

37/381

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 11

పల్లపుటము ౧౧

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ మార్చి నెల 31-వ తేది మంగళవారము

శ్రీ క్రోధననామ సంవత్సరము, చైత్రమాస శుద్ధ సప్తమి 2.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమంద.

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి మాచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము నకలవిద నొప్పులకు నంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల కాపును,
సార్సపు నొప్పుల బారదోలును, పొంగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు పీసివేసును.
దేశములలో కూడ వాడునున్నారు.

చక్క-నిడబ్బి తో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబు శెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

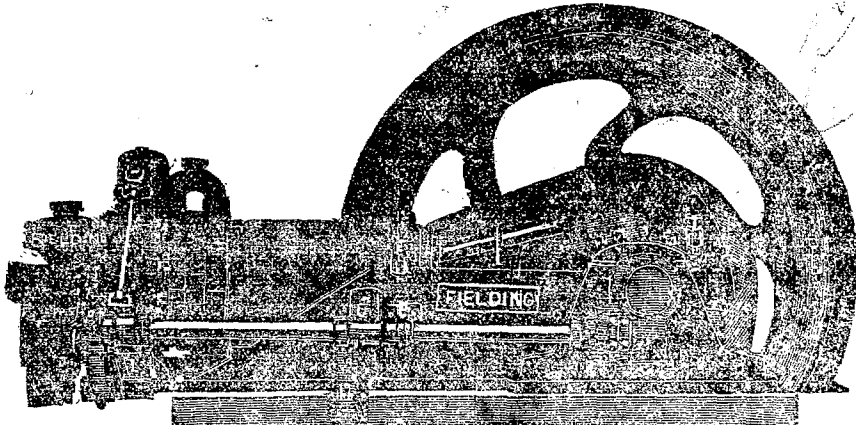
గ్లాసు పాళీలు
అగేట్ కలములు

2957

మార్చి నెలాఖరువరకు
గ్రాసు రూ 10 లు చొప్పున పంపబడును.
విక్టోరియా డిపో,
మైలాపూరు — మద్రాసు.

ప్రసిద్ధి కెక్కిన “ఫీల్డింగ్” వేటెంటు శమిడిశల్
క్యీక్ స్టారింగు కూడు ఆయిలు ఇంజను

STARTS IN TWO MINUTES FROM COLD

యా యింజను నుమారు రెండే నిముషములలో వేవరై జరు చ్చుచి సిలిలో నుంచగనే స్టార్టు
లెడు. యెటువంటి కూడు ఆయిలులోనైనను అతిసంతుష్టికావడా వనిచేయును. కూడు
లలు ఖర్చు బహు స్వల్పము. యీ యింజనును నడిపించుటకు యెక్కువ సామర్థ్యమును,
క్లిష్ట అనుభవమును అవసరములేదు.

సోల్ యేజెంట్లు:—

కలెఫోర్స్ డి. యల్. శాస్త్రి అండు కో., పోస్టు బాధ్య
690 రు. నెం 203 రు.
12, తంబు శెట్టివీధి, మదరాసు.

వెల్లింగుటన్ సినిమా

మాంటు రోడ్డు, మద్రాసు 953

28-8-25 శనివారమునుండి 3-4-25 కుక్రవారమువరకు
శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నం 3-15 గంట మాటనీగలదు.
యూనివర్సల్ బ్రెవెన్ డెడ్ వీ సిరియల్
ది ఫాస్టు ఎక్స్ ప్రెస్సు నాలగవభాగము
ప్రదర్శింపబడును.
నుప్రసిద్ధులైన విల్లియం డెక్స్ ట్ ఎడ్ మండుజాన్
అద్భుత చర్యలు చూడదగినవి.

మానఫోల్లాసిని మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (మరి అలాగు)

జలనులభము! (హాస్టలర్సులు ప్రత్యేకము) గుణవంతికు!
శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగెడు వైకల్యాలు
కీమాత్రలు ఉష్ణాధిక్యమును అణిగియు, అరుచి, ఆభిరుచిలను,
అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, స్వాస్థ్యముల
యందు బలమును, విక్రమ, పౌర్వములు, శరీరము,
క్రేర్లు, అనుబంధము, మొదలగువానియందు గలిగెడి నొప్పు
లను బోగొట్టి దేహమును మంచి యోగ్యమునకు
చేయును.

ఈ మాత్రలు శేహవాలే నొప్పులను తొలగి
మాన్యును. యందు అత్యంతము చేయవలెను. అనుభవము
గల వైద్యులును, పరిశోధకులును మరలమరలయు దాని చేర్చి
చేయును. ఒక్కసారి వానియొనెన నిజము తెలుసుకొందు.
విరుణామా:— (1078)

అయూర్వేద వైద్యులందఱు,
పోస్టు నిజమాల, ఎంజెల్స్, కృష్ణాబిల్డా.

డైరీబుక్కు (1925) ఉచితము

శేలండురును, తోరీఖులువారిగా గలిగి, చిన్న పైజాకము
ద్రించి చాలామందికి పంపియున్నాము. పోస్టుబిల్లుల సహా
భరించి ఉచితముగా పంపెదము. వెంటనే ప్రాముఖ్యతవలనయును.
పి. శి. ఏ. అండు కో, అయూర్వేదసమాజం,
పెరిదేవి, పెన్నాబిల్లా

పిన్నపురి శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానము వగైరా ధర్మముల
యొక్క వరపు శైలపుల సంక్షేపము 1924-వ సంవత్సరము

[illegible]

భిర్లు వివరము				జమల వివరము			
వైద్యశాల:							
శిబ్బంది	8185	15	11				
మందులు	1308	8	11				
బాడుగు	387	8	0				
కంటింజెంటు	279	4	6	5106	0	4	
విద్యాభివృద్ధి:							
వైద్యబాలిక సెకెండరీ పాఠశాల							
శిబ్బంది	8222	10	6				
బాడుగు	1200	0	0				
బాలికలకు ప్రసక్తులు, ప్రైజు సెలవులు	862	2	0				
కంటింజెంటు	66	6	8	4851	2	9	
వైద్య విద్యార్థుల హాస్టల్:							
శిబ్బంది	1228	5	8				
యెల్ ట్రీ కంటెంట్ చార్జీలు	546	18	0				
కంటింజెంటు	258	8	0				
బిర్లు	100	0	0				
కంటింజెంటు	289	14	6				
స్కాలర్లు ఫీజు	7178	5	5	9,551	9	2	
కలవల తిరువేంగడతా శెట్టి							
బాలికా బాలికా:							
శిబ్బంది	5879	5	0				
బాడుగు	412	8	0				
ప్రైజు సెలవులు	125	0	0				
స్కాలర్లు ఫీజు	201	0	0				
కంటింజెంటు	262	6	8	6880	8	8	
ఇతర వివరములు:							
నాకరి చెల్వ	99	0	0				
వైద్యబాలికలకు రోజువారీ సహాయం	5899	8	0				
మానవందాలు	2400	0	0				
సంవత్సర చందాలు	255	0	0				
ఇతర వివరములు	1665	14	0	10819	6	0	68868 12 4
తక్కువ యెన్నుట:							
ఫర్మీ చార్జు				704	8	1	900 5 4
పాత్రలు				196	2	8	
తెలపుపోన మిగత ఆదాయము							10640 12 5
మొత్తము ర.				122280	5	7	
							122280 5 7

శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానము చారిటీసు మదరాసు

1923-వ సం. డిసెంబరు నెల 31-వ తేదీన

చాలన్సు పీటు

మూలధనము జవాబుదారీయైన అప్పులు.)

సొత్తులు, ఆస్తి

విత్తర అప్పులు				సొత్తులు			
వెయ్యారీటి దీపాదీర్చులు, అద్వాంసులు			8096 0 8	దీరసొత్తులు			1926289 6 10
కాల్పితమైన యెన్నువలసిన పన్నులు			15,089 0 0	ఫర్మీ చార్జీ ఎల్ ట్రీ ఫీటింగులు			8522 11 8
భిర్లు పెట్టినవానికి భర్తీకర్తగా రిజిస్టర్, యెంకన			348 8 6	వాహనములు, అమ్మవారి వత్సనసామానము			28895 7 8
లెక్కరావలసినది			4848 12 0	అమ్మవారి ఆభరణములు			48675 0 0
మిగత:				వెండిసామానములు			1946 0 0
1925 సం. జనవరి నెల 1 తేదీన	2279704	8	11	ఇతర సొత్తులు			8732 2 7
1924 సం. డిసెంబరు నెల 31 తేదీ అంతముందిన				భోజనవద్దార్థములు, వైద్యవరి యెన్నుములు			1667 9 9
సంవత్సరమున తెలపులుపోన	10641	4	5	కాల్పిత అద్వాంసులు			8980 1 1
మిగిలిన ఆదాయపు మాజీ				చిల్లర అప్పుపుచ్చుకొనలవాద			12648 10 11
అప్పులుపోగా మిగిలిన ఆస్తి			2290845 8 4	రోజువారీ పెట్టుబడి, ఇతర			2,22,860 15 10
మొత్తము.			2818172 18 6				28,18,172 18 6

AIR/S,
—3—25.

P. S. Jumbulingam,

Assistant Secretary,

24—3—25.

P. Narayanasawmy Mudaliar,

Secretary, S. K. P. D. C., Madras.

24—3—25.

Ford Rhodes,

THORNTON & Co.,
Chartered Accountants.

24—3—25.

అహమ్మదాబాదు తీర్మాన ప్రకారము ఆంధ్ర దేశములో వసూలైన నూలుకొనుకలపని

ఈ తీర్మానము 1924 సంవత్సరము జూన్ నెలలో చేయబడి, జూలై నెలనుండి అమలులోనికి వచ్చెను. ఆ నెల తొలగాన, నూలుకొనుకల, పంపు మొదటి వాయిదా 15-8-24 గా నిర్ణయించబడినది. దీనివల్ల ఆంధ్రములో 6 వాయిదాలనూలు చేరెను. దీనివల్ల నెల తొలగాన నూలుకొనుకల యీ జనవరిలో పంపిరి. మొత్తం 6 నెలల నూలుకొనుకలు ఆ తీర్మానానుసారము వసూలుచేయబడినవి.

ఈ పనిని ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రమువారు నిర్వహించవలసి వచ్చెను. దానినిగూర్చి, క్లుప్తముగా నివేదించెదను:

మొదటి నెలలో కట్టిన	852	ఇతరులు	121
రెండవ ,, ,,	565	,, ,,	594
మూడవ ,, ,,	568	,, ,,	1086
నాల్గవ ,, ,,	521	,, ,,	1489
అయిదవ ,, ,,	266	,, ,,	769
ఆరవ ,, ,,	226	,, ,,	717

మొత్తం ,, ,, 2498 ,, 4727

నూలుకొనుకలు పంపిరి. మొదటి నెల మొత్తం 474, రెండవ నెల మొత్తం 1159, మూడవ నెల 1599, నాలుగవ నెల 2010, అయిదవ నెల 1085, ఆరవ నెల 948, మొత్తం మంతయు 7220 కానుకలు చేరినవి. రెండవ నెలలో సభ్యులును, నాల్గవ నెలలో సభ్యులకును అత్యధిక సంఖ్యగా పంపిరి. నాల్గవ నెలలోనే కానుకల మొత్తముగూడ అధికతమమయ్యెను. మనరాష్ట్రములోనే గాక అఖిలభారతదేశములో యీ 2010 కి మించిన కానుకలు ఏ నెలలోగాని ఏయితరరాష్ట్రములోగాని లభించలేదు. కానుకల సంఖ్యలో గజరాతు రాష్ట్రముకన్న ముందు నడచినను 2000 గజములు చొప్పున పంపినవారు కొరవడుటచేత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైన శ్రీయుత మాలానా మహమ్మదాలిగారి బహుమానము మనరాష్ట్రమునకు రాలేదు.

మనరాష్ట్రములు 2000 గజముల చొప్పున పంపుటకు శ్రద్ధవహించలేదు. చంద్రున కొకనూలుపోగులగున తక్కువగా పంపించి తప్పుపడిరి.

మొదటి నెల తక్కువపంపువారు 109 సరిగాపంపువారు	865
రెండవ నెల ,, ,,	827
మూడవ నెల ,, ,,	608
నాల్గవ నెల ,, ,,	897
అయిదవ నెల ,, ,,	835
ఆరవ నెల ,, ,,	246

మొత్తం 2517 4708

అనగా మూడు రెండు వంతు తక్కువగా పంపిరి. ఇందుచేతనే సంఖ్యలు తృప్తికరముగా నున్నను బహుమతి పోయినది.

ఇట్లు పంపిన కానుకల తూకము 89 ములుగుల 2 పీసెలు 4 సేర్లు 5 తులములు డాదాపు 2 పుట్టములు అగును. కానుక ఒక్కొక్కటి అయిదుంబావుతులములు బరువు దేలుచున్నది. మొత్తము పొడవు 1,86,50,284 గజాలు అనగా కానుక ఒక్కొక్కటి 1890 గజాలు పొడవు. దానినిబట్టి నూలు సగటున 18 సెంటుకు సరిపోవును.

ఈ కానుకలలో 1474 శ్రీమతే పంపబడినవి. అనగా 5 వ వంతు లభ్యమైనది. మహమ్మదీయులు 55 కానుకలను మాత్రము సమకూర్చిరి. జనాభాలో 16 వ వంతు ఉన్నను యీకన్నా అతిస్వల్పముగా పాల్గొనిరి. ఆంధ్రనారీమణుల కృషి శ్రమసాఫల్యముగా నున్నది.

ఈ పంపిననూలుతో, 507 చావులు ఒక్కొక్కటి 7 గజాలు పొడవుగలవి తయారుచేయవచ్చును. అనగా మూడు, రూ 2500 కిమ్యుతుల ఖర్చున తయారు చేయవచ్చును.

ఈనూలు సబర్బరీ పంపుటకు యీ కార్యక్లాపములో 124-6-0 ఖర్చుఅయినది. మావద్దకు నూలుపంపుటకు దీనికి మూడు రెట్లు ఎక్కువ ఖర్చుపడినను, మొత్తం యిందుక్రింద 500-0-0 కంటే మిగిలి వినియోగపడదు. దీనిని తగ్గించినను ఆంధ్రసాధుల కానుకలు 2000 సంపాదించును. ఈధనమునకన్నను ఆం

ధ్రులయందు కలిగిన ఉత్సాహమును, ఉద్యోగమును సంతోష దాడుకములు.

ఆంధ్రరాష్ట్రములో కాంగ్రెసు సంస్థలలో ఎన్నికొద్దోగులు, ప్రతినిధులు కలిసి 1771 అయినను, వారందరిలో ఏ నెలలో అయినను 565 కంటే హెచ్చుమంది నూలు పంపకుండుట శోచనీయము. ఒక్క నెలమాత్రము పంపినవారు 187. రెండు నెలలు మాత్రము పంపినవారు 205. మూడు నెలలు మాత్రము పంపినవారు 252. నాలుగు నెలలు 188. అయిదు నెలలు 18. ఆరు నెలలు తప్పకుండా పంపినవారు 38. కార్యరంగమునకు దిగనివారి సంఖ్యభీతి పుట్టించుచుండ, ప్రవేశించియు దీక్షను కొనసాగించలేనివారి సంఖ్య మిక్కిలి విచిత్రమును కలిగించినది. సభ్యులలో ఆరు నెలలు విడువకుండా పంపినవారు 4. అయిదు నెలలు మాత్రము 182. నాలుగు నెలలు 155. మూడు నెలలు 276. రెండు 270. ఒక్క నెల 1582. దీక్షాహీనులైన ప్రజలపై మౌనమును శోధించుచున్నది. కాని యీ పక్షేతరుల సంఖ్య మా ప్రకారము 2595 పెరిగినదన్న సంగతి గమనించిన కొంత ఉత్సాహము కలుగును.

ఉద్యోగములలో గ్రామతొలగాన సంఘాద్వ్యోగియులు ప్రతినిధులు సామాన్యముగా శ్రద్ధవహించలేదని చెప్పవచ్చును. వారు నూటికి 19 మంతుమాత్రము పంపిరి. జిల్లాసంఘసభ్యులు నూటికి 28 మంతునూ, రాష్ట్రసంఘసభ్యులు నూటికి 42 మంతునూ అఖిలభారతసభ్యులు నూటికి 47 మంతునూ నూలుపంపిరి.

(24-8-25)

6 నెలలు తప్పకుండా నూలుపంపినవారి నూలునాణ్యమును పరీక్షించిన సంకేతముకలుగును. వరుస ప్రకారము నూలునాణ్యము మృద్ధిబడినట్లు సామాన్యముగా చెప్పవచ్చును. శ్రీయుత దేశభక్త వెంకటవయ్యగారు 19 సంబరతో మొదలిడి, 31 సంబరవరకు సన్నముత్యులు కలిగిరి. శ్రీయుత దేశభక్త నాగేశ్వరరావుగారు 15 నుండి 29 వరకు తీయగలిగిరి. శ్రీమతి చిలుకూరి శ్రీపురసుందరమ్మగారు 14 సంబరముండి 42 వరకు మిక్కిలిగా సభివృద్ధిజూపిరి. ఇతరులును యథోచితముగా కృషి సలిపిరి.

ఈ కార్యక్లాపమునకు వచ్చిననూలు కంతయు తిలకింపి భారతదేశమునకంతయు శోభింపజేయ, నిరుపమాన మైన నూలును పంపినది శ్రీమతి గొల్లకొట కమలామణియమ్మగారు. ఆమె పంపిననూలు 389 సంబరకు సరిపోయి ఎన్నడో మరచిన డక్కానుగిల జ్ఞాపకముచేసెను. ఆమెగారికి బెల్లూను కాంగ్రెసులో ప్రేమపాత్రునిచేత బంగారుపతక మిప్పించి యిచ్చించియు, ఆమెరానికారణమున పతక తానను పూరికాలేదు.

ఇంతకంటే అత్యద్భుతమైననూలును శ్రీయుత పెండ్లారామసోమయాజులుగారు చేసి, ఆంధ్రులకు కాళ్ళకత్తి రైసి గడిచిరి. వారిప్పటికి 800 కు సరిగా తీయుచు, దానియొక్క పారమును ముట్ట భగీరథప్రయత్నములు చేయుచున్నారట. దైవి మనుకూలించుగాక.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

కార్యదర్శి

శ్రీయుత పేరాల నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆంధ్ర కేసరి అనుపేరుతో ఒక తెలుగువారపత్రికను తెనాలిపట్టణము నుంచి ప్రకటించుటకు గాను తెనాలిసబ్బుడిజనల్ మేజిస్ట్రేటు గారివద్ద 16-8-25 తారీఖున డిప్లొమెట్ యిచ్చిరి ఒకరు మాకు వ్రాయుచున్నారు.

హరిహరజాతీయ పాఠశాల - కనగాల

(గుంటూరుజిల్లా)

వైనామతో శ్రీయుత చివుటల శ్రీరాములగారిచే నొక విద్యాపీఠము స్థాపించబడి నేటివరకును, దినదినాభివృద్ధి కొందుచున్నది. ప్రస్తుతము యిద్దరు ఉపాధ్యాయులతోను, అనుబదిబాలికలతోను దనరావుచున్నది. బాలీయ అధ్యక్షుల ననుసరించి విద్య నేర్పుటయే దానియొక్క ముఖ్యోద్దేశము. ఈ ఊరి పురవాసులు, యోగుమతీయగు ప్రతిభాస్వపు బసాకు ఒక డబ్బుడిచొప్పున వసూలు చేయుచున్నారు. ఈవసూలు చేసేడి డబ్బుచే పాఠశాలవ్యవహారములు చక్కగా నడచుటలేదు. ఒక హిందీ యుపాధ్యాయునిగూడ నియమించుటకు, ఉద్దేశ్యము కలదుగాని, ధనలోపముచే యింతవరకును నియమించలేదు. కాన ఉదారపంతులుగారు యథాశక్తి దీనికి సహాయ మొనర్చెదరని పొగ్గిస్తూ యున్నారు.

పోట్టి భుజంగరావు

కాంగ్రెసు నూలుచందా సభ్యత్వము

రాష్ట్రములవారీసంఖ్యలు

	ఎ.	బి.	మొత్తము
1. గజరాతు	2095	101	2196
2. సంగి రాష్ట్రములు	157	857	1014
3. తెంగాలు	254	962	1216
4. బీహారు	695	255	950
5. తమిళనాడు	472	464	936
6. ఆంధ్ర	500	220	720
7. పంజాబు	వివరములు రాలేదు.		688
8. కర్నాటకము	288	251	539
9. మ.రా.హిందీ	వివరములు రాలేదు.		500
10. మహారాష్ట్ర	280	288	568
11. బొంబాయి	281	188	469
12. సింధు	75	201	276
13. దిల్లీ	88	62	150
14. ఆసాము	118	1	119
15. ఉత్తరప్రదేశ్	78	88	166
16. మ.రా.మహారాష్ట్ర	29	21	50
17. బర్మా	26	3	29
18. అశ్మరు	2	15	17
19. బీరారు	వివరములు రాలేదు		12
మొత్తము	5818	3817	10602

సంగి రాష్ట్రములు, పంజాబు, మ.రా.హిందీ, బీరారు రాష్ట్రముల మొత్తములందు ఏ. బి. లక్రింద వివరించనివిగూడ చేరినవి. (ఏ. గుర్తు స్వయముగ పడినవారికిని బీరారు కొని యిచ్చినవారికిని వర్తించును.)

హిందూపత్రిక 21వ మార్చి లేదీని జూడ ఆంధ్రదేశములో 12 పందలను తమిళనాడులో 10 పందలు సభ్యులు చేరినట్లు దెలుపబడినది. మాకు స్వయముగ ఆసంఖ్యలు రాకపోవుటచేత మొత్తములలో వానిని జేర్చలేదు. రాష్ట్రములన్నియు నివేదికలను పంపుకుండవలెనని కోరుచున్నాము. (ఎంగు ఇండియా)

బహుమూత్రము, మధుమేహము, బలహీనము, జ్వరము మొదలగు

వాటికి నమక మైన ఔషధము

నేను బహుమూత్రమునకు 1916 సంవత్సరమునుండి బాధపడుచుంటిని. నేను 1916 లో కొండవీడునకు గడంగి పధ్యము వుంచబడితిని. చక్కెరగాని మహాపదార్థములు గాని తినగూడదని చెప్పబడితిని. ఈ ప్రకారము 2 సంవత్సరములు పధ్యముండి మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా వ్యాధియొకను వుండునని తెలియజేసితిని. 1920 మే నెలలో నంతు జ్వరము 85 రోజులువచ్చెను. డాక్టరుగారికి చూపినంతటమాత్రములో ఎక్కువభాగము తీసివేసినది చెప్పిరి. 1920 అక్టోబరులో ప్రస్తుతము వుద్రాను ఆర్యీయన్ పీథిలో నెం 72 రు ధివనము జాక్విల్ కోనందుండు తిరునల్వేలిజిల్లా కృష్ణా పుర వాసియగు పండితస్వామి శ్రీనివాసయ్యగారిని చూచినంతట వారు యీవ్యాధిని, బలహీనతను పోగొట్టెదనని పూచీపడిరి. కొంత కాలమునకు చాల జలవంతుడనైతిని. 26 నవంబరులో మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా యే విధమైన వ్యాధిసంబంధములు లేవనిచెప్పిరి. పండితులవారి చికిత్సలో నుండుట 8, 9 రోజులు జ్వరమువచ్చెను. జ్వరములకు 2, 3 రోజులకో బొంబు ధమిచ్చి నివారింపిరి. ఈ పండితులవారు ఎవ్వరియింటికి వెళ్లరు కాని వ్యాధిగ్రస్తులే వారింటికి వెళ్లవలెను. వారు మొదటి అభిప్రాయము తెలియపరచుటకే 15 రూపాయలు వుమ్మకొందురు మందులకూడ అధిక ఖరీదుగలవి. వీరు మూగ, గ్రంథి, వీనుగ కాలు, కన్ను, మొదలగువాటిని కూడ నివర్తించెదగలరని ఆచ్చుటకివచ్చిన అనేకులనుబట్టి తెలిసికొంటిని. (ప్రకటన / నెం 5)

31-3-25 జి. బ్రాను,

డిన్కూటి ఎగ్జామినర్ మిలిటరీ ఆక్సాంట్యు డిపార్టుమెంటు.

బావరా దారుణహత్య

30 వ తేదీ విచారణ

యూసఫాల్ గారి సాక్ష్యము

“మొదటిముద్రాయందు మఫీఅహమదు నాసోదరిపుత్రుడు. నేను అహమదుబాదులో దుకాణదారుడను. నాల్గవముద్దాయందు అక్కరనుకూడ నేనెరుగుదును. అతడుయిందూరుపోలీసు వకములోనుద్వేగి. ఇందూరుపోలీసుదళము యింట్లోనున్న జనరలు గులాంమహమదు, అక్కరను నాకడకుపంపెను. “నీవు ముతలాబాద తీయవలెను. నీవు యివివయమున కప్పపడి పని చేసినచో నీకు చాలభవమియ్యబడును. ఇంకను చాలమంది యీ పనికి నియమింపబడిరి. నేనొక మోటారుకారు కొంటిని. అది గంటకు నూరుమైళ్ళుపోవును. ముతలాబాద తెలిసినచో ఆమె నాబండిలో నెక్కించి తీసుకొని పోగలుగుదును.” అని గులాం మహమదు నీతో చెప్పమనెను. ముతలాబాద బావలా అనునతని యింటనున్నది.” అని నాతో అక్కరచెప్పెను. బావలాగారిని నేనెరుగుదును. అక్కరచెప్పినపనికి నేనుగోరింపలేదు. మరి 15, 20 రోజులకు అక్కర మరల నాకుకనబడి బావలాయను ముతలాబాద అబ్బిరుమున్నగు తావులకువెళ్ళిరిని చెప్పెను. బావలాహత్యవార్త ను నేనుపత్రికలలో చదివితినీ. మఫీఅహమదు అనునతనిని అరెస్టుచేసేరనువార్తనుగూడ నేనుపత్రికలలో నేచదివి నామేనల్లుడైన బావలాదని నాబావకు తండ్రివార్తను పంపితిని. ఆతండ్రివార్తకు జవాబు యింట్లో నే యుండవచ్చును. పిమ్మట నామేనల్లుని చూడటకు నేను బొంబాయివచ్చితిని. అహమదుబాదులో నాకు పరిచయముగల శయ్యుడు యూసఫాల్ నన్ను పోలీసువారియొద్దకు గొనిపోయెను. ముతలాబాదుగూర్చి నామేనల్లుడు నాతో నెన్నడును ముచ్చటించియుండలేదు.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

పూనాలో హుజురలుమేనేజరు సాక్ష్యము

“నా పేరు ఎస్. డి. సావర్కర్. 1, 2, 3 ముద్దాయాలకు మఫీ అహమదు, పాండే, ఫాస్సేగార్లను నేనెరుగుదును. 2, 9 ముద్దాయాలు డికోబరు జనవరి నెలలలో మహమోలెలో నుండిరి. జనవరి 11 వ తేదీ ఉదయమున ఫాస్సే మహమోలె టినుండి వెళ్ళెను. అతడు యిందూరు నేనలో అడ్డుపెంటు జనరలు. 12 వ తేదీ సాయంకాలము బొంబాయిలో బావలాగారి హత్యజరిగినది. “నామిత్రులగు మహమ్మదీయులు కొందరు వచ్చెదరు. శాకి యిహమోలెలలో బస ఏర్పాటు చేయవలెను” అని 10 వ తేదీని పాండే నాతో చెప్పెను. మేము మహమ్మదీయులకు బసయిచ్చు పద్ధతిలేదుగాని ప్రత్యేకముగ నీ సారి మాత్రము ఒకగది నిచ్చెదనని నేను పాండేతో చెప్పితిని. ఆనాడు సాయంకాలమే నేను శాకుతో మఫీ అహమదును చూచితిని. నలుగురు మహమ్మదీయులు మహమోలెలకు వచ్చిరి. వారు వచ్చిననాడు సాయంకాలమే నేనొక మోటారుకారు చూచితిని. నారాకారులో వెల్లిగో రైలులో వెల్లిగో నాకు తెలియదు. పాండేను చూచి మొదటినుండియు అతనిపేరు ఫాస్సే అనియే నేను తెలుచుంటిని. పోలీసువారితో నేను యిందూరుకు వెళ్ళినపు డతనిని గుర్తు పట్టితినిగాని అతనిపేరు ఫాస్సే అనియే చెప్పితిని. మహమ్మదీయులకు బస ఏర్పాటు చేయవలెనని ఆతడు నాతో చెప్పినపు డచట మరెవరునులేరు. ఆనాడు మధ్యాహ్నము మహమ్మదీయులు హమోలెలకు వచ్చినపుడు నేను విక్రాంతి పుస్తకమునుంటిని. మోటారుకారు ఎర్రరంగుకలదిగా నుండెను.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

మోటారుడ్రైవరు పతానుఖానుమహమదు సాక్ష్యము

“నేను ముద్దాయాలలో ముగ్గురి నెరుగుదును. రెండుమోటారుకారులను నా గాడిఖానాలో నుంచుటకు బాడుగను పాండే నాతో నిర్ణయించెను. జనవరి 10 వ తేదీని చోక తెలురంగు గల ఒకమాన్యులెలుకారును తీసికొనివచ్చెను. దానికివెనుక రెండు పెద్దపెట్టెలు తగుల్చబడెను. మఫీ-లతీఫ్ గార్ల గూడ నాబండి తోవచ్చిరి. 10 వ తేదీని బండిని తీసుకొనివచ్చిరి. 11 వ తేదీని మరల తీసుకొనిపోయిరి.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

ఒక మహమ్మదీయ బాలుడు

“నేను మఫీ అహమదును అల్లుడు లతీఫును ఎరుగుదును. పోలీసువారిలో మోటారుకారును కడుగుటకును లేడియేటరుకు

ను బాల్బోలోనీర్లు తెచ్చియిచ్చితిని. పూనానుండి బొంబాయికి మోటారుకారులు వెళ్ళుచున్నచో లోనవాలాయున్నది.” అని యీ బాలుడు చెప్పివారినిద్దరిని గుర్తించెను.

ఒకకూలీవనివాని సాక్ష్యము

“ఆనాడు నేను లోనవాలాలో నచట పరుండియుంటిని. మోటారుకారువచ్చుటయు, దానిని కడుగుటయు మరల నది బొంబాయివంకకు వెళ్ళుటయు నేను చూచితిని.” అని యీసాక్షి చెప్పి ముద్దాయాలలో కొందరిని గుర్తుపట్టెను.

పిమ్మట ఫలహారములకు లేచిరి.

ఒక పార్సీఅమ్మకము దారు

“బొంబాయిలో ఒక మోటారు బండక్కు పెన్సిలో నేను అమ్మకముచేయు నుద్వేగిని. ఒక మోటారుకారు కొనుటకు పాస్సేయును పాండేయును మాకంటెనీవచ్చిరి. 5000 రూపాయలకు ఒకబండిని ఫాస్సేకు నేను విక్రయించితిని. మరినెలరోజులకు పాండే మరల అబంజిని తీసుకొనివచ్చి దానిని తీసుకొని సొమ్మిచ్చువలెనని అడిగెను. బండిని మారుకాణములో నుంచుచున్నది నేను చెప్పితిని.” అని తెలుపుచు యీసాక్షి ఫలహారాంతరము జరిగినవిచారణలో మొదట సాక్ష్యమిచ్చెను. ఇంకొక యుద్వేగిగూడ యీరీతి నే తెలిపెను. మోటారుబండ పరికరములను కొనుట కిద్దరువచ్చిరిని చెప్పెను.

బావలామేనేజరు మాతూగారిసాక్ష్యము

హత్యనుగూర్చి యిటీవల మరణ విచారణ జరిగిననాడు తెలిసిన విషయముల నన్నిటిని మాతూగారు మరల కోర్టులో నన్ను వివరించిరి. “బావలాగారికి వచ్చిన సంతకములేని ఉత్తరములను కొన్నిటిని నాకు బావలాగారు చూపించిరి. ముతలాబాద హత్యచరిత్రనుగూడ బావలాగారే నాకు తెలిపి కొందరామె కొరకు వెంట దిరుగుచున్నారనిగూడ చెప్పిరి. ముద్దాయలలో మఫీ అహమదుఅను మొదటిముద్దాయనిమాత్రమే నేనెరుగుదును. బావలాగారు బయటకు వెళ్ళినపుడు ప్రతిసారియును ఒక పిస్తోలును తీసుకొని పోవుచుండెరి. మలబారు హిలువద్దకు పొంతకు లెక్కి వచ్చిన మోటారుకారును గూర్చి నేను వివరముల నేమియును తెలుపలేను” అని మాతూగారు తెలిపెను.

గణపతిసాధూహమాలుసాక్ష్యము

“బొంబాయిలో ఇందూరు మహారాజాగారి సోమర్సెటు భవనమున నే నుందును. మూడవ ముద్దాయని నేను రెండుసారులు చూచితిని. రాంభూరు నవాబుగారు వచ్చినపుడు మహారాజాగారు నన్ను బొంబాయి పంపిరి, అప్పుడొకసారి చూచితిని. మూడవ ముద్దాయయును మరలనుగరును మోటారుకారులో సోమర్సెటు భవనమునకు వచ్చినపుడు అనగా యువరాజు వచ్చి వెళ్ళిన 10, 12 రోజులకు నేను మరల చూచితిని. అప్పుడచట ములగోంకరు లేనటున నన్ను పిలిచిరిగాన నేను వెళ్ళి చూచితిని” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

మోటారుడ్రైవరు మహమ్మదు మఫీసాక్ష్యము

నిన్న సాక్ష్యమిచ్చిన వారిలో నితడు కడపటివాడు. ఇతనితో 24 గంటలవరకు సాక్ష్యమిచ్చిరి. ఇతడు అప్రూపరుగా నిలచెను.

“నేను బావలాగారియొద్ద మోటారు డ్రైవరుగా నుంటిని. బావలాగారి హత్య జరుగుటకు మూడున్నర నెలలముందొకనాడు మూడవముద్దాయ వాళ్ళు మోటారుకారులో బావలాగారి యింటికి వచ్చినపుడే నేనతనిని తొలిసారిచూచితిని. పని ఖాళీయైవుదని విని వచ్చితిని అప్పుడతడు నాతో చెప్పెను. పిమ్మట 5, 6 సారులు నేనతనిని చూచితిని. అతడు రెడు మాన్యులెలుకారును నడుపుచుండగా రెండు సారులు చూచితిని. ఒకనాడు మధ్యాహ్నము గ్రాండు రోడులో మోటారులు వద్ద నే నీ ముద్దాయని చూచితిని. నాలకేళ్ళమున నొక పార్సీవద్ద పనిలోనుంటిని నాతో ముద్దాయ ఆపుడుచెప్పెను. నేను నాయజమానియగు బావలాగారితో లోనవాలాకు వెళ్ళితిని. అచటికి వెళ్ళిన 3-4 రోజుల పిమ్మట బజారులో ముద్దాయ కనబడెను. అక్రమముతో నానే వచ్చితిని ముద్దాయ నాతో చెప్పెను. మరి మూడురోజులకు ఒకహోటెలులో ముద్దాయ కూర్చుండియుండగా నేను మరలచూచితిని. నేనాహోటెలులోనికిపోయి టీ కావలెనని అడిగినపుడు మూడవ ముద్దాయయు మరియొకడును నాకుచట కనబడిరి. టీత్రాగి నేను బావలాగారి యింటికి పోతిని. మరిమూడురోజులకు బహుశరును హోటెలులో మూడవముద్దాయతో కనబడినవాడును బావలాగారి బంగాళాచక్రముండి వెళ్ళుచుండెరి. మూడవముద్దాయ యీక్రొత్త వానియింట భోజనము చేయుచుండెను. లోనవాలాలో పనికొ

రకు క్రయమిచ్చుచున్నానని బహదరు నాతో చెప్పెను. అక్రొత్తవాడు ముద్దాయలలో లేడు. అని యీసాక్షి చెప్పెను.

కడపటివాక్యము అప్రస్తుతమున మేజిస్ట్రేటు వ్రాసలేదు. అది చాలముఖ్యమైనదని ముద్దాయల న్యాయవాది చెప్పెను. గారు వాదించగా మేజిస్ట్రేటు ఆవాక్యమును వ్రాసెను.

కెంపుగారు యీసాక్షిని చాలప్రశ్న లడుగగా సాక్షి సరియగు సమాధానమియ్యనందున యితడు శత్రుపక్షమున చేసినటుల భావించి యితనిని పరీక్షించుట కనుమతి నియ్యవలెనని కెంపుగారు మేజిస్ట్రేటును కోరిరి.

ఎన్నిసారులడిగినను ఈసాక్షి నిజముచెప్పలేదు. మూడవ ముద్దాయ తనతో మరేమియును చెప్పలేనని మాత్రమే చెప్పచుండెను.

“నీవు నిజముచెప్పవలెను. పద్ధతిమీదనే నిన్ను త.మించిరి. జాగ్రత్త” అని మేజిస్ట్రేటు చెబరించెను.

సాక్షి:—చిత్రము డౌనండి.

మేజి:—బావలాగారినిగూర్చి ఆయన ఒంటరిగా నున్నాడా లేక ముతలాబాద నన్నుదా అని బహదరు నిన్నుడిగెనా?

సాక్షి:—అడుగలేదు.

కెంపుగారు:—నీవు పోలీసువారియెంటు స్టేటుమెంటు నిచ్చితివా?

సాక్షి:—ఇచ్చితిని.

కెం:—అది సత్యమైనదేనా?

సాక్షి:—నాకు తెలియదు.

మే:—నీవు పోలీసువారిఎంటు నిచ్చిన స్టేటుమెంటులో నీవు తెలిపిన విషయములన్నియును నిజమేనా?

సాక్షి:—పోలీసువారి బలవంతముచే నేనటుల తెలిపితిని. అదినిజముకాదు. ఇప్పుడు నేను చెప్పినదిమాత్రమే నిజము.

మే:—ఆస్టేటుమెంటు అంతయును అబద్ధమేనా?

సా:—నేను నేడు కోర్టులో తెలిపినవిషయములంతవృత్కీనవన్నియును అబద్ధమే.

కెం:—ముతలాబాద బావలాగారియొద్దనుండి అపహరింపవలెనని బహదూర్ నీతో చెప్పవని నీవు పోలీసువారితో చెప్పలేదా?

సాక్షి:—నేను చెప్పలేదు.

మే:—బహదూరు నిన్ను ప్రోత్సహింపరచెనా లేదా అను విషయమిప్పుడు ముఖ్యముకాదు. పోలీసువారితో నీవటుల చెప్పితివాలేదా?

సాక్షి:—నేనటుల చెప్పనేలేదు.

కెం:—ముతలాబాద వెనుక ఇందూరు మహారాజు తీయకొనెనని బహదూరు నీతో చెప్పవని నీవు పోలీసువారికి తెలుపలేదా?

సా:—తెలుపలేదు.

ఈసాక్షి సాక్ష్యము నిన్ను పూర్తికాలేదు. అంతటితో నిన్నువిచారణ ముగింపబడెను. (అ. చె.)

పాలకొల్లు

(ఒకవిలేఖరి)

మా పురిపాలక వర్గములోని రెండవవార్డు పథ్యులగు మహారాజుశ్రీ నందుల కుబ్రూర్, చొళ్ళ వెంకట కుబ్బారావుగార్లను అభివందించుటకు, శ్రీ వెంకటకుబ్బారావుగారు గత రి సంగీరములనుండి మాపురిపాలక సంఘాధ్యక్షులుగా వుండి తిరిగి యీసంగీరం కూడా ప్రభుత్వమువారిచే పదిరుపదవి లభించుచేతను, వారికి గౌరవార్థముగా 22-25 తేదీ ఆదివారం సాయంత్రము 4 గంటలకు వ్రాడేపేటలో శ్రీ డాక్టరు గణపతిగారి గృహముందున వ్రాడేపేట ప్రభుత్వతరపున శ్రీగంటి అంబదాసు, ములకుళ్ళ వెంకటరామసుబ్బారావు, డా|| కొల్లాదుండి గణపతి, తిరుగు వెంకటరత్నం, నందుల జగన్నాథంగార్లు వగైరాలచే నుమారు 800 మంది పురప్రముఖులకు ఆహ్వానము లంపబడి ఆహ్వానోరవందు జరపబడినది. అసందర్భముననే శ్రీ దూర్వాసుల వెంకటశాస్త్రిగారిచే రచింపబడిన పద్యమును చాల శ్రావ్యముగా చదవబడినది. శ్రీ చేరీవనగారు వెనుకటి వలెనే యీసంగీరం కూడా పురోభివృద్ధికొరకు గట్టిగా పాట్లు డెడదని నమ్ముచున్నాము.

తిరువాంకూరు సంస్థానము

మహారాజు విద్యనవిశేషములు

ఖద్దరు ధరింపవలె నని కోరుట

గాంధీజీగారు దీనిని 'ఎంగ్ ఇండియా' నిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:-

సుందరభూమి

తిరువాంకూరు దారిమధ్యను కొచ్చియు సందర్శించితిని. మహాదానంద మయ్యగారు. ఆయనది ఆత్మంతరావణీయకముగ నుండెను. నేను తిరువాంకూరులో నున్న కొద్దివాళ్లను ఎప్పుడును ప్రయాణము చేయుచుంటిని. జనములను తిండ్రోపతిండును ల జూమచుంటిని. తిరువాంకూరులో మహావారమున నదీప్రవాహముగలదు. చక్కనిరస్థాయి గలవు. ఈసంస్థానము 179 మైళ్ల పొడవునను, 75 మైళ్ల వెడల్పుననుండును. విస్తీర్ణము 7625 చదరపుమైళ్లు. ఇందు సగముమేసెగా అడవులతోను గట్టలతోను నిండియుండును. నేను యీసంస్థానమునకు తొలిముద్రానుండి ప్రవేశించితిని. వైకంఠరేగా ఉత్తరము సరిహద్దునందుండెను. ఆచటికి పోవువార్తమునందు చక్కనిజలప్రవాహము గలదు. దాని కీడప్రక్కలను పచ్చనితోటలును తాళ్లనుగలవు. నన్ను దక్షిణాగ్రమున కన్యాకుమారివరకును దీసికొనిపోయి. అచట సముద్రము హిందూమాతపాదముల పూజించుచున్నదోయన చున్నట్లు అలలచే ప్రత్యక్షమున జేయుచుండును. నేను ప్రయాణము చేయుచున్నపుడు చక్కగ పెంచినతోటలలో నొక కొననుండి మరియొక కొనకు బోవుచున్నట్లుండెను. తిరువాంకూరు బహుశాద్ది పట్టణములును యెక్కువగామములుగల దేశముగాను. అదియొక మహాపట్టణముగ గానియును. జనసంఖ్య 4 లక్షలుండి స్త్రీపురుషులు సమానముగ నుండును. మహావారముగ నుండు కుటీరములందు చిన్నచిన్నదొడ్లలో కాపురముండును. భారతదేశములో గ్రామములందు మనుష్యులును పశువులను సాధారణముగ ఒక్కచోటనే కట్టగట్టుకొని యుండును. ఎంతభాగ్యుల మనస్సున గాలియున్నను దాని నుపయోగించుకొనజాలరు. ఇచట అట్టివికార మేమియు గానినవిదు. మలబా నేశరథులు ఒంటరిగ నీకుటీరములందు దొంగభయమును వృగభయము లేకుండ నెట్లున్నారో తెలియజాలకుంటిని. నేను విచారింపగా నేననుకొన్నట్లే స్త్రీపురుషులు చాల దైర్యవంతులని చెప్పవచ్చెను.

స్త్రీల నాగరక, విద్యలు

మలబారులో నున్నట్లు స్త్రీలెక్కడను భారతదేశమునందు వ్యత్యేకముగ నుండజాలరు. అచట న్యాయకాస్త్రములును ఆచారములు స్త్రీలను బాగుగ రక్షించును. తిరువాంకూరులోనంతగ స్త్రీలెక్కడను ఎక్కువ విద్యావంతులుగ నుండజాలరు. భారతదేశమునందు తిరువాంకూరు విద్యాలికయమన నెక్కువదగ్గియున్నది యెంటుల గానియును. 1922 లో వేయింటి 241 మంది చదువుకొన్నవారందరినీ ఒకవారు 880 మందియు స్త్రీలు 150 మందియు చదువుకొన్నవారందరి. విద్యార్థిని స్త్రీపురుషులందు నానాటి కెక్కువనున్నది. వెనుకబడి యున్నతగతులవారు యీఆభివృద్ధియందు పాల్గొనుచున్నారు. ఈఆభివృద్ధి సహాయాత్ముడనగు నన్నుగూడ బాధించుచున్నది. ఈ చదువంతయును చదువుకొని ముందుమాట ఆలోచనలేకుండ, ఉద్యోగ మెక్కడనాయని తీసుకుపడి చేయునదేమని యసంతృప్తి గాంచునెడల యీనిష్ఠించినసుందరభవన మంతయును ఒక నాడెప్పుడో మూలమిదియే యుండును. మనస్సు పరివర్తము గావించును. హస్తశ్రేణియును సంఘాదింపవలయును. ఇది లేకుండ విద్యార్థిజీవనమువలన నా కంతసంతృప్తియొందదు. కావున నేనో ఒకశిక్షణగానుగూడ వృత్తికిగిరినది తోటపనియో నేతయోనేర్చి యెరిపిపోవలయును. వారు చేసికొనునట్లుల జేసి ప్రభుత్వము కై నెవజేయ నెదురుపాడకుండ జేయుటయే ముఖ్యము. భారతదేశ పరిశీలకుల దగిలులు అచటి జీవనాధానములను తీసుకొని ఆమార్గములందు భారతవిద్యార్థుల మనస్సును ద్రిప్తిపెంపించి జేయవలయును. అట్లు చేయకున్నయెడల విద్యావంతులను నా సామాన్యముగను నెడబాటెక్కువగును. విద్యార్థులు జనసామాన్యముపై ఒడి క్రతుకవలయుండును. న్యాయ

యము ప్రకారము విద్యావంతులే జనసామాన్యముయొక్క జీవితమును ముఖ్యము వారితోబాటు జీవించుచుండవలయును.

రీజెంటు మహారాజగారు

కాని నేనీభాగమును విమర్శనభావముతో వ్రాయగోరను. కారణము నామనస్సులో నేర్పడిన తిరువాంకూరుపట్టణము చాల మహావారముగ నున్నది. నేను మహారాజగారిని జూచినపుడు అత్యాశ్చర్యము గల్గెను. ఆయను అలంకారములుగా లేదు. భవ్యలహరములును కంఠములను వేసికొనలేదు. వివరభరితయగు యాశస్రీ గాంచితిని. ఆమె కారణములయొక్కయు దుస్తులయొక్కయు సౌందర్య మక్కరలేదు. సహజముగ సౌందర్యము తీర్చినట్లుల నుండును. ఆమెయన్నగది అనుమలముగనే దిద్దినట్లుగ నుండెను. ఆయను అతివినయకాంతముల జూచి అబ్బురపోతిని. ఈమెనుజూచి లక్ష్యాధికారులును రాజాధికారులును అసహ్యముగ రక్షలను ఉంగరములను ఎన్నెన్నిటిని తగిలించుకొని యీ భాగ్యమునంతను ఎవరినద్దనుండి తీల్చుకొనుచున్నారో ఆజన సామాన్యముతో గలసియుండనివారు పాతమును నేర్చుకొనన చ్చుననకొంటిని. మహారాజ యువకునిని మహారాజీయవతినిని జూచుభాగ్యముగూడ గల్గెను. సౌధమంతయును విప్రపుత్రముగనే గానించెను. మహారాజయ్యులకును తెల్లనిధోవతిని యంగీకారించి నదుమువరకును కేతులనేని చొక్కాయు వేసికొనియుండెను. చేతికి ఉంగరమైన నున్నదనుకొనను. మహారాజీయవతి పెద్దకాణిలనే వివరసాక్షిల్యచిహ్నములగు దుస్తులతోనుండెను. ఆమెకీరముపై మంగళమాల యొకటికనబడికనబడకుండునట్లుండెను. ఈ యిద్దరు స్త్రీలును తెల్లనిచీరలను చేతితో నేసినమూలచీరలను ధరించి జరిఅంచులు లేని నూలుబాకెట్లను మోచేతులవరకును తొడుగుకొని యుండిరి.

తిరువాంకూరు సంస్థానాధీశుల వర్తనము నింతవివరముగ జేసినందులకు పాతముడు క్షమింపవలయును. దీనినుండి అందరును నేర్చుకొనవలసినపాతము గలదు. వారు ధరించినదుస్తులపరి నుముల కనుమలముగనుండి ప్రకృతిసిద్ధముగ నుండెను. మలబా రస్త్రీలను జూచి నేను మోహించితి నని చెప్పవలయును. ఆ సామును విడిచిపెట్టినయెడల భారతదేశములో మలబారునందు ఎలే స్త్రీలెక్కడగాని అంతరామణీయకముగ అంతసామాన్యముగదుస్తులను ధరించినట్లుల గానరాదు. మలబారు స్త్రీలు తమకన్నగూడ బహుసామాన్యముగ నున్నారని ఆసామాస్త్రీలు గ్రహించెదరుగాక. వారిచీరల కంచులుగూడ అక్కరలేదు. నాలుగుగజములపొడుగుకన్న నెక్కువక్కరలేదు. తమిళ సోశరీమణులకు 10 గజములచీరలు రంగులవి గావలయును. ఇందలివార జూడుదు. మలబారుస్త్రీలను జూచినపుడు నీతాదేవి జ్ఞాపకమునకు నచ్చును. ఆదేవి పాదరత్నము లేకుండ నా మృగులపాదములతో ఈ భారతదేశపు అడవులను సాలములను గ్రుమ్ముకొన పుడిదుస్తులనే ధరించియుండవలెను. వారల తెల్లని దుస్తులు అంతశుద్ధిని ప్రకటించుచున్నట్లు లుండెను. మలబారుస్త్రీలంత స్యాతంత్ర్యము ననుభవించుచున్నను ముగిల లనివింతును అచట విద్యాప్రపూర్ణులగు బాలిక ల మోముల జూచినపుడు భారత స్త్రీలకు సహజముగ భగవంతుడొసగిన వివరసాక్షిల్యములు వారిశీతములందు ప్రతిఫలించునట్లులు గానించుచుండెను. వారి స్యాతంత్ర్యము గాని విద్యాతీతయనుగాని యీలావణ్యమును హరింపలేదు. మలబారునందలి పురుషులుగూడ స్త్రీలవలెనే సామాన్యముగనే యుండురు. కాని ఒకటి మాత్రము విచారమగుచున్నది. వారున్నత విద్యను బోగుంటవలన గాబోలును మామూలు దుస్తుల కేమేమియోచేర్చి అసాఖ్యమునుకొని తెచ్చిపెట్టుకొనిరి. ఈదేశపు శీతోష్ణపరిస్థితులకు తెల్లని సామాన్యదుస్తులే సరిపోవును. అవసరముగ అసాఖ్యభావికమగునన్నయే తగిలించుకొనవచ్చుచో సౌందర్యము లేకపోవుటయేగాక ఆరోగ్యమునకు గూడ భంగకరముగ నుండును.

ఖద్దరు లేదు

నేను మలబారు స్త్రీపురుషుల నింతకొనియాడుచు వర్ణించినపుడు ఇచట ఖద్దరు ఎక్కువగ వాడుకలో నున్నదని పాతముడు దలంపవచ్చును. కాని అట్లు కాదని చెప్పవలెను విచారముగ చున్నది. మలబారులో మిల్లులందు తయారైనగుడ్డ నుపయోగింపవలెనని నిర్బంధములేకపోయినను ఖద్దరు ఏమాత్రము నభివృద్ధికాలేదు. ఖద్దరునకుతగిన కట్టుదిట్టములు చేసినయెడల అచట ప్రజలు ఏమాత్రము కట్టుచులేకుండనే ఉపయోగించెదరు. ఏలగా భారతదేశములో శీతరభాగములందువలె దాని నుపయోగింపకుండుటకు వాచేమియు నావలసెట్టదు. వారికి రంగులక్కరలేదు. పెద్దపొడుగుగుడ్డ అక్కరలేదు. వారలకు తలపాగ

లుగాని యితర శీతోష్ణవచుముగాని అక్కరలేదు. కావున వారి రుచులందు మార్చక్కరలేకుండనే ఖద్దరుధరింపగలరు. ప్రజలను ఖద్దరుధరించునట్లుల జేయుట కష్టముని ఒక్కమలబారుయొనను జేప్పియుండలేదు. చాల ఖరీదని కొందరినిరి. కాని అచటతయారైన ఖద్దరంత ఖరీదుగనుండదు. ఇచట కూలిగూడ తక్కువకాని యెవరును రాటుమును ఖద్దగును ప్రచారముజేయ తలపెట్టలేదు. అయితే యిచట నీకళ్ల పూర్తిగ చచ్చిపోవనూత్రములేదు. కన్యాకుమారివద్ద యిప్పటికిని సంతజరుగుచుండును. అందు చేతితోవడి కేస నూలు అమ్ముబడును. వేలకొలదిమంది నేతగాలదు మిల్లుములు నేయువారు గలరు.

రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘ మేదో కొంతపనిజేసెనుగాని అది మరికొంచెము. వైకంఠాగ్రహము చాలపనిజేయుచుండిరి. కాని యింకయొకయోధావని జరుగవలసియున్నది

ఆశ

సంస్థానమునందలి విదేశపాతకాలందు రాటుమును ప్రవేశపెట్టువలెనని ప్రభుత్వమువారిని గోరుచు యీసంస్థాన కావనసభ తీర్మానము గావించెను. శివానుగారు శ్రీమూలప్రజాసభయందుపన్యసించుచు పాతకాలను వచ్చేసంవత్సరము ప్రారంభమైనపుడు యీసంవత్సరం బడెట్లులో దీనికేర్పాటుజేసి, పడుకుటను నేర్చువారికొకే ప్రకటించి యీతీర్మానము నానరణిలో పెట్టెదరని చెప్పెరి. ప్రభుత్వమువారు వ్యాపారరీత్యా పనిజేయునెడల నూలువడుకుటను వ్యాపింపజేయుటకు చాలపని జేయవచ్చును. ఈ ప్రభుత్వమువారికి నేతకాఖగలదు. నేతపరిశ్రమ నిపుణుడుగలదు. చేనేతనుగూర్చి ఆయుపన్యాసమునందు చెప్పినభాగము యిచట నుద్ధరింపదగియున్నది. అందిట్లుండెను.

“ఈ దేశములో ముఖ్యపరిశ్రమయగు చేమగ్గము నేత సభి వృద్ధిజేయుటకు గూర్చి పాటుబడుటకు యీ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు కోరబడెను. నేతరంగుపను లభివృద్ధియై మాతకమార్గముల ప్రవేశపెట్టి చూపుటకు విస్తారముగ కేంద్ర పారిశ్రామిక విద్యాలయము గావలయును. కళాశిక్షణ పాతకాలవరణమునకు ప్రక్కభూమినిజేర్చి అందు యిందులకు గావలసిన భవననిర్మాణము జరుగుచున్నది. ఇవి పూర్తియగులోపల ఒక భవనము నడెను దీసికొని యీ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు ఆర్థిక విద్యార్థులకు నేత, రంగు, అద్దకము, మట్టుపని నేర్పుచు దేశీయరంగుల నుపయోగించుటకు పరిశీలన జేయుచున్నారు. ప్రజాప్రముఖులు యీ విద్యాలయమును జూడవచ్చును. ఇందలి రుచి గల వారు రావచ్చును. సంస్థానమునందు త్తర దక్షిణ తాలూకాలయందు దిరుగుచు నేతగాండ్రకు సహాయము జేయుటకు. రెండు పార్టీలు నిర్మింపబడినవి. ఈ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు యీరెండు పార్టీలవారూ జేసిన పరిశ్లాఘితములను సంస్థానమంతటను నేతగాండ్రకు చెలియబరచును. 1909 లో యీ పార్టీలు 200 మంది చాకలవాండ్రకు కొత్తగ దీసికొన్నవచ్చినట్లుల చెలపబడినది. నేతగాండ్రకు మగములకు గావలసినపనిముట్లను చాకగ అమ్ముటకై తిరువనంతపురములో నొకటియు నాగర్కోయిలులో నొకటియు దుకాణములు పెట్టుబడెను. ఈ సంచారము జేయు పార్టీలుగూడ నేతగాండ్రయిండ్ల వద్దకు బోయి కావలసిన పనిముట్ల నమ్మగరు.”

నూలువడుకుట గూడ జయపదముగావలెనన్న నేతకై చేయునంతటిపని జేయవలెను. ఈకాఖ రాటుముల నెక్కువజేసి ఉపయోగమునందున్న వానిని పరిశీలంపవచ్చును. బీదలకు రాటుములవృద్ధిని నీయవచ్చును. వాయిదాలప్రకారము చెల్లించుపదతి నమ్మువచ్చును. చాకలేలుకు నేయించెదమని అందరును పడుకునట్లుల జేయవచ్చును. సంస్థానాధీశులే నూలువడుకుచు తక్కుంగలనా రందరచే అట్లు చేయించుట కన్న యుక్తమైన కార్య ముండునా? ఇచట జనసంఖ్య యీకొందివిధముగ నుండును:-

బ్రాహ్మణులు	60000
బాలిహిందువులు	785600
అస్సొక్కులు	1700000
క్రైస్తవులు	1172984
మహమ్మదీయులు	270478
భౌతిక, ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచములు	
వేర్వేరను మతమువారు	12687
ఇతరమతములవారు	349

మొత్తము 40060621

ఇందు అస్సొక్కులు 17 లక్షలలో చాలమందియును 11 లక్షల క్రైస్తవులును చాల బీదవారగును. వారిలకు నూలు వడుకుట, తీరిక యొన్నపుడు గృహపరిశ్రమ

నందినయెడల నెంతయో భాగ్యమునవలయును. తోటలు
పూర్వం కోడనయందు నందు పనిచేయుచు, చేతుబాలరు. ఈపెద్ద
శిష్యుల పరిశ్రమను ప్రభుత్వమువారు అభివృద్ధిజేసి ఖద్దరును పో
యెడల ఒక్కడెబ్బడో అనాయమెక్కువగును. అనగా 40
కుల జనము దూదిని గుడ్డజేయులోపల జేయు పనివలన తలకు
రూ॥ 120 లక్షలను సంపాదించ గల్గుదురు. చేతితో
గాలువదురుటను కాస్త్రీయముగ నడిపినయెడల అల్పకాలములో
తిరువాంకూరువంటి సంస్థానము కరవులు వదిలెడు దారిద్ర్య
భాగను నివృత్తిజేసికొన గల్గును.

క్రైస్తవుల కొకమాట

క్రైస్తవములగుట ప్రధానముగా ఆంధ్రులను క్రైస్తవులు
దేశభ్రష్టలను ధరించుటకాద విచారముగనుండెను. ఈసం
గమమునందు వారుబాగుగా చదువుకొని అభివృద్ధిలో నున్న వా
రు. వారు తమ ఉన్నతవిద్యాభ్యాసములను దేశసేవకై ఉపయో
గపరిచియున్నది. వారు నూలు వడికి ఖద్దరు వినియోగించి యి
రజాతులవారికి దారిజూపవలయును. క్రైస్తవులమాట ప్రత్యేక
ముగ జెప్పటం దెలవగా వారు హిందువుల మహమ్మదీయుల
ను నెక్కువ కట్టుబాట్లతో నున్నారు. భారతదేశములో
భరతావధుండు వలె గాక యిచట క్రైస్తవులకు ప్రతి
భావాలగునగు సంత్యాకులుగా నున్నారు. కావున నితరచో
నిలుగాకున్నను తిరువాంకూరులో నాయకత్వము వహించి
వారివీర్యముగల్గుదురు.

త్రాగుడు దురభ్యాసము

అస్పృశ్యత తరువాత ద్రాగుడు దురభ్యాసము మిగుల
సూరముగ గానియుండును. ఈసంస్థానమునకు మొత్తము రెవి
న్యూ 19670180 రూపాయలును లాండు రెవిన్యూ 4694800
రూ॥ లును వచ్చును. ఇందు మొత్తం ఎక్సైజు రెవిన్యూ 1922
లో 4694800 రూ॥ లుండెను. ఇయ్యది పరిపాలనమునందు
పెద్దలోపముగ నే నెంచెదను. ఇంత అదాయము మత్తుపదార్థ
ములమీద వచ్చునపు డాలోచించవలసిన విషయమే. ఎక్సైజు
రెవిన్యూ యీక్రిందివిధముగ విచ్చును.

ఆబ్కారీ	269286
నల్లమందు గంజాయి	811625
పొగాకు	1708298
మొత్తం	4694800

ఇదిను సారాంశము మరొకభాగముగ నున్నది. ఈ
త్రాగుడు క్రైస్తవులలో నెక్కువగ నున్నదనియు కందలలోపది
యిండ్లదీనిమూలమున కూలిపోయి ధారద్రోయిపాలుగుచున్నవని
యు జలకొలదినుండి విజ్ఞానవంతులు క్రైస్తులును ఈ అమా
నమునకు పాలగుచున్నారనియు వింటిని. అన్నిజాతులకు యీ
దోషమున్నను మద్యనిషేధమున్నను ఆలగుచున్నది. త్వరలోనే
యీదోషమును నిర్మూలము జేయవలయును. ఇందుకు పటు
త్వమైన సాధనము సారాను వైద్యునితో తరువు లేనిదే తెప్పించు
కొనకుండ జేయుట. రెవిన్యూలో యంతము త్రమనుపోగొట్టు
కొనుటెట్లనే ప్రత్యేకమవును. తిరువాంకూరులో నాతీనిరంకుశము
గయభేద్యగజేయు స్వాతంత్ర్యమునుండెడల యీరెవిన్యూమూల
ము నసలేదీసివేసి, ప్రతిసారాకొట్టును మూసివేసి యీ అలవా
టుపడినవారి, జనాభా నంతను దీసికొని వారలకు ఆరోగ్యకర
ముగ నానందకరముగ నుండుమార్గముల జూపి ఆట్టిబాగుపడిన
వారలై త్రాగుడువలనగాక సామర్థ్యమువలన తెవిన్యూకు తోడ్ప
డునటుల జేయుదును. కాని నిరంకుశత్వపురోజులు పోయినవి
ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమే నిరంకుశముగ ప్రవర్తించగలదు
కాననసభయు పావులగ్ ఆనెంట్లయు యీ తనివంతను
జేయగలవు.

ఒకరాయి రీజంటు సుహారాణిగారిమీదను మరెయ్యకటి
జివాకగారిమీదను విసిరి విధి నెరవేరినదట తప్ప. సంస్థాన
పరిపాలనమునందు, ప్రజల కెక్కుడుబలము గల్గుచున్నది.
వారు బాగాచదువుకొన్నవారు. ప్రభుత్వమువారి రీతినివ్యుం
తను వచ్చినదానిని ఆ దోషమును తొలగించుట కుపయోగించి
ఒక సంవత్సరములో నీమాటలేకుండజేయునటుల వారు ఒత్తిడి
జేయవచ్చును. దీనికి ఒకసంవత్సరముపట్టునా యెక్కువపట్టునా
మునునది ప్రజలే నిశ్చయించుకొనవలెను. గడ్డిలో పామున్న
దేమో వారే కనుగొనవలయును. ఈవిషయమున క్రయ ప్రవులు
గాక మరెవ్వరు దారిదీ నెదరని నేనిం కొక
సారియడిగదను. నేను క్రైస్తవులనేకొరుచున్నానని హిందు
వులును సుహమ్మదీయులును ఊరకుండ నక్కరలేదు. కాని

యిట్టి విషయములలో ముందు వీరక్షమం బలముగనుండునో
వాకితే విజ్ఞప్తిజేయవలయును.

దురముగా ఉండు, ఉండుమరుట

నేను తిరువాంకూరుకందుకు బోలినో ఆ విషయమై
వ్రాయుటకాద నాకు భయము జేసినది. నేను నా జీవితము
లో ముఖ్యభాగమున పెద్దవాడ నైనతరువాత విదేశములందుం
టిని, తిరిగినచ్చిన పిదప ఇతరపను లేమియు జూరకుండ ఎ
న్నెన్నియోపనులలో మునిగిపోతిని. కాబట్టి నాకు దెలియవల
సిన భారతదేశ విషయములే తెలియకున్నవని ఒప్పుకొనవలయు
ను. తిరువాంకూరు చాల అభివృద్ధిలోనున్న సంస్థానమని చూ
చాయగ వింటిని. కాని యేవిధముగ నభివృద్ధిగాంచెనో అందలి
ప్రకృతిపొందర్య మేమో నేను జూచియెరుగను. కాని స్వయ
ముగ కన్నులార నీసంస్థానమును జూచి విజ్ఞానవంతు లగు వరి
పాలకులను దివానును జూచి యీ దూరనిషేధత్వ ముండుటను
జూడ విచిత్రమయ్యెను. అట్టి సంస్థానములో అట్టి పరిపాల
కులు అట్టిదివానులు అట్టి ప్రజలున్నచోట ఈ అమానుషముం
డుటయేమని భయానకముగ నుండెను. ఇప్పుటికి నే నెట్లె
యున్నది. ఈసత్యాగ్రహము వచ్చుటవలనతప్ప లేకున్న నెవరి
కి నేమియు దెలియకుండెడిదే. ఇప్పుడది పూర్తిగ దెలిసిపోయి
నది. అది తొలగిపోవువరకును నాకునిద్రపట్టదు. అందులోనేను
హిందువుడను. సంస్థానము హిందువులది; దివానుహిందువు ప్రజలు
విద్యావంతులు. ఈదోషమున్నటుల ఒప్పుకొనబడినది. అది
తొలగువరకును నిద్రపట్టదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమైనయెడల అవి
షయములందు మాకు జోక్యము లేదనవచ్చును.
కాని యియ్యది హిందువా ప్రభుత్వము.
బ్రిటిషుప్రభుత్వసంపర్కముగాని అధికారముగాని నాకు దెలిసి
నంతవరకు లేదు. అట్టితరి ఈవిషయములందు సంబంధము లేద
ని తలస్థముగనుండ విలులేదు. సంస్కరణమునకు గడంగవలయు
ను. గ్రడ్డిగనుండు పూర్వాచారపరల నెదుర్కొనవలయును.
కొంగ్రిలింపబడినవారిపక్షమున జేరి దొంగలను మోదినటులమోద
వలయును. హిందూవృక్షపరి యైనపుడు హిందూమతముయొ
క్క ప్రతిష్ఠను కాపాడవలయును. బైటినుండిపోటు రాకుండ
రక్షింపవలెను. లోపల విభేదము దోషములు పొసగకుండ జూడ
వలెను. హిందూమతములోనికి జొచ్చినదోషములను కష్టము
లేకుండనే తొలగింపవచ్చును. మహారాణియు దివానుగారును
ఈవిషయమున జాగ్రత్తగ నేయు న్నారు గాని
యీదోషమును తొలగించుట వలన నేను గునో
యని భయపడుట యేలకామాత్రము దెలియుటలేదు. ఐతే
వీ రభయములు యీదోషమును తొలగించుటకు ఆకురముతో
నున్నారని నమ్మెదను. సంస్కరణప్రతికూలరకు ప్రభుత్వో
ద్యోగులు చాటుగను బహిరంగముగను అండనిచ్చుచున్నారని
అచటివాని చెప్పిరికాని యీసంస్కరణము జేయనెడల నేమా
త్రము ప్రాతికూల్యము ఉండదనిచెప్పవచ్చును. నీయభిప్రాయ
మునం దేకేభింపజాలను. ఇదంతయును అనుమానము మాత్రమున
నాతలంపు. కావున దివానుగారి వాక్యములకు ప్రైవేమాత్రము
గానియె అగ్ధమునే నేను దీసికొందును. స్వాధికారప్రతి
కష్టముగలదనియు, కాననముజేసి సంస్కరణము జేయుటకు
ప్రజాభిప్రాయము పక్కము గా లేదనియు ఆయన
భావముగ గానియె చున్నది. కాబట్టి ఆందర అంగికారముపై
ఆపనిజేయవలెనని ఆచునకోరిక. సవర్ణహిందువుల కీసంస్కరణ
మిష్టమనియుకాననసభలో చాలమంది యీసంస్కరణమునకను
కూలముగ సమ్మతుల నిచ్చిరనియు, ఇందుకు నిదర్శనము హిం
దుజాతి వైకంఠుండి తిరువనంతపురమునకు గతవత్సరముపోవుట
యనియు సంస్కరణులు చెప్పెదను. జాతిహిందువులు కిలక్షల
మందియనియు ఇందు 7 లక్షల మంది నాయరనియు వారందర
కును యీదూరక ర్తిముల రోడ్ల నుపయోగించుకొనుటవర కయి
నను యిష్టమేమనీరూడ వారు జెప్పుచున్నారు. ప్రభుత్వము
వారు బ్రష్టిలగనున్న దేవాలయములు ప్రజల అస్తి యనియే
వారివాదము. ఈవాదముంతయును పరిశీలింపదగియున్నది. కా
ని సకర్ణులు సంస్కరణమునకే యిష్టముగ నున్నారను అభిప్రా
యమును ప్రభుత్వమువారు కాదనవచ్చు నని నాకు తోచు
చున్నది.

ఈసంస్కరణమునకు ప్రతికూలరుగనున్నవారిని నేను
కలుగుకొంటిని. వారు ఈయద్యమునును బయటివారు యు
వకులు జెచ్చిపెట్టినదనియు, యీదూరక ర్తిముల కోరికదానికి
హిందువులు ప్రతికూలరునియు, దానిని పూర్వాచారవిరోధులు
సంస్కరణ మనరనియు జెప్పిరి. వైకంఠోవలె దేవాలయంధ్ర
క్కరోడ్లమీద నడువనీ నకుండుట పూర్వకాలమునండి వచ్చు
చుండెననియు, శంకరాచార్యులవారు వ్రాసిన దానినిబట్టి
యుండెననియుగూడ వారు వాదించెదరు. ఈదూరక ర్తిముల
నీరోడ్లమీదుగ పోనిచ్చిన యెడల పూర్వాచారహిందువులు

పూజార్థమై గుళ్ల గాని కి పోవుటకు వీలులే
కుండునని ఆసంస్కరణ ప్రతికూలరుపక్షమున మాట్లాడినాయన
చెప్పెను. ఆరోడ్లమీద క్రైస్తవులును మహమ్మదీయులును
నడుచుటలేదాయని యడుగగా, నడుచుచున్నారని చెప్పి, వా
రీదూరక ర్తిముల కన్న నేకు వ వారనియు,
వీరలకు పూర్వ జన్మలో జేసిన పాపముల
వలన నీకిట్ల సంప్రాప్తమయ్యెననియు అయ్యది యీజన్మలో
పోదనియ్యచెప్పెను. ఈమీటలునాకు జెప్పినాయన పండితుడు.
ఆయనచెప్పమాట లన్నిటియందు ఆయనకు సమ్మతముండ
వచ్చును. ఈయభిప్రాయము తప్పనియు హిందూమతమునకును
మానవత్వమునకు విరుద్ధమనియు నానమ్మకమైనను అమిత్రుని
గౌరవముతో ప్రేమింపవలసినదే యని తలంచెను. ఇదియే నే
ను జెప్పవరసపానము. ఎప్పటికైనను ఆందరకును ఒకే అభిప్రా
యము గలిగెనని నాభావముగాదు. కాని మనలో నెన్నిభేదా
భిప్రాయములున్నను ఒకరి నొకరు ప్రేమింపవలయుననియే
అక్కాలమున కెదురు జాయుండును.

మహాత్ముని రాజీనామాచనలు.

అందుచేత నేను ఆమిత్రుల కీక్రిందిమాటల గావిం
చితిని:—

(1) వారివాదమును సమర్థించుచు శంకరుడు చెప్పినభా
గము సద్ధరింపవలయును. అయ్యది నిశ్చయమైనదనియు, పూ
ర్వాచారపక్షము జెప్పు అగ్ధముగలదనియు పండితులు చెప్పునె
డల నేను సత్యాగ్రహాల నచ్చటకండి వచ్చునటుల సలహానిచ్చె
దను. శంకరాచార్యులవారు తనకాలమున నట్టి అభిప్రాయము
గల్గియున్నను నాకు మతిమునకును మానవత్వమునకును భిన్నము
గ గానియినపుడు సర్వకాలమునకు ను అండు
లకు బద్ధమై యుండవలెనని చెప్పజాలరు.

(2) ఈవిషయము నంతను పంచాయితీకి బెట్టవలెను.
అందు పండితుని ఒకరిని వారు నియమించుకొనవచ్చును.
నేను సత్యాగ్రహపక్షమున నొకరిని బెట్టెదను. తిరువాంకూ
రుదివాను వాక్యభక్తిగ నుండును.

(3) వైకంఠోమాత్రముగాని, తిరువాంకూరంతటిలో
గాని శ్రీపురుషులు పెద్దల అభిప్రాయమును దెలిసికొల
వలెను. ఈ యేర్పాటులో ప్రభుత్వమువాట పొల్గుననటుల
నాహ్వనింపవలెను. జాతిహిందువులు సంస్కరణమునకు ప్రతి
కూలముగనున్నారని పూర్వాచారపక్షము చెప్పుటవలన ఈ
మాటపనూచన ముందుబెట్టబడెను. నేను వారిమాట విని యిందు
ల కొప్పుకొనగానే వారిపక్షమున మాట్లాడునాజున వెనుకరిగి.
మతవిషయములందు మెజారిటీ నిర్ణయములకు బద్ధులగుట యే
మని ఆజ్ఞేపించి. ఇందలి తటస్థ్యమును దెలిసికొని మిగిలిన
రెండునూచనల జేసితిని. సనద్దులకి సంస్కరణవిష్టమగుటల
లన ఈ సత్యాగ్రహము ప్రారంభింపబడె ననుమందుటచేత నీ
నీ రెఫరెండముపద్ధతిని నూచించితిని.

ఈనూచనలలో నేనినిగాని వారంగీరింపలేదు. వివిధ
మైన రాజీతుదురుకుండ మేము విడిపోతిమి. అప్పుడు నేను
రాజీగారివద్దకు పోతిని. ఆమె ఈవాక్యభావముతో సహా
ములో నామాటలు వినినను. వైకంఠరొడ్డును ఆలంకములు
లేకుండ జేయుటకు ఆయను ఆకురము జూపి నానూచనల
ప్రస్తుతించెను.

నేను శ్రీనారాయణస్వామి సురువునుగూడ సందర్శించి
తిని. వారు సత్యాగ్రహోద్యమము నంగీరించి దౌర్జన్యము
విజయము గాంచదనియు అహింస యొక్కటియే మార్గమని
యు ఒప్పుకొనెను. మరునాడు దివానుబహదూరుగారిని సం
ర్శించితిని. ఆయనగూడ సంస్కరణ మిష్టమనియే చెప్పెను.
ఆయనకున్న కష్టము ప్రజాభిప్రాయము స్పష్టముగ నేర్పడెననే
కానింప విలులేదని చెప్పెను. సంస్కరణవిముఖులు నే
గావించిన నూచనలలో నేదే నొకదాని నంగీరింపవలయు
జేయవలెనని నేను నూచించితిని. మానవత్వమునకును ప్రజానీతి
కిని విరుద్ధముగ నుండు పూర్వాచారముజెనుక వారు తలదాచు
కొనజాలరు.

సత్యాగ్రహాలధర్మము

ప్రస్తుతమీ విషయమింతవరకు వచ్చినది. దీనిఫలిత మత
యును సత్యాగ్రహాల ఆరంభములో నున్నది. వారు అలసట,
నిరాశి, అగ్రహము, ఉద్వేగములతోకుండ సహనముతో తిమ్మ
త్పర్థులను ప్రభుత్వము నెదుర్కొనవలయును. వారు భీరత్వం
తోనుండి సహనముతో కష్టముల బడుమండియెడల ద్వేషమున
అయోమయకుడ్యమును పడిగొట్టి ప్రజాభిప్రాయమును తమక
కూలముగ నుండునటుల జేసికొని పూర్వాచారము నెమ్మదిగ
లాంగక పోయినయెడల ప్రభుత్వమువారి న లొంగవలయుల జే
ల్లుదును.

శ్రీ శే॥ రాలిన్నను ప్రభువు

రాజదంపతులు ప్రభృతిసానుభూతితంతి నంపిరి.

దెల్పి, మార్చి 30:—భర్త మరణమునకు సానుభూతి జూపుచు రాలిన్నను ప్రభృతి చాలమంది తంతులనంపిరి.

సార్వభౌముడుగూడ తంతులనంపెను. నేను, రాణియును భర్త మరణమునకు మిక్కిలిగిన విచారమునకు చాల చింతిలి మాసానుభూతి నందజేయుచున్నాము. రాలిన్నను ప్రభువు మరణించుటవలన యుద్ధమందు, నితర సమయములందును నాయ కత్వమును వహించి, యభ్యుత్థముగ పనిజేసిన ప్రముఖుడగు నేనానాయకుడు జూపింతులే. ఈ సమయము నాకు, భారత వైస్రాయమునకు, సర్వసాధిపతికి, మొన్నటి యుద్ధముం దతని క్రింద పనిచేసినా రెల్లరకు తీరరాని విషాదము గలుగుచున్న దనిరి.

రాలిన్నను ప్రభృతి, రాజదంపతులకు గృతజ్ఞత నూపుచు వీ విషాదసమయమున దానిని భరించుటకు తంతి తోడ్పడునని యు, రాజుగారు నేనానాయకు నొకని గోల్పోయినచో, నేను నాప్రేమస్వరూపమునే గోల్పోయినని తిలుగు తంతులనంపెను.

ఇంకను యువరాజు, కన్నాటుప్రభువు, అలెగ్జాండ్రీ యా రాణిగారు, లూయీ రాజకన్యక, హిందూదేశ మందలి యన్ని రాష్ట్రముల గవర్నరులు, వివిధవైదికస్థానములు, కాస నసభ్యులు, హైదరాబాదు, పాటియాలా, భరతపురము, కాశ్మీ రము, మైసూరు, గ్వాలియరు, భోపాలు సంస్థానాధీశులును సానుభూతి తంతుల నంపిరి.

(అ. ప్రె.)

బొంబాయి, మార్చి 31:—సోమవారమునాటి పురపాలక సంఘముం దభ్యుత్తర వహించిన పట్టణగారు ప్రతిపాదించగా రాలిన్నను ప్రభువుగారి హతాన్వరణమున కత్యంత విచారమును జూపు తీర్మానమునజేసిరి.

రంగూను మార్చి 31:—కృష్ణవాలయమున గవర్నరు ప్రధానవ్యాయమురై సైనికోద్యోగులు నితర ప్రభుత్వోద్యో గులు పుర ప్రముఖులు గూడియుండ వారియెదుట మతప్రవక్తయగు పాద్యుగారు రాలిన్నను ప్రభువు యాత్మకాంతికై ప్రార్థనలు గావించి కీర్తి శేషులను విశేషముగ బోగడిరి. (అ. ప్రె.)

అంత్యక్రియలు

శిర్డీ, మార్చి 31:—దొరవనమవారి కనేరీ లన్నియు నేడు మూసేయబడెను. నేడు ఉదయమున కీర్తిశేషులకు రా లిన్ సన్ను గారి ఆత్మకాంతికై దైవప్రార్థనలు సలుపబడెను.

శవమును గొనిపోవువాసన మతి గంభీరముగ నలంకరింప బడెను. 20 వ బెంగాలు లాక్ సరులు శవముతో గూడగలరు. అనుపత్రినండి కాశ్మీరపుగటు దగ్గరగల పెంటుజేయ్యచర్చి వరకు వెడలుసరికి నొక గంటవట్టెను. చర్చి క్రిక్కిరిసిపోయెను. రాల్ కోసన్ను సతికూడ చర్చియందుగలదు.

రాజప్రతినిధి, రీడింగుసతి, పంజాబు గవర్నరు, సివి లు, మిలిటరీ ఉద్యోగులు హాజరయిరి.

రాజుగారి తరపున సర్ జార్జి బ్రాడ్ ఫోర్డ్ గారు, యువరాజు తరపున కర్నూలు వార్టన్, కర్నాటు అర్ధరు యువరాజుగార్లు హాజరయిరి.

విరోపా సంక్రాంతిమందు లార్డు రాలిన్నను ప్రభుగారు స్వారిచేసిన అశ్వము, దెరిక్కు, శవము ననుకరించెను. శోడు తలక్రిందుగనందెను. లగావులను బట్టి రిసార్చ్ దారు మహమ్మదు యామిఖ ఖానాగారు గుట్టమును నడపించిరి. ముఖ్య సేనాధి ఆర్ధరును, వతకములను ముఖములు తరగడపై నలంకరింపబడి మేజరు కాన్సిన్ గారిచే గొనిరాబడెను. శవముమీద యూని యను పతాకముంచబడెను. ముఖ్యసేనాని పుత్ డెను, అంగ రక్ష, ఖడ్గము ఉంచబడెను. శవముపై నొక తువ్వముల ముఖ్య సేనాధిపతిచే నలంకరింపబడెను. మరియొక తువ్వమును సార్వ భౌముని తరపున వేయబడెను.

వాహకులు

సర్ క్లాడు జేకాబు నేనాని, సర్. జి. కిర్క్ పేట్రిక్కు సర్ హెచ్చివాకరు, సర్ ఎస్కెను, సర్ జానుషీ, సర్ మూవార్లు వార్ డై, సర్ యి. ఆట్కిన్సన్, సర్ యి. విల్లింగ్టన్ గార్లు వాహకులు.

కీర్తి శేషులకు ముఖ్యసేనాని ప్రతాపమును, నేవయ్యగొ నియాడుచు, లాహోరు మతాచార్యులు ప్రసంగించిరి. ప్రార్థన సంపూ రియగునరకును ఎల్లరును నిశ్చలముగ నిలచియుండిరి. “నాతో స్వారిచేయుడు” అను 15 వ స్తోత్రగీతముతో ప్రార్థన ముగిసెను.

“అఖిరుపారా” అను గీతమును కారవ్యాలు బుగ్గరులు సనాయిచేసిరి. పిమ్మట సరిహద్దు పటాలము చర్చి ఆవరణయం దుభిరంగులు ప్రేత్రించు. నేడు సాయంత్ర మారు గంటలకు పీను గుపెట్టి తాలూకు శేష భాగములను గొంపావువరకును 60 వ రై ల్లు పారా గాయుచున్నారు. (అ. ప్రె.)

శ్రీ రామనాట్యలేఖలు

(11)

చంద్రహాస - నటలోక సంచారము

దళరథరామా !

బందరులో ముత్తరాజు కుబ్జారావు గారనే బ్రహ్మబ్యా లుండేవారు. ఇంగ్లీషులో యమ్. ఏ. ప్యాసుఅయి తెలుగులో కవిత్వం చెబుతూ, ‘శ్రీ కృష్ణకులభారం’ మొదలయిన మంచి ఆటలు రచించి, చల్లనిచూపుతో నాటకసమాఖాలన్నిటికి ప్రా ప్తును ప్రాపును దానెయి బందరుపాలిటిక్సు వీనులజేరనీయక నే ర్నమై మెలగుచుండెను. ‘శేడరికంలో’ పెనుగులాడుతూ, విత రణశీలుడై, విద్యార్థికల్పవల్లియై, సద్గుణవారాసేయై, నిరాడంబ ర నిష్కలపటకరుణాప్రపూర్ణసచ్చరితమున దినములు గడపి, ‘గు కృత్తితాయా’ అనునట్లు మిసిమిలూడెడి లేతవయస్సులో రాఘవాశ్వమేధరచనమునకు పారిపోషిక మందికొన నీ శింత జేరినసంగతి నీ చెరుంగు నిదికాదు !

కుబ్జారాయుడు నీ పాదసాన్నిధ్యమున నిత్యానంద మ నుభవించుచూ, భవబంధముల సడలించినేరని కొండరుమిత్రులు వారునడుపుచుండిన, చిత్రకళాభివర్ధననే వారిపేర ప్రవర్తింప జేసిరి. బయటినటులను రావించి బందరులో నాడించి పారిపో షికములొసంగి, నాట్య కళా వైరువ్యము ను విస్తరింప జేసి, కుబ్జారాయని కుటుంబ మునకు కొంత ప్రపత్తి నేర్పరచి యానలన నటభటు రావించి, నాట్యకళ కమేయసంస్కార మొనగూర్చిరి. ఈయనద్యమము నకు ప్రాణపోషకలై, బందరుచరిటిలో సన్నిత్రలక్షణంబుల రుజువుపరచిన చిట్టాసాంబయ్యగారు, అంజనేయులుగారు, కష్ట పడి ప్రతాపరుద్రీయము, ముద్రారాక్షసము, చంద్రహాస, హరి శ్చంద్ర, చిత్రనళీయము, రామరాజ్యవినాశము, పాడుకావ ట్టాభిషేకము మొదలైన మంచిఆటలను పెద్దనటులభివంబించ జూచెడి యవకాశమేర్పరచిరి. నాటకపరిషత్తు పీఠిప్రాశ్నానా ప్రయాసములననే జవించినది.

ప్రతాపరుద్రీయములో యుగంధరుడు, పాడుకలో దళ రథము, తల్లికోటలో పతానవేమలను నాగరాజరావు నిర్వహించినతెరపు యిదివరకే ముచ్చటించియున్నాను. వీరు దుష్ట బుద్ధి వేసిననాడు రొంపిగొని చూడబో జాలకుంటిని. చూచిన వారు దీనిని మిక్కిలిగా ప్రశంసించినారు.

చిత్రనళీయములో హరిప్రసాదరావు గారు నటదైవారు. రాజవేమల కీయన పెట్టికపేరు. ఆరూపు, ఆనోడుపు, ఆకులు కు, ఆచూపు, ఆతీరు, ఆడెలు, ఆమాయలు, ఆగజలు, చెక్కు చెడరని బింకముతో తెన్నారయున్నది. ఏనాటిప్రసాదరావు! యేనాటి కృష్ణమాచార్యులు! కాల మభినవ కళాప్రమానకోభల తో జిలుకారుచూ, యెప్పటికప్పుడు కొత్తరమల జవిజూచు చున్నది. ప్రసాదరావు పెద్ద వాడైనాడు. కాని, నటకక్రవర్తి రూపుదాల్చి, నాట్యరంగాన అడుగిడగానే, ‘వితరనపదయా దీప్త ప నా నా వి ధ శ్రీ స మా క్తి వృ థు జా తు’ దమయంతీ మనోహరుడు, బుట్టయ్యపేట గ్రీన్ రూములో గ్రమ్మర నవతరించినట్లు జోచుచుండెను. దౌత్యసందర్శన ప్రసాదరా విప్పటికి మానసీయాభినయ మొనర్చుచున్నాడు. ఈ సందర్భంలో చిత్రప్రతిష్ఠగల శోపల్లె హనుమంతరావుగారు దమయంతీవేషంట్ట నీ వృద్ధదంపతు లిరువురు దేవియన్ దేవర వోలెనుండి, నాట్యజగతి పితృత్వ గౌరవ మందికొనిరి. ఈ నాటకములో ‘పాముకాటుకు రూపు మాయనా’ యను సంది య ముగుంట బెకలింపు చూపవిపర్యయ మగుపరచి బాహుళ చరిత్రమును అపూర్వరస వైభవముతో నలగుణంబుల పూర్వపరి చితి మనికిపాట్లవలె సవ్యుడప్పుడు దెప్పరిల్లి తలజూప నాగరాజ రావు చూడవలసిన నేర్పు గొప్పతో నభినయించిరి.

నేచూచిన నట సభవారి చంద్రహాసలో చంద్రకళా సంపూర్ణ శోభను మింగివైచెడి కపటహాసముతో దుష్టబుద్ధిని మరగుపరచి కుంభినసస్వభావమును నేర్పుమై బ్రకటింపుచు నట వృద్ధతేసరియన వెదురుచూడి శేషగిరిరావు గారు ప్రధానపాత్ర మును చమత్కారముగ నిర్వహించిరి. వీరియాటలో దుశ్చింతలు చక్కని గోపనమొంది భ్రూభంగములను సుస్థిరమయ యెప్ప టికప్పుడు బాలకసహజముగ అమాయకపు నగవులో మరుగు పడి సందర్శనకులముగు రసవదభినయ విలాససంపద లగు పడుచుండెను. పెద్దలై తరుమగ నాట్యరంగాన జియలూడ నొ ప్పుతోనకున్నారు గాని నాట్యకళను నాటకార్థములను సరస ముగగుర్చించి వాచికాంగికగానభినయ వైఖరులందు కొన్ని

యభిమాన సిద్ధాంతముల నేర్పరచుకొని తమభావములకు ప్రయో గనిదర్పనమొసంగగల కొద్దిమంది తెలుగు నటులలో వీరెంభదగి యున్నారు. వీరొసంగిన కుంభిన వ్యాఖ్యానము సర్వజనాహ్లాద సంజనకమై రసవంతమై, నిర్దుష్టమై సరసకోమలమై సిద్ధిచాతు ర్య మగుపతమయందెను.

పస్తారు పస్తారు అంటూ చివరకు వచ్చారు. పదేళ్లనుంచి తెజవాడలో ఆతడున్న మొలవరం. వాళ్లని చూచియెరుగని బం దరుపారులెందరోగలరు. తెలుగుదేశపు మేటినాటక మేళాన్ని చూస్తాము గదాయని యవ్విట్టూరుతున్నారు. రంగపరికరాలు రెండువాగనులలో దిగింది. కాశీమేష్ట్రీలు వేదికాముఖాన్ని పగులగొట్టి యిక్కోశీ తపలాలకు కుదురు లేర్పరచారు. నూనెగు డ్దల మసినారిన యాంత్రికులు వచ్చి తేగిదివ్వల నమర్చారు. బయ స్కీపులలో పూర్వపరిచిత్తములైనను నాట్యరంగాన విద్యుద్దీ పికలు తేకులనీ మావారు చూచియుండలేదు. నటవర్ణము రై లుడిగి పేటలో విడికారు. లెక్కకుమించి టిక్కెట్లమ్మినారు. నాలుగువందలు వచ్చేపోలు రూప్యసహస్రమునకు మించి సంపా దించింది. ఆడేది సా వి త్రి. స్త్రీ యే స ం స ం జి య రావుగారేస్తాకంట. గురజనాయుడు యముడంట. యమలో కం నూపితారంట. అందులో కొమటిపీనుగ బరేగల్లంతుచేస్తా డట. జనము కిటికిలూడి, త్రోచిగొని, తల్చిపలూడి కామూ ష, నోరుమయ్య, నైలెన్ను హెచ్చరింపులతో కూతలిడి, యీ లులవేసి పోరాడి, పెనుగులాడి, గింజుకొని, చింబొకొని యుబి కియుప్పొంగి, యొక్కపెట్టున పుప్పెనయలపోటువలె పెల్లు బ్బి, ‘నెల్లెలికట్టలనూకాటి సీమలముంచెన్’ అన్నట్లు రంగస్థల ములోకి దుమికి పక్షప్రదేశములేకక గర్భాలయముకూడ యానకట్టి పరుచుకొన్నారు. పల్లెరకంపలో కాలుబాట ప డినట్లు యొకమూరెడు వెడల్పున నిలువుగా దారియుండెను. ఇందులోనే రామనాథశాస్త్రి సత్యమంతుని పాద్రువు, సంజీవ రావు సావిత్రిని, నాయుడుగారి యమారాధులను జూపవల సీ వచ్చింది. బహులలో పట్టుపీలిక నడికట్టుదాల్చి దాటుడవా లి చేగొని ‘భరీ భరీ మాతాత జల్లెంబునేబూని పుల్లూకు తూ టుగా బొడిచినాడు’ మొదలైన కథలుజెప్పే పంబలనినోదుల వలె, జోనులోని సింగములవలె గొల్లభాగవతాల రాజవేమల వలె మొలవరపు నటశేఖరులు బృహత్పవనపు సంపచితనాట్యరం గములో ముందువెనుక కూగులాడవలసి వచ్చెను.

రామనాథశాస్త్రి సత్యమంతుడుగ చూసిన నేర్పు విచా రించెదము. ఇతనికి విగ్రహపుష్టితక్కువ. ముఖముందు బాల్యచా పల్యము, నుకుమార యౌవనవిలాసములు, వక్త్రాంతమున లేనగ పు, పులుకరింపులు, కనుపడుచుండును. పాటలో మనసారమె ప్పించగలడు. మరి, మొలవరంవారి మట్టుమెట్టులను దుమికించుట లో నీతనికీ కెంపారుమన్నది. పద్యంలో కన్నుమట్ట యుధి పింపులలో, దరువుల బెడరింపులలో, స్వరాల ముక్తాయంపుల లో నీతని గాత్రము నిరాఘాట సంచార సమర్థమై హాయిమును చున్నది.

మొలవరంవారి తులాభారము చూచినాము. అందులో గోవిందరాజుల వెంకట్రామయ్యగారు శ్రీకృష్ణ వేషమునదాల్చి మనోహరంగా వేషగానాభినయ సౌష్ఠవ మొప్పార ప్రేక్షక నివహనానందించి యుప్పొంగ నభినయించినారు. ఇందులోనే సంజీవశావు సత్యభామయై అనూయాహంతకార సమన్వితంబగు మోహస్వరూపమును చక్కగ ముద్రించి చూపినారు. సశేషము

శిరోమణి గురుద్వార ప్రబంధక సంఘసభ్యుని గాయపటచుట

అమృతసరము, మార్చి 30:—వైసంఘములో గార్వ నిర్వాహకుడును, ప్రఖ్యాతుడగు ప్రజాసేవకుడునగు జోలకు రామ్ గారిని కొందఱు పొగలుతోతులు కొట్టి గాయపటచిరి. జోలీసువా తావిషయము శ్రద్ధవహించిరి.

(అ. ప్రె.)

ప్రసాల యోడలు

బొంబాయి మార్చి 30:—తరేస్యకు ఓడపాలుతో లండను నుండి బయలుదేటి యేడెనురేవునకు 29 వ తేదిని జేరి, నాడే బొంబాయికి బయలుదేటెను. ఏప్రియల్ 9 వ తేది శుక్రము వారముప్రార్ధనకు బొంబాయి చేరవచ్చును.

‘కెయిజర్-హిందు’ ఓడ మార్చి 16 తేది లండను తపా లుతో బయదేటి, మార్చి 28 వ తేదిని వదలెను.

‘ఒలింపియా’ ఓడనూయజాకాలవను 28 వ తేది ప్రార్ధన దాటెననియు, బొంబాయికి ఏప్రియల్ 9 వ తేది ప్రార్ధన జేరవచ్చునని యూహించబడవచ్చును. (అ. ప్రె.)

పరమధర్మసంఘము

సందిగామతాలూకా యారల్లపాడు అనుమాగ్రామంబు న 19-1-25 తేదీన పరమధర్మసంఘము స్థాపించితిమి. ఈసంఘముయొక్క యుద్దేశ్యము సమస్తమానపులను అహింసా ధర్మ పరులగును మద్యమాంసములను ముట్టకుండజేయుటయే ఆయి యున్నది. ఇట్టిసంఘమును స్థాపించుటలేని వాంఛగలవారయి యువకులు కొందరు 19-1-25 తేదీన టుటుటూ వేయించి ఆ రాత్రి సభ గావించిరి. పురవాసులందరు వేంచేరి. అప్పుడు సుప్రసిద్ధకవియైన శ్రీజంగా హనుమయ్యచౌదరి గారు అహింసా పరమోధర్మమును గురించి వేదపురాణాది ప్రమాణములతోను మున్న అహింసాధర్మమును నాదలదాల్చి సాధర్మము జేయునట్లెడల ప్రచారముగావించి ప్రజలందరిచేత ననుష్ఠింపజేసి యాధ్యునును భరతిఖండమున నాటిపోయిన బుద్ధదేవునియొక్క అహింసాత్మకమైన చారిత్రమును, యొక మాంసభక్షణ విసర్జనముగురించి భారతములో భీష్ముడుచెప్పిన పద్యములుచదివి అర్థయొక్కముగ విపులముగ సభికులను ను నీరపోవునట్లు దీర్ఘముగ నుపన్యసించి సభికులార్హ్య నిమగ్నులైపోయిరి. పశ్చాత్తత్తులైరి. నిర్ణయబోయి దయ వారి నావరించిది. వారిలో హృదయ పరివర్తనము గలిగినది. సంఘమునజేయు కాతంత్రపడుచుండిరి. అప్పుడు ఉపన్యాసములు నాలుగురకములగు యీ సంఘమున జేరవచ్చునని యిట్లు చెప్పెను. మద్యమాంసములను జీవితాంతమువరకు వదలిపెట్టుటకు యుద్ఘోషించినారు సభ్యులుగను యీప్రమాణము ఒప్పుకొని తోచినంత చందానిచ్చువారు చందాదారులుగను ప్రైప్రమాణము సంగీకరించి సంవత్సరమున కొక రూపాయ చందానిచ్చువారు పోషకులుగను యీప్రమాణము నకు ఒడంబడి సంవత్సరమున కొకరూపాయకి తక్కువకాని చందానిచ్చును సంఘమువారియొక్క యాజ్ఞానుసారము బోధ చేయుట కొప్పుకొన్న వారు బోధకులు గ చేరవచ్చునని చెప్పిరి. వెంటనే 40 గురు సభ్యులు గ ను 40 గురు చందాదారులుగను 10 గురు పోషకులుగను 10 గురు బోధకులుగను చేరిరి. సంఘమువారు మరుసటి రాత్రి పంచమ పల్లెలలోనికివెళ్లి మద్యమాంసవస్తువులను గరించి తేటతెల్లముగ నుబోధకును సామాన్య విషయములతో చక్కగ బోధించిరి. బోధనాఫలితమువల్ల కొంచెము జ్ఞానమును బొందినవారై ఘనము 25 గురు సభ్యులుగచేరిరి. సంఘమువారు బోధచేయు టయేమాత్రము గాక మద్యమాంసవిసర్జనముల గురించి అచ్చుకర ప్రత్రములు పంచిపెట్టికడెడల ముతంతబాగుండు నని ముప్పది రూప్యములు ఖర్చుచేసి చక్కని విషయములతో సర్వజనులకు నుబోధకుమగునటువంటి భాషతో మూడువేల అచ్చుకరప్రత్రములను వేయించుకొని వచ్చిరి. ఇవిగాక అట్టలమీస పెద్ద అక్షరములతో అనేక నీతివాక్యములను వ్రాసి తియ్యరు చేసిరి. ఇంకిలో హింసాత్మకమైన జాతరతిరుణాల పెనుగించి ప్రొలుత్సవ మారంభమయ్యెను. వెంటనే పరమధర్మ సంఘమువారు పెనుగించిప్రాలు వెళ్లి సభలుగావించి పుష్పాసములు గావించి కరప్రత్రములు పంచిపెట్టి నీతివాక్యముల అట్టలను దుకాణములకు తగిలించి యాతిగ నవార్చి కములు మూడు దినములు కృషిచేసి ఆత్మంతమైన ప్రబోధముగావించిరి. తిరుణాలలో యెన్న డెరుగనివంత కలిగెను. ప్రజలందరిలోను కలకర పాటు కలిగెను. కాని కలవర పాటులలో శ్రమముండెను. కొందరు సుజ్ఞానులు యీసంఘము వాంఛర్యకు సంతోషించి వీరికి తోడునీడయై దేవోద్ధారకమైన పనిచేయుచున్నారని అభినందించిరి. ఇట్లు రెండుమూడు సంవత్సరములు కొన్నిసంఘములు పనిచేసినయెడల జాతర నశించిపోవునని తలంచిరి. జాతర కారకులైన వారు కొందరు యీసంఘంధమును గాంచి ఆశ్చర్యనిమగ్నులై తమ జాతరంతరించి తిరునాళ నాశనమే నేమాయని భయభ్రాంతులైరి. సంఘమువారియం దనుమానపరులై గినియును చేయునదిలేక తహతహపడిరి పానులులైన ప్రజలు తిరునాళనాగకుండ పోవునేమాయని వెరపు జెందిరి. తిరునాళలో 60 గురు సభ్యులుగను 4 గురు పోషకులుగను 2 గురు బోధకులుగను జేరిరి. సంఘమువారక్కడనుండి సమాపముననున్న కాకరాయ ఖమ్మంపాడను గ్రామము వెళ్లి హితోపదేశమును చేసిరి. హితోపదేశమువల్ల మనసు తిరిగి కుంకుమ బొట్టుబెట్టి జాతరకు తీసుకొని వెళ్లి బలి యి పుటకు సిద్ధముగా నుంచి నన్ని వేలపాతులను వదలి పోయి తగిలిరి. ఇది చాల గొప్పవిషయము. ఇందువల్ల సంఘమువారు త్యాగమువేయ మడుంగులధికమయ్యెను. ఈగ్రామము వెళ్లుటచే సంఘమువారి కాకవిషయమును గ్రహించిరి. సంఘమువారు తాత్కాలికముగ నుత్సవసమయములోవెళ్లి బోధచేసినందువల్ల సంతక ఫలితములేదు. బలియొచ్చుటకు యొక్కకర్మలతో సిద్ధముచేసి తెచ్చినజంతువులను బలియొక్కటండ చేపతామూధభక్తి గలిగి జాతరలోదేహలెయ్యన్న యాప్రజల నాపుట ప్రహృతముగాదు. వీరిబోధయంతయు చెవిటి వాని ముందర కంఠము దిన నట్లే నిష్ఫలమగును. కనుక తిరుణాలకు ముందు రెండు మూడుమాసములు గ్రామములలోనికి గవ్యోధ చేసినయెడల ప్రతిసంవత్సరము జాతరకు బోధజంతువులు వేలవేలు తగ్గి కొన్నిసంవత్సరములలో జాతర పూర్తిగ నశించిపోగలవని యీ గ్రామముయొక్క యనధిపమునుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది. సంఘమువారు బోధవల్ల సంఘప్రచారమువల్ల మద్యమాంసములను విసర్జింపజేయవచ్చు నని దైర్ఘ్యత్యాగములు గలిగి సంఘ మభివృద్ధిలోనికి దీసుకరావలె ననెడిదీక్ష గలవారై యున్నారు. భావిపరిణామ పరిస్థితి యెటుల పరిణమించునో తెలియదు. అదియనుగాక యెట్టికార్యము చేయవలెనన్న “ధన మూల విదమ్బజగత్” అని ధనమనవలె యున్నది. ఈ సంఘమునకు బోధగా ధనములేదు. సంస్థాపకు లంతధనికులుగాదు. ధర్మార్థబుద్ధిగల ధనికులు సంఘమున జేరి ధనసహాయముజేసి, పరమార్థలై విద్యద్యరేఖ్యలు సంఘమునజేరి హితోపదేశములుచేసిన పామరజను లందరిందు జేరుదురు. స్మృతులను మాని బాగుపడినవారై సంస్థాపనా ఫలితమును సుపరచి యుత్సాహపరచి పలువిధముల సంఘ మభివృద్ధిలోనికి తెచ్చుకాకయని ఆంధ్రమహాజనుల నందరిని జేయుచున్నాము. ఏదృష్టితో చూచినను యిట్టిసంఘములు దేశభక్త్యదయమున కత్యంతవశ్యకములు, అనసరములునై యున్నవి. సమస్తమానపులు నిందు జేరవచ్చును. అన్నిపక్షములవారు నిందుజేరుటకు యేవిధమైన నిరోధముకాని అభిప్రాయభేదముకాని లేనిసంస్థ. ఇట్టిసంఘములు పలుచోట్ల స్థాపింపబడుచున్నవని వినుట కంతయు సంతసించుచున్నాము. సర్వేశ్వరుడు సంఘముల కెట్టి విఘ్నములు రాకుండ సంస్థాపకులకు ఆయుధాకోగ్య మనోబలంబుల నిచ్చి నిరంతరసంఘాభివృద్ధిని కలవారినిగా జేయుగాక.

ఈసంఘముయొక్క నిబంధనలు
(1) మద్యమాంసములనుముట్టుట దురాచారమని భావించి యెన్న కులముగలవారిని సభ్యులుగ చేర్చరాదు. వారిని చందాదారులుగను పోషకులుగను బోధకులుగను చేర్చకొనవచ్చును.
(2) ప్రతిమాసారంభమందును మీటింగు జరుగుచుండును. ప్రధానసంఘ బోధకులుగాని కాఖాసంఘములబోధకులు గాని మీటింగునకు స్వయముగా హాజరు కాలేకపోయినయెడల తమ కార్యక్రమ రిపోర్టును ముగిసిద్వారాగాని టపాద్వారాగాని నియమిత తేదిలోగా పంపించవలెను.
(3) ఆయిదుగురు సభ్యులు పోషకులు ఒకబోధకుడు చేరి సంఘము స్థాపించుకొనవచ్చును. కాఖాసంఘముగా సంగీకరింపబడును. కాఖాసంఘములవారు ప్రధానసంఘమువారి యాజ్ఞానుసారము నడచుకొనవలెను.
(4) అధ్యక్షుడుగాని కార్యదర్శిగాని సంఘమువారి యనుమతి ననుసరించి యెన్నుకొనబడుదురు.
(5) మ.రా. యీ సంఘనిబంధనలు మీటింగులో కొన్ని మార్పులు జెందవచ్చును. ఈ సంఘమువారికో నుత్తర శత్రుత్వములు జరుపువారు విరుదులు వ్రాయగోరువారు ఈ క్రిందిచిరునామకు యిట్లు వ్రాయవలెను. పరమధర్మసంఘము, యారల్లపాడు, సందిగామతాలూకా కృష్ణాజిల్లా అని వ్రాసిన చేరగలదు.
వాసిరెడ్డి వీరవరప్రసాద్.

శ్రీనిధ్యారినీ నమాజము
కాకినాడ

ఈసమాజము తరఫున నెలకొల్పబడిన మహిళా విద్యాలయము 1924 సం॥ మొదలు నింతవరకు జరుగుచునేయున్నది. స్వగ్రామస్థుల యాదరాశియుచేతను కొందరి విరాళముల నును మొదటి సం॥ రము గడచినది. ఈ సం॥ తీతములకొను మిగుల శ్రమపడుచున్నామని చెప్పటతో నతిశయోక్తి లేదు. ధనము సమకూర్చుకొని యీ నెలమొదటివారము రాజోలు సావరంపెడపట్నం తాటిపాళమున్న గ్రామములను అమలాపురం కోడూరుపాడు పేరూరు గూడాల వనైరాలు తిరిగి కొందరిని మొదటితరగతిలోను రెండవతరగతిలోను మూడవతరగతిలోను చందాదారులను చేర్చితిమి. ఇందు 223-8-0 పద్దులుపడినవి. నూటవిదిది రూపాయలు వసూలు అయినది. 73-8-0 వసూలు కావలసియున్నవి. వీరికి మాకృతజ్ఞతాభీవందనములు.

మొదటితరగతి	
గూడ పత్తహరిశ్చంద్రుడుగారు	12-0-0
నడింపల్లి సుబ్బరాజుగారు	12-0-0
పేరి శంకరాశ్రమిగారు	12-0-0
చేయ్యియ్య బుచ్చిఅబ్బాయిశర్మగారు	10-0-0
శ్రీమతి కనకపల్లి చిరంజీవి అమ్మగారు	12-0-0
రెండవతరగతి	
బోళ్ల సుబ్బారాయుడుగారు	6-0-0
పెనుమచ్చి నూర్యకారాయణ రాజుగారు	"
గంటి వెంకటాశ్రమిగారు	"
దవూరి రామసోమయాజులుగారు	"
తురగ శ్రీరామమూర్తిగారు	"
ఒకశ్రీ	5-0-0
జిల్లల్ల వెంకటలక్ష్మి తిమ్మయ్య, జమిందారిగారు	6-0-0
మూడవతరగతి	
బుద్ధవరపు శేషమ్మగారు	3-0-0
కనకరత్నలక్ష్మిదేవమ్మగారు	"
అప్పారెడ్డి సీతారామయ్యగారు	"
పొన్నాడ నూర్యారావుగారు	"
అమల్లి సత్య పంతులుగారు	"
జయంతి సుబ్బయ్యగారు	"
దాట్ల తిరపతిగారు	"
గిడుగు వెంకటరత్నంగారు	"
వాడేపు వెంకటరత్నంగారు	"
మంతా సుబ్బారావుగారు	"
కర్రా ఉమామహేశ్వరరావుగారు	"
గిడుగు నూర్యనారాయణగారు	"
పచ్చికోళ్ల సత్యనారాయణగారు	"
ఉప్పటూరి వేమన్నగారు	"
విజయూరి సుబ్బారావుగారు	"
లి. ఎన్. శాస్త్రిగారు	"
చేవలి లక్ష్మీనారాయణగారు	"
వేలివెల అయ్యతలింగంగారు	"
ఎమ్. కవులూరుయ్యగారు	"
వ్యాకన్ననేలు సాయిబుగారు	"
బోలిపెట్టి స్వామినాయుడుగారు	3-0-0
మంగ య్యనాయుడుగారు	"
తాత్కాలిక విరాళము లిచ్చినవారు	
నూజెళ్ల వెంకటాపధానులు	1-0-0
కస్తూరి నరసింహమూర్తి	1-0-0
నెంపటి యజ్ఞనారాయణ	"
అలయూరి లక్ష్మీవరసమ్మ	"
అలయూరి శివరాజు	"
నందూరి మాచయ్య	"
పున్నమ్మ	"
వాడేపు పాపయ్య	2-0-0
మెట్టియ	1-0-0
రాజాక రామశీతమ్మ	2-0-0
నందూరి నీతమ్మ	"
పొన్నాడ గవరమ్మ	1-0-0
అద్దాల వలమయ్యశాస్త్రి	"
దేశరాజు సత్యవతమ్మ	"
బోళ్ల పౌరమ్మ	"
" వీరమ్మ	"
" రామ లక్ష్మమ్మ	"
" రవణయ్యమ్మ	"
" వేల రత్నమ్మ	"
రాచమల్లి సీతాపతిరావు	2-0-0
వెలివెల శంకరయ్య	1-0-0
ఒక స్త్రీడరుగారు	"
(పద్దుజేసినవారి పేర్లు)-వసూలుకానివి	
బాతరాజు సత్యనారాయణ	3-0-0
అయ్యలసోమయాజుల కామేశ్వరరావు	"
గంటి వినాయకరావు	"
పొన్నా సోమయాజులు	"
దుడ్డు అన్నపూర్ణమ్మ	"
చేబ్రోలు అయ్యతరామయ్య	6-0-0
వాడేపు రామమూర్తి	"
" రామమూర్తి శాస్త్రిగారు	"

బాలాంత్రపు శేషమ్మవ్రాలు.

ఆంధ్రపత్రిక

1925-వ సం॥ మార్చి నెల 31-వ తేది

మంగళవారము

సర్వీఫికేట్లు ల పండుగ

మద్రాసు శాసనసభలో నిన్నటిదినము సర్వీఫికేట్లు పండుగ జరిగెను. రానురాను సర్వీఫికేట్లు కడుచవుకయగుచున్నవి. ఈ మారు సామాన్య శాసనసభలో ఒక్క సర్వీఫికేట్తో సరిపోయెను. మద్రాసు శాసనసభలో మాత్రము వరుసగా నాలుగు సర్వీఫికేట్లు ప్రయోగింపబడెను. గవర్నరుగారు సర్వీఫైజేసిన మొత్తములు పదిలములకు మించి పోయెను. అసాధారణమయములలోగాని సర్వీఫికేట్లు ప్రయోగింపబడవనియు, శాసనసభా తీర్మానములు సామాన్యముగా కొనసాగింపబడుననియు, ఈ మూలమున శాసనసభలో కన్వెనుషులను లేక సదాచారముల నేర్పరుపవచ్చుననియు, విశ్వసించినవారు గలరు. కాని, జాయింటుకమిటీ వారు వెనుక నే, యీయూహా సరిగాదని సూచించి యుండిరి. గవర్నరులకు గల అధికారములు నామ మాత్రము గావనియు, అవసర మగునపుడెల్లను వాని నుపయోగించుటకు వాటికి హక్కు గలదనియు, జాయింటుకమిటీవారి యుద్దేశ్యము. అందుచే కేంద్రప్రభుత్వమునం దేమి, రాష్ట్రప్రభుత్వమునందేమి సర్వీఫికేట్లు సర్వసామాన్యమయినవి. ఇందలిరహస్య మేమియో వెల్లడియగుచునే యున్నది. శాసనసభ్యులు బడిపిల్లల బోలువారు. వారికి యుక్తాయుక్తవివేచనజ్ఞానము తక్కువ. తమ బాధ్యతలను గుర్తింపక ఇచ్చవచ్చినరీతిని వారు మెలంగెదరు. స్వపరిపాలన మను ఆయుధమును వారిచేతి కిచ్చిన, వారు దుర్వినియోగము జేసెదరు.

అందుచే, వారిని మందలించి సరియగుమార్గమునకు దెచ్చుటకు, గవర్నరుల కొరడా యవసరము. పాలకులు తమ కొరడాలను కడుతరుచుగ నుపయోగించి, ప్రజాప్రతినిధులకు సన్మార్గములను బోధించుచున్నారు. లేనియెడల అనుభవ రహితులును, అల్పమతులు నగు శాసనసభ్యులు దేశమునకును తమకును ఎంతటి యుపద్రవముల దెచ్చికొనెడివారో ఎవ రెరుగుదురు? కీర్తిశేషులగు బాబూ మోతీలాల్ ఘోషుగారు దెలిపినటుల, హిందూదేశము ఎన్నటికిని నిత్యశిశువుగ నుండును. లేచి నడుచుటకుగాని, పరుగెత్తుటకుగాని, యీశిశువుకు శక్తి ఎన్నటికిని అలవడదు. హైందవజాతీయ వైరమును నిర్మించుటకు సాధ్యపడదనియు, హిందూదేశమునందు జాతీయత లేదనియు, కీర్తిశేషులగు రాలిస్సను ప్రభువుగారు పలికినపుడు, వారి మనస్సునందు తాండవమాడినది, పైన జెలిపిన భావమే. అధికారవర్గ మిట్టి యూహలచే ప్రేరేపిత మగునంతవరకు, వేరుమార్గము నవలంబించజాలదు. మద్రాసుగవర్నరుగారు దయదలచి ప్రయోగించిన సర్వీఫికేట్లకు, శాసనసభ్యులు కృతజ్ఞత జూపుటకు మారుగా తమ యనమృతిని దెలుపుటకుగాను, శాసనసభనుండి లేచిపోయిరి.

మద్రాసు శాసనసభగూడ అత్యగౌరవమును నిలుపుకొన బ్రయత్నించుచున్నది. తమసామృత్య మగు రాజధానియందు వెలుగు బ్రవేశించుచున్నది. మద్రాసునందు సయితము అధికారవర్గము యిచ్చవచ్చినరీతిని మెలగవీలు లేదని విడితమగుచున్నది. జాతీయపక్ష నాయకులగు నరసింహ రాజుగారు వ్రాసిన యీక్రిందిలేఖనుబట్టి వారిని ప్రేరేపించిన సదుద్దేశ్యమును కనుగొనవచ్చును. "అధ్యక్షా, నేటియదయమున జరిగిన గ్రాంటుల సర్వీఫికేట్లవలన, శాసనసభాకార్యక్రమములో సాల్పానుటకు తమకు వీలులేదని నాపక్షమువారు దలచుచున్నారు. ఈకార్యమును శాసనసభ పట్లగాని, అధ్యక్షునిపట్లగాని, గవర్నరుపట్లగాని అగౌరవముగా భావింపగూడదని విన్నవించెదను. మాకు సక్రమపద్ధతులపై నమ్మకము గలదు. అందుచే మాయనమ్మతిని కేలుపుట కీడధతి నవలంబించితిమి." ఎంతయోరిమిగలవారికయినను, తరచు అవమానములుజరిగిన ఆగ్రహము గలుగక మానదు. సక్రమందోశనాపద్ధతులపై విశ్వాసము గల నరసింహరాజు ప్రభృతులు సయితము ఓరిమిని కోల్పోవుటయందు వింతలేదు. అత్యగౌరవము గల వారెవరును సర్వీఫికేట్లపద్ధతికి లొంగియుండజాలరు.

సర్వీఫైజేసిన గ్రాంటులలో, రివిన్యూబోర్డుకు సంబంధించిన గ్రాంటు ముఖ్యమయినది. ఇది లక్ష రూపాయలకు బైనగలదు. రివిన్యూబోర్డు నిర్ధకసంఘమనియు, దానిని రక్షణజేసినయెడల ఎట్టి యిబ్బందియు గలుగదనియు, శాసనసభ ప్రతిపాదించుట కిది మొదటిమారు గాదు. పరిపాలనావ్యయము రానురాను పెరిగిపోవుచున్నది. ముగ్గురు మంత్రులును నలుగురు కార్యనిర్వాహకసభ్యులును వారి కార్యదర్శులు సైక్రటేరియటు మున్నగు సిబ్బంది ఎంతయోయిండ్లగ, తిరిగి రివిన్యూబోర్డు చేయదగినపని ఏమియో జెలియదు. సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగులు కార్యనిర్వాహకసభ్యులగుటకు రివిన్యూబోర్డు నాపానమువలె పరిణమించుచున్నది. హెచ్చుజీతము లిచ్చి రివిన్యూబోర్డు మెంబరులను నిలువపలసిన యవసరము గనుపించదు. రివిన్యూబోర్డువారు ప్రభుత్వమునకు జేసేది సిఫార్సులన్నియు సామాన్యముగా దేశాభివృద్ధికి ప్రతికూలముగ నుండును. రివిన్యూబోర్డువలె చౌకగను శ్రద్ధగను పనిజేసేది మరియొక సంస్థను శాసనసభవారు చూపలేక పోయిరి, గవర్నరుగారు దెలుపుచున్నారు. ఈ వాదము కడు నిస్సార మయినది.

గవర్నరుగారు రన్ని సర్వీఫికేట్లకును ఒక్కటే కారణమును దెలిపిరి. పరిపాలనాబాధ్యతను నిర్వహించుట కిట్టి ఖర్చు అవసరమని సూచించిరి. ఈమాటలు, చట్టమునందున్నవేగాని వేరుగావు. పరిపాలనాబాధ్యతను సక్రమముగా నిర్వహించుటకు, శాసనసభాతీర్మానముల సంగీకరించి వానిని కొనసాగించుట, మార్గముగాదు గాబోలు! ఇటులనే హైకోర్టు పరిపాలనముక్రింద తగ్గింపబడిన గ్రాంటులను రెంటిని గవర్నరుగారు సర్వీఫైజేసి పునరుద్ధరించిరి. ప్రత్యేకపు పోలీసుక్రింద తగ్గింపబడిన మూడులక్షల పై మొత్తమును గవర్నరుగారు పునరుద్ధరించిరి. సర్వీఫికేట్లు లనిన, ఇకముందెవరికిని విడుదలము గలుగ కుండునటుల, గవర్నరుగారు

జేయగలిగిరి. సర్వీఫికేట్లు సామాన్యచర్యలగుచున్నపుడు, ఆశ్చర్యమేల గలుగవలయును? సంస్కరణములు నిర్ధకము లని ఇపుడయినను భారతీయులు గ్రహించుట మేలు. సర్వీఫికేట్లతో తమ యభిమతమును పాలకులు సులభముగా కొనసాగించుకొనాల రని స్పష్టమయినది. పరిపాలనము నిరంకుశముగా జరుగుచున్నదని తెలుపుట కింకను రుజువు చేయవలసిన యవసరము గనుపించదు. ప్రతిష్టంభన తెలుకొర కుద్దేశింపబడినవో అయిద్దేశ్యము సఫలమయినది. సర్వీఫికేట్లప్రయోగమునకు అధికారులను పురికొల్పవచ్చును. అంతకన్నను శాసనసభలలో జేయదగిన పని గనుపించదు. ఇక స్వరాజ్యమును సంపాదించుటెటులు? ఈవిషయమై అన్నిపక్షములవారును యోచించుట ముఖ్యము. శాసనసభలవెలుపల ప్రజలుచూపెడి స్వసామర్థ్యము బట్టియే స్వరాజ్య సాధమును నిర్మింపవీలుగలదని, స్పష్టమగుచున్నది. సర్వీఫికేట్లప్రయోగ మిక్కార్యమునకు ప్రజలను పురికొల్పుచో, పాలకుల నభినందింపవచ్చును.

చేతిమగములపరిశ్రమ : ప్రభుత్వప్రకటనము

చేతిమగముల పరిశ్రమగూర్చి, పరిశ్రమల డైరెక్టరుగారు పంపినలేఖయు, అందుపై మద్రాసు ప్రభుత్వమునా రిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమును ప్రచురింపబడినవి. ఇంతవరకును, నేతపరిశ్రమను వృద్ధిజేయుటకై పరిశ్రమలశాఖవారు నల్లిన ప్రయత్నములు నిరుపయోగము లని ప్రభుత్వమువారికి సైతము దోచెను. అందుచే నీపరిశ్రమనుగూర్చి విచారించుటకు, విచారణసంఘము నొకదానిని నియమింపవలయునని ప్రభుత్వము వారు సలహా నిచ్చిరి. ఈసలహా పరిశ్రమల డైరెక్టరుగారు ధామసుగారికి కోపము దెప్పించెను. రిటెంచిమెంటు కమిటీవారు, పారిశ్రామిక శాఖాపద్ధతులతో తృప్తిజెందరయిరి. చేతితో నేసినవస్త్రముల అమ్మకమును వృద్ధిజేయుటకును, నేతపనివానికి గావలసిన పనిముట్లు చౌకగా లభించుటకును, వీరల ఆర్థికస్థితిని చక్కబరచుటకును బూననియెడల, ప్రయోజనము లేదనియు, చేతిమగముల పరిశ్రమను ఎక్కుదు సామ్యముగా కొనసాగింపవలయు ననియు, ఈకమిటీవారు గోరి. దేశమందంతటను తిరిగెడి నేత పార్టీలవలన విశేషప్రయోజనము లేదని వీరు స్పష్టపరచిరి. కాని, ధామసుగారిందు కంగీకరించుటలేదు. పర్యటనసంఘములవలన విశేషప్రయోజనము గలదనియే వీరితలంపు. ఒక్కొక్క నేతసంఘమును పోషించుటకు సంవత్సరమునకు మూడు వేలరూపాయలు గావలయును. ఇట్టిసంఘములు పది గలవు. వీరు అమ్మగలిగిన వస్తువుబట్టియే వీరిపనిని నిర్ణయించునెడల, సంఘనిరూపకమును సమర్థించుటకు వీలుండదని ధామసుగారు రంగీకరించుచున్నారు. మరమగములను కొనుటకు ప్రజలలో నానకైని గలిగించితిమనిమాత్రము, వీరు గర్వపడుచున్నారు. కాని మరమగములు చౌకగా లభించుటకు వీలులేనంతవరకు, వీరు కలిగించిన ప్రోత్సాహమువలన ప్రయోజన ముండదు. నూతనపద్ధతులను ప్రవేశపెట్టి, చేతిపరిశ్రమల వ్యయము సభి కము జేయుటవలన, నూనీయుద్దేశ్యము విఫలమగును. నేతసంఘములు పదింటిలో నైదింటి

కాలము ఈ నెలలో ముగియును. వీనిని దీసివై చుటవలన నష్టముండునని భావించుచు భావించుచున్నారు. కాని అయిదంటిని రద్దుజేసెడి సూచనను, ప్రభుత్వమువా రామోదించిరి. నేతపరిశ్రమను గూర్చి విచారించుటకు సాధ్యపడదని, భావించుచు తలంపు. ప్రభుత్వమువారును ఈయభిప్రాయముతో నేకీభవించిరి. నేతసంఘములు ఆయా గ్రామములలో ఆరుమాసములయినను నివసించి పనిజేయువలయునని, ప్రభుత్వమువారు గోరుచున్నారు. పల్లెవారివలె నేతపని వాంఛింపజేసిగూడ విద్యజేప్పించియు, సహకార సంఘముల సేర్పరచియు, అభివృద్ధి జేయవలయునని సూచించబడినది. ఇట్టి సూచనలు కాగితములపై ననే నిలిచియుండుట సహజము. నేత పరిశ్రమను గూర్చి విచారణలపుటకు తమకు డబ్బులేనని ప్రభుత్వమువారు చెలుపుచుండ, తదితరకార్యముల కెటుల డబ్బు లభించును? రాబోవు సంవత్సరము పరిశ్రమల కిచ్చిన డబ్బు చాల తక్కువగ నున్నది. పారిశ్రామిక కార్యక్రమము రిపోర్టులతో సరిపోవుచున్నది. జరిగెడి పని అత్యల్పముగ నున్నది. నేతి విషయమే ఇంత హీనస్థితిలో నున్నది. రాటముపై ప్రస్తుతమంత్రవర్తమువారికి బాత్తుగ నమ్మకము లేకుండుటచే ఆ విషయమునుగూర్చి అసలే విచారించనక్కరలేదు. స్వపరిపాలనము లేనంతవరకు, ప్రజలద్రవ్యము నద్వినియోగమగు నను నమ్మకము ప్రబలజాలదు.

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య, ఫిలిప్ డఫ్ నివేదికము వలన తీవ్రరూపము దాల్చెను. ఈ సమస్యను అధికారులు పరిష్కరించుట దుష్కరమనియు, ఉభయసంఘములును తమంతట తామే అనుకూల నిర్ణయము గావించుకొనుట ముఖ్యమనియు, ఇదివరకు పలుమార్లు తెలిపియుంటిమి. సరిహద్దు వ్యవహారమును నిర్ణయించుటకు, బాబూరాజేంద్ర ప్రసాదుగారి రంగీకరించిరిని వినుట కెంతయు సంతసించెదము. వారికి తోడ్పడుటకు, గంజాముమండల సంఘమువారిని ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు గోరుచు, తీర్మానించిరి. రాజేంద్రప్రసాదుగారు, బీహారు నాయకులు. సరిహద్దు సమస్యలందు అనుభవము గలవారగుటచే, వీరు అనుకూలనిర్ణయము గావించి, ఆంధ్రులకును ఉత్కళులకును శాశ్వతసఖ్యమును గూర్చెద రని తలచెదము. భాషాప్రయక్త రాష్ట్ర విభాగము మిగుల లాభకరమయినను, సరిహద్దు సమస్య పలు ప్రాంతములందు మనస్తాపకారణ మగుచున్నది. కాని, దేశమాతను గౌరవించువా రెవరును, స్వల్ప వివాదములను పాటింపక అనుకూలనిర్ణయమునకు వచ్చుటకు సాధ్యమగునని భావించెదము. ఇటుల జరుగునపుడే, ప్రజల స్వపరిపాలనా సామర్థ్యము పెల్లడి గాగలదు.

దామెర్ల రామారావుగారు

కీర్తిశేషులగు దామెర్ల రామారావుగారి ప్రతిభ ఆంధ్రదేశమునందేగాక బాంబాయి మున్నగు పట్టణములలోగూడ నెటుల వ్యాపించి యున్నదో కనుగొనుటకు, వేరొకచో ప్రచురింప

బడిన వృత్తాంతముబట్టి గ్రహింపవచ్చును. బాంబాయి చిత్రకళా సంఘమువారు రామారావుగారి మరణమునకు మిగుల విచారించుచు తీర్మానము గావించిరి. ఆంధ్రకళను నెలకొల్పినందులకు, పలువురు కళాకోవిదులు వారిని కొనియాడిరి. రామారావుగారు ఈపద్ధతిని ఆపద్ధతిని అవలంబించక, స్వంతమార్గముల నవలంబించి తమవ్యక్తిత్వమును స్వాతంత్ర్యమును గనుపరచిరిని యొకరు ప్రశంసించిరి. ఆంధ్రప్రతిభ కీర్తిత్వమే ముఖ్యకారణము. రామారావుగారిని ప్రశంసించినవారిలో సుప్రసిద్ధ శిల్పకళా నిపుణులగు మహతేరి, ఫడకే మున్నగువారు గలరు. చిన్నవయస్సులో నింతటి ప్రఖ్యాతిబడసిన రామారావుగారి మరణముగూర్చి ఏ యాశ్చర్యమో పరితపింపకుండును? అట్టి వారిపట్ల కృతజ్ఞత జూపుటకు మార్గ మొక్కటే గలదు. వారు మొదలిడిన కార్యమును కొనసాగింపబూనుట, ఆంధ్రుల కర్తవ్యము. బాంబాయి, బెంగాలు రాష్ట్రములవలె, ఆంధ్రదేశమును చిత్రకళాకళల్యమునందు త్వరలో ముందడుగు వైచునని నమ్మెదము.

తిరుపతి మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలు

తిరుపతి మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలు ఉపాధ్యక్షులపై రు 8-11-0 సొమ్మును లోకలు ఫండు అకౌంటు ఎక్జామినరు గారు నర్చర్జి గ విధించిరట. కారణ మేమి? పడుకునూలుపోటీ పరీక్ష జరుగుచున్న సమయమున, పూవులను, చెరుకుముక్కలను కొని వీరు పంచివెట్టిరట. మ్యూనిసిపల్ పరిపాలనమున కిట్టిఖర్చు బనికీరాదట. అందుచే ప్రభుత్వమువారి ఉత్తరువును పొందియుండవలసినదట. శైల్యెనుగారు ప్రభుత్వమువారి యనుజ్ఞను గోరిరిగాని, ప్రభుత్వమువారి రంగీకరింపరయిరి. మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలువారు మాత్రము తమతీర్మానమును సమర్థించుకొనిరి. ఈవిషయమై విశేష వ్యాఖ్యాన మవసరములేదు. ఇందునుబట్టి స్థానిక స్వపరిపాలన సంఘములకు గల యధికారము లెంత సంకుచితములో, అధికారుల ఒత్తిడి ఎంతయధికముగ నున్నదో, సులభముగ గ్రహింపవచ్చును.

రసూలుకొండ రంపపురీతమిల్లు

ప్రభుత్వమువారి గ్రాంటు నయినను సర్టిఫై చేసి పునరుద్ధరించినపుడు, ప్రజాప్రతినిధులు పొరబడిరనియు, తమకే నిజపరిస్థితులు చెలియుననియు గర్వముతో ప్రకటించెదరు. రసూలుకొండ రంపపురీత మిల్లు యిట్టి యూహకు భిన్నముగ నున్నది. ఈమిల్లుకు సంబంధించిన గ్రాంటును 1921 నంద త్వరమున శాసనసభవారు నిరాకరించిరి. కాని గర్వరుగారు సర్టిఫై చేసిరి. అప్పటినుండియు, మిల్లుకు నష్టము వచ్చుటయు, తలపెట్టిన యూహలు విఫలమగుటయు తటస్థించెను. శాసనసభయే విశేషముతో మెలగెనని రుజువయ్యెను. ఈ సంగతిని డి. బి. కృష్ణనాయుడుగారు నిన్నటిదినము చక్కగ తేటపరచిరి. ఇక నయినను మిల్లును మూసివైచుట లాభకరమని సూచించిరి. నిజము నిలుకడమింద తెలియునుగద.

ట్రాన్సుఫర్డ్ శాఖలు.

ట్రాన్సుఫర్డ్ శాఖలకు డబ్బు లభింపకుండుట, సామాన్యమయినది. అందుచే గ్రాంటు లెటుల

వినియోగింపబడునో స్పష్టముగ చెలుపునంతవరకు, వాని కికముందు తాము వోటుజేయజాల మని, నిన్నటిదినము కృష్ణారావుపంతులుగారు శాసనసభలో బలికిరి. తా మ్మ క ప్ప ము ల లో 126 లక్షలను ఇండియా ప్రభుత్వము వారు తగ్గించిరి. ఈ మొత్త మెటుల వినియోగింపబడునో తెలియదు. అందుచే పూర్తివివరములు తెలియుటకై మరియొక సభలో సీవిషయమును విచారించవలయునని, కృష్ణారావుగారు ప్రతిపాదించగ, దానిని శాసనసభ్యు లంగీకరించిరి. కాని అప్పటి కయినను నిజసందర్భములను స్పష్టముగ చెలిపెదరో తేదో చెప్పజాలము.

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు

కార్యనిర్వాహకవర్గము

అనకాపల్లి, మార్చి 29:—నిన్న మధ్యాహ్నము 2 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 5 గంటలవరకు ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గము జరిగెను. దేశభక్త వెంకటస్వయ్య, దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు, వెన్నేటి సత్యనారాయణ, ఉన్నవ రామలింగం, పుసులూరి కోదండరామయ్య, భువిడిపాటి చినయ్యజ్ఞ సారాయణశర్మగార్లతో సమావేశమయ్యెను. విశాఖపట్టణంజిల్లావారు సమాఖ్య 50 మందివరకు సభ చూచుట వచ్చిరి. తీవ్రచర్చ జేమియులేదు. కొన్ని తీర్మానము లీకింద తెలియజేయుదము.

విశాఖపట్టణంజిల్లా గొల్లపాలెం గ్రామజాతీయ పాఠశాలకు రూ 100 లు ఆస్పత్ర్యతనిధి నుండి యిచ్చుటకు తీర్మానించడమైనది. అస్పత్ర్యతా నివారణమునకు తప్ప జాతీయ పాఠశాలలకుగాని కిదితర కార్యములకుగాని సదుప నిధినుండి యిక ముందు సొమ్ము యివ్వబడదు.

చెన్నపట్టణములో దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి యాజమాన్యమున నున్నట్టియు ట్నామనివారలమున కేర్పడినట్టియు నాగలాపురము ఖిద్దరుశాఖసంతయును ఆంధ్రరాష్ట్రీయ ఖాదిబోర్డువారికి వారు నడిపింపబడుటగాను ప్రాన్యము చేయడమైనది.

దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి సాలిన విరాళము రూ 1,000 లున్న రాష్ట్రీయ సంఘమువారి ఆఫీసు ఖర్చులకు నూలుబడుట ప్రచారమునకును వ్యయపరపబడును.

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య సమస్యనుగురించి తగాదా తీర్చుటకు తాను ఎప్పుడున్నాననియు తగినవిన్నాట్లు చేయించవలెననియు ప్రాసినజాబు రాజేంద్రప్రసాదుగారి ఉత్తరము చదువడమైనది. అంగువిషయమై ఆయనకు తగుసహాయము చేయుటకు గంజాముండలకాంగ్రెసుసంఘమువారిని కోరడమైనది.

అసంతృప్తరం కర్నూలుజిల్లాలో షామనివారణకై యివ్వబడిన సొమ్మునుండి రాష్ట్రీయసంఘమునకు రావలసిన మిగిలినసొమ్మును రాట్టములను మొదలగునవి పనులుచేయుటకు శ్రీయంత పుసులూరి కోదండరామయ్య వెన్నేటి సత్యనారాయణగార్లను నియమించడమైనది. ఇట్టివిధముగ తీర్మానములు చేయడమే కాని తగినయేర్పాట్లు శ్రద్ధతీసికొనబడలేదు. ఇప్పుడైనను యీ ముఖ్యముల వెంటనే తగుశ్రద్ధ దీసికొని పనులు చేయుదురని తలంచెదము.

గాంధీపూజానిధి

మహాత్మాగాంధీ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సంచారము చేయుటకు త్వరలో ఎచ్చివరు గావున ఆయనకు యిదివరలో సమర్పించవలసిన లక్షరూపాయల పూజానిధినిగురించియు తదితరవిషయములను గురించియు యీసంఘముయొక్క రాబోవుసమావేశములో ఆలోచింపబడును.

* * *
బహిరంగసభ, అనకాపల్లి

ఆంధ్రనాయకుల ప్రబోధము

రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ ముగింపబడినపిదప సా॥ 6 గంటలకు అనకాపల్లిలో ప్రసిద్ధిగాంచిన రమణీయమైన

కన్యకాపరమేశ్వరీ ఆలయప్రకార హద్దులలో పెద్ద బహిరంగసభ జరుపబడెను. సుమారు 300 మంది సభకువచ్చిరి. భాదీపాష్టమియందు చేయవలసిన వైశ్యభిక్షామణియగు శ్రీయంత కోదండ లింగమూర్తిగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. వేళ భక్త కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు, శ్రీ ఉన్నవ రామలింగం పంతులుగారు, శ్రీ వెన్నెటి సత్యనారాయణ గారు, శ్రీ పునులూరి కోదండరామయ్యగారు సుమారు రెండుగంటలకాలము కాంగ్రెసు విషయముల గురించియు ప్రస్తుతపరిస్థితులగుర్తియు ఉపన్యసించిరి. నిరుత్సాహ పడ దగదనియు కార్యధురంధరులై ధైర్యముగ వర్తింపుదు నులు పడుదును ఖడ్గ అభివృద్ధి చేయవలెననియు గాంధీ మహాత్ముడు ఆంధ్రదేశము పచ్చిసరికి అనేకముగా కాంగ్రెసు సభ్యులుగ జేరి నులు సమర్పించవలెననియు గాంధీ పూజానిధికి అందదను తోడ్పడవలెననియు అస్పృశ్యతనివారణముచేయు కంకణము గట్టవలెననియు ఆరంభించినవని ఉద్దేశము నెఱవేఱువరకును ధనప్రాణముల సరకుచేయక తుదివరకు కృషిచేయవలెననియు హెచ్చరించిరి.

సభలోనికొందఱు వైశ్యప్రముఖులు లేచి ఖడ్గ మిక్కిలి చాకగా అనగా (గ-కి రూ. 0-8-0, రూ. 0-9-0 చొ.) సప్త చేయించుటకు వీలగును కనుక కాంగ్రెసువారు విరివిగా యేర్పాట్లు చేయించవలసియెడల తాము కొంతధనము ఖడ్గరు ఉత్పత్తి కై యిచ్చెదమనియు, మరల్ల నోకపర్యాయ మచ్చటవచ్చి ధనము సేకరించి పెద్దస్కేలుమీద యీ యేర్పాట్లు చేయించ వలసినదనియు దేశభక్త వెంకటప్పయ్యగారికి మనవిచేసిరి. చాలమంది సభ్యులులేచి యికముం చెప్పడును ఖడ్గరునే ఉపయోగించెదమని (రికరగకుదిగ ప్రమాణములు తీసికొనిరి.

కైలాసపట్టణములో శ్రీమాన్ ప్రతివాది భయంకర మంత్రతత్వం నూర్య నారాయణాచారిగారు ఆహ్వానింపగా ఆం. రా. సం. అధ్యక్షుడును కార్యదర్శియును నేటియుదయమున అనకాపల్లినుండి బయల్దేరి నరసేపట్టణంకోడ్డు రైలుస్టేషన్ వద్దదిగి కైలాస పట్టణము మోటారుమీదవెళ్లి దర్శించిరి. ఋషివరీయము వంటిదిగ ఆగ్రామము వెలగందుచున్నది. వైశ్యపడిన ఆచారిగారును అయిన సోదరుడును కలిసి కడు శ్రద్ధతోను భక్తితోను ఖడ్గరు బట్టలను తయారు చేయించుచుండిరి. 10 వర్గముల మీద పని జరుగుచుండెను. పూర్వమునుండి నూలువడుకెనా రుండుట చేకను, కూలి తక్కువగుటచేతను అచ్చట తయారు కాబడుబట్ట మిగుల చాకగానుండును. సుమారు 15 సెంటరు నూలునుండి బట్ట తయారగును. 7 గజములు పొడవు 50 అంగుళముల వెడల్పును గల చాపు రూ. 3-8-0 చొప్పున అమ్మబడుచున్నది. వేళభక్త వెంకటప్పయ్యగారును సత్యనారాయణగారును అక్కడచేయుబడుచున్న కృషికి మిక్కిలి ప్రమాదమునొంది తమసంతోషమును తెలిపి ఆచార్యులవారికి ప్రోత్సహించుమాట లజెప్పిరి. సుమారు రూ 5.0 ల విలువగల వస్త్రములను రాష్ట్రీయసంఘమునకు ఖరీదుచేసిరి. పిదప మూడుగంటలకు నరసేపట్టణంకోడ్డువద్ద మెయిలు ట్రెయిను ఎక్కి రాజమహేంద్రవరము వెళ్లిరి.

తునిలో నూలుఖడ్గరుచూచుటకును బహిరంగసభ ఏర్పాటుచేయుటకును శ్రీ కోదండరామయ్యగారు అనకాపల్లినుండి వెళ్లిరి. నిన్నటిదినము సంతయగుటచేత వీలుండదని చెప్పటచేత సభయేర్పాటుకాలేదు. అందువలన నాయకులు తిన్నగా రాజమహేంద్రవరము వెళ్లిరి.

* * * వేళభక్త వెంకటప్పయ్యగారు యీ సంవత్సరము వేసవి కాలమును నీలగిరివంటి ప్రదేశములో గడవక గోదావరినది ప్రాంతముననున్న (క్షణ) ముత్తేశ్వరమునందు కొమార్తె ఆశోగ్యమునిమిత్రము ఉండవలసినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. పీఠము ముత్తేశ్వరమునందుండిన యెడల ఆసమీప ప్రాంతముల ఖడ్గరు ప్రచారప్రయత్నములు సభాకృతములు కావచ్చును. (స్వక్రియవిలే ఖరి, కాకినాడ)

పోతన పేమనల యుగము
(జీవితము, కాలము, కృతులనుగూర్చిన విమర్శకవ్యాసము)
రు 150 లు బహుమానము పొందినది
ఆంధ్రపత్రిక, భారతి ప్రశంసించినవి
నెల 0-8-0 (9 ఆలూకు చీట్లంపిన, పోస్టేజీ పండుగయుండదు)
వలయువారు: — దిగవల్లి వేంకటేశ్వరరావు,
బి. ఏ. బి. యల్., లేక విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథ మండలి, బెజవాడ.

మిత్ర భివృద్ధిసంఘము - చీరాల

వై సంఘమువారు సూతనముగా సాహితీకాఖ నోకదానిని యేర్పరచి యీనెల 22 తేదీన చీరాల మునిసిపల్ మిషన్ స్కూలులో వేటపాలెము బి. జి. హెచ్. యం. స్కూలు విద్యార్థులు తదిమందియు, చీరాల యం. యం. స్కూలు విద్యార్థులు పదిమందియు కలిసి ట్రాక్రిండి హంకీములను గురించి పోటీ వ్యాసములను వ్రాయుటకు పాల్గొనిరి. ఫారములవారు “నిపు పెద్దవాడైనప్పుడు యేమిత్తి నవలంబించెదవు” తరగతులవారు “నుంచీల్లవాడు ఉండవలసిన లక్షణములు”ను గురించి వ్రాసిరి.

వై రెండుహంకీములకును కలిపి నాలుగు బహుమతులు లేర్పరపబడెను. ప్రథమహంకీమునకు ప్రథమబహుమతి చీరాల స్కూలుకును మిగిలిన మూడు బహుమతులు వేటపాలెము స్కూలువారికిని ఇచ్చినవి. ఆ బహుమతులను గ్రంథరూపమున నిచ్చుటకు వై సంఘమువారు నిశ్చయించి యీ సంవత్సరాదిపండుగదినము (25-3-25) సాయంత్రము గం 5 కు రామమండలమువద్ద సభ సమావేశపరపబడెను.

సభకు శ్రీయంత డాక్టరు మాచిఖొట్టి శివరామకృష్ణయ్య గారిని అగ్రాసనాధిపతిగా ఎన్నుకొనిన తదుపరి కార్యక్రమము ప్రారంభమయెను. ప్రథమమున ములుకుట్లగోపాలకృష్ణయ్యగారిచే ప్రార్థన గానింపబడెను. సంఘకార్యదర్శులతో నోకరను కాండూరి వరదాచార్యులుగారు సంఘాధ్యక్షములను, పోటీ వలని ప్రయోజనములను సభికులకు విశేషింపించిరి. విద్యనునుతించి శ్రీకాకుళం పట్టాచిరాములుగారు కొద్దిసంఖ్యులు చెప్పిన తరువాత ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారు హేమాంశము నుగురించి చక్కని యుపన్యాసము నొసంగిరి. తదుపరి ఆంధ్ర రత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు విద్యనుగురించియు, ప్రస్తుత పరిస్థితులను గురించియు తన సహజంభీర గానమాధుర్య మైనటువంటి కంఠగర్జనముతో శ్రోతలను అమందానందశీల పృథ్వీదూరవిందులనుగా జేయుచు చక్కని యుపన్యాసమును పూర్వోక్తగంటకాల మొసంగిరి. పిమ్మట సాహితీకాఖా ప్రసిద్ధుడగు డొంటుగారైన పూటూరి రామయ్యగారు బహుమతులు కృతార్థులైనవారికి సకాలమునకు రానందున అందఱేయులేనందున సంఘమువారిని మన్నింపవేడుచున్నామనిచెప్పిరి. తదుపరి ప్రసిద్ధు టుగారు తన కన్యకృతగా నున్నందున యేమియు చెప్పలేమని చెప్పి ఆసీనులై అంతట అధ్యక్షునకును, సభికులకును వందనములు చెప్పటతో రాత్రి ఘమామ గం 9 కు సభ విరమింపబడెను.

యస్. పి. రాములు,
కార్యదర్శి.

శ్రీ హిందీ ప్రచారిణి

గ్రంథాలయము

మల్లేవల్లి - నైజాము

స్వస్తి శ్రీ హిందీ నామ సం॥ ర చైత్ర శు ౧ బుధవారము మధ్యాహ్నము 3 గంటల సమయములో గ్రంథాలయపక్షమున నోకసభ సమావేశముకావడెను. ఘమామ 40 మందిసభ్యులు సభ సలంకరించియుండిరి. మ-రా-శ్రీ జ్వలారీజోగారావుగారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. ప్రప్రథమమున జగత్సృష్టి యగు పరమేశ్వరుని ధ్యానముగానింపబడియెను. అనంతరము మానవజన్మకర్మగుగూర్చిన చక్కని ఉపన్యాసము మ-రా-శ్రీ జ్వలారీ సుబ్బారావుగారిచే గానింపబడియెను. శ్రీయంత ఏలూరి ఆప్పయ్యగారిచే కర్మఫలప్రాప్తిగురించి కొంతచర్చ గానింపబడెను.

తదనంతరము శ్రీయంత మల్లె లక్ష్మీవరసింహారావుగారు ప్రకృతి తత్వమునుగురించియు భగవద్గీతావిశేషంబులగురించియు ప్రస్తుతి విద్యావిధానమునుగురించియు సులభశైలిని సభికులకు అర్థమగుటకు చక్కగా నుపన్యసించిరి.

శ్రీ గజాలవెంకయ్య మనసబు గారున్నా మ-రా-శ్రీ మల్లె వెంకటేశ్వరరావుగారున్నా గ్రంథాలయ చందాలను గురించి ప్రచారముచేయవలయుననిన్ని అందుకు తగినయేర్పాట్లు శ్రీరామనవమిలోగా జరుగవలయుననిన్ని ప్రస్తావించి ప్రచారముసల్పుటకు తీర్మానించిరి.

ఈగ్రంథాలయమునకు మ-రా-శ్రీ జాపూడి శీతారామాంజనేయులు గారు బి. ఏ. యల్. టి. మ-రా-శ్రీ జ్వలారీ జోగారావుగారు విలువగల గ్రంథములనొసంగి ప్రశంసాపాత్రులైరి. జయజయగ్ధనముతో రాత్రి 9 గంటలకు సభ ముగింపబడెను.

మదరాసు ప్రభుత్వ ఆయుర్వేద కళాశాల

గంజాముమండల విద్యార్థులు

చెన్నపట్టణములో ప్రభుత్వమువారిచే స్థాపితమైన ఆయుర్వేదకళాశాలలో ననేకమండలములనుండి వచ్చినవిద్యార్థులు విద్యచేయుచుండ, నేనుగాంచివాను, వారు వారివారి పురపాలక సంఘములనుండి పొందుచున్న ద్రవ్యసాహాయ్యము విషయమై వారిలో నేను ప్రసంగములు సన్నియించిని గంజాముండలము నుండి వచ్చినవిద్యార్థులను సయితము నేను చూచివాను. గంజాముండలమునుండి వచ్చిన విద్యార్థులు విద్య బాగుగ నేర్చుచున్నను, వారి కనేక ప్రతిబంధకములు నావరించియున్నవని చెప్పక తప్పదు. ప్రతిమండలమునుండి వచ్చిన విద్యార్థులకు వారివారి సంస్థలు స్కూలు జీతము, పుస్తకములు, మొదలయినవి యిచ్చుచున్నవి. గంజాముండివచ్చిన విద్యార్థులలో కొంతమందికి పుస్తకములున్నవి. మరికొందరికి పుస్తకములేనేలేవు. చిత్రపురం తాలూకాలో గ్లవాంచే పంపబడిన విద్యార్థికి పుస్తకముల ఖరీదు, సంవత్సరం తాలూకు స్కూలుజీతము నివ్వబడెను. బరంపురం పురపాలక సంఘమువారిచే పంపబడిన విద్యార్థికి పుస్తకములు లేకపోవుటయేకాక, స్కూలు జీతమునయితము నివ్వమని చెయ్యమెనుగా రిటివల వ్రాసిరట బరంపురం పురపాలక సంఘమువారు ఆయుర్వేదముపట్ల నధికమయిన యభిమానమున్న దని చెప్పటలో నర్థములేదు. వారిచే పంపబడిన విద్యార్థికి పుస్తకములు, స్కూలుజీతము నిచ్చుట వారి పరమ కర్తవ్యము. పుస్తకములు, స్కూలు జీతములేకుండనే విద్యార్థి స్కూలులో నిలువలేదని వారు భాగగ గ్రహించవలెను. ఈ విషయముయి పురపాలక సంఘసభ్యులు ముఖ్యముగా చెయ్యమెనుగారు. తగిన శ్రద్ధపుష్కలించి వారిచే పంపబడిన విద్యార్థి యొక్క కష్టములను బావెదరిన నమ్ముచున్నాడను.

నిష్టల రామమూర్తి.

“యమ్మిగనూరు (బల్లారి జిల్లా)”

(ఒకవిలేఖరి)

28-3-25 వ తారీఖున బోర్డుమిడిక్ స్కూలునందు ప్రధను సాంకేతికవిశేషము మహా వైభవమున జరుపబడెను. బల్లారి జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారైన మల్లారా శ్రీ దివాన్ హుమారు యమ్, గోపాలస్వామి మొదలియార్ గారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. పాఠశాలాభివృద్ధియొక్క పతాకాదులచే నింపుగ నలంకరింపబడియుండెను. వచ్చిన అతిథుల కందఱికి సహాహరణములాసగలవైన తరువాత బాలభటులు తమకను గుణ్యమైన ఫేలనాదులను గొన్ని కనులపండువుగ ప్రదర్శించిరి. పాఠశాల ఆంధ్రోపాధ్యాయులు రచించిన రసభరితములగుకొన్ని పద్యములు చదువడిన తరువాత హెడ్ మేస్టరుగారైన మల్లారా శ్రీ బి. గురురాజారావుగారు ఈసంగియపాఠశాల అభివృద్ధిచెందిన విషయముల నగ్గడించు రిపోర్టు చదివిరి. పిదప ఇంగ్లీషు, తెలుగు, ఉర్దూభాషలలో బాలురుపన్నాసముల నొసంగిరి. వీరిలో నుత్తమకలకు బహుమతులొసంగబడెను. క్రొత్త హెడ్ మేస్టరుగారువచ్చి పిదప పాఠశాల అనేక విధములగ నభివృద్ధిచెందియున్నదనియు, వారికి ను పెక్కు సంవత్సరము అక్కడనేయుండి ఇంకను విద్యాభివృద్ధికి ఎక్కువ పాటుపడుదురుగాక యనియు ప్రెసిడెంటుగారు వాక్రచ్చి సభను ముగింపజేసిరి. రాత్రి తొమ్మిదిన్నరగంటలకు పాఠశాలలోని బీదబాలుర సాహాయ్యనిధికి మల్లారా శ్రీ బల్లారి డి. క్రిష్ణమాచార్యులు వ్రాసిన బృహన్నలయను నాటకమును ఉపాధ్యాయులు బాలురును ఇతరపుష్కలములను ప్రదర్శించిరి. ఈనాటకవిషయమై ఈగ్రామములోని సబ్ రిజిస్ట్రారుగారైన మల్లారా శ్రీ వి. నరసింహారావు పంతులుగారు మాతొనర్చిన సాహాయ్యమెప్పటికిని మరువదగనిది. బృహన్నల పాఠశాలయైన వెంకోరరావు, కీచకవేషము ధరించిన గురు రాజాచార్యులు, ఉత్తరరైదైన సుబ్బారావు, దుర్యోధన పాత్రము వహించిన హనుమంతరావు, విరటునివేషమువేసిన క్రిష్ణప్ప, హలాయుధుడుగ నుండిన చివంబరప్ప ప్రేక్షకులయొక్క ఎక్కువ శ్లాఘమునకు బాక్రూలైరి. సాంవత్సరికత్సవము చాలా జయప్రదముగ జరిగినందుకు పురజనులందఱు అమితానందము నొందిరి.”

విదేశవార్తలు

సంరక్షణ ఒడంబడిక

వదంతులను నమ్మరాదనుట

ఇంకను సంభాషణలు ముగియలేదు

లిస్బెన్, మార్చి 29:—బహిష్కారమును సంరక్షణగూర్చి యిప్పుడు విచారణలో నున్న విషయము లతిమిక్కుట మైన పనియై కొద్దిరోజుల క్రిందటినుండి కొన్ని ప్రభుత్వములపై ఖరీదా మారినదని ప్రకటించబడు ప్రకటనల నమ్మరాదని వేరొకసారి తెలియజేయుట పరస్పరము. జర్మనీవారిమానవల ఇంగ్లీషువారి కె ఖర్చుకు తెలియజేయబడినదో వాటినిగూర్చి లండనులో నే మను కోనుచున్నారో బ్రిటిషు ప్రభుత్వము సంరక్షణసమస్యగూర్చియు అంతయు విపులముగా విచారణముగై యగు చేంబరు లేనుగారు గతవారము ఉపన్యాసమునందు తెలిపియున్నారు. ఆవిషయములు విస్తరితజేయబడినవని నమ్ముటకు తగిన మార్పు మియు యీలోపుగా జరుగలేదు. ఇంత ప్రాముఖ్యము గల విషయము నచాల తీరిక గల జాగ్రత్తగను వ్యవహరింపవలెను. అటుయియు గాతుండ వెలుపు వదంతులను నిరసించవలెను. (బ్రిటిషు అధికారపత్రిక తంబి)

నేటి ఉదయం డెయిలీ టెలిగ్రాఫు ప్రతీక యీసంభాషణలు దీర్ఘ కాలము జరుగగలవని వెలుపుచు యిట్లు వ్రాయుచున్నది. జర్మనీవారి మానవలను విశ్రమించుట వారామొదలయిన నట్లు జేయుటకుగాను కొన్ని వారములవరకు ఇంగ్లాండు ప్రాంతము లనుభవ్య రాజకీయసంభాషణలు జరుగునని నమ్మవచ్చును.

అమెరికను అభిప్రాయము

చేంబర్లనుగారు అనుకూలవగతులను పొడనూపుచు భావ గర్భితముగ రాజకీయప్రకటన గావించెనని అమెరికావారము కొనుచున్నారు. బహిష్కారమునంతటిలో ఆంగ్ల రాజ్య మే కాంతి పొందినదని ఇంగ్లాండు గుర్తించినట్లు అమెరికాలో భావించుచున్నాడు. పాయింట్ కలమున ప్రెంచివారు తమ ముక్కుకు కట్టినత్రాడు తెంచుకొని ఇంగ్లాండు బహిష్కారండ్ కాంతి పొందవలగడంబడుచున్నది. జర్మనీయెడల ఆంక్ష పోగొట్టి వానివలన ప్రాంతము ప్రాంతములన దానికి భయములేకుండ చేయవలెనని యిట్లుచుచున్నది. ఇంకను కొన్నిచిక్కు లున్నను బహిష్కారముపై చీకటులు క్రమ్మమేళము లంతరించుచున్న వని అమెరికా దలంచుచున్నది.

ఫ్రెంచివారి అనుకూలత

ఒడంబడికను ఫ్రెంచివారి రామొదల తీరవలెనని పాలు బాంకరుగారు చేంబరు సభలో నుపన్యసించిరి. ఇదివరకెన్నడు యిట్టి యోగ్యతగల సంది తలంచబడలేదని నడిచితి. కాననసభ లో అనుకూలవాతావరణ మేర్పడినది. ఫ్రెంచివారు కాంతిని గోరుచు యీసంభి కనుకూలముగా నున్నారని తెలుపుటకు చేంబరు సభలో నొక బిల్లు ప్రవేశపెట్టెను.

ఫ్రెంచి ప్రభుత్వమువారు సందిగ్ధావస్థయందున్నారని యు బ్రిటిషువారు తేల్చివేయుచున్నను జర్మనీ మానవలవలన కొంత లాభమునుననియు ప్రభుత్వమువారు పొరిను నగర వాసులకు నమ్మించగలరను తైర్వము గలదని టైమ్స్ పొరిను విలేజరి వ్రాయుచున్నాడు.

జర్మనీమానవలలో తూర్పుసరిహద్దుగూర్చి యేమియు లేదని హెర్ సెనునుగారు విశదముగ తెలిపిరి. నైనువద్ద నేనలు తగ్గించుటగూర్చి ఒడంబడిక ప్రకార మంగీకరించుటకు జర్మనీవారు తమంతకామే అంగీకరించిరి. అందుచే ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి, జర్మను తెలియజేయుట సందిగ్ధదురగలదు. జర్మనీవారిలో ఎట్టి ఒడంబడిక కుదుర్చుకొన్నను అది ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి సందిగ్ధ సమస్య రించియుండవలెనని చేంబరు లేనుగారి కోరిక. కావుననే ఆంగ్ల పరాసు రాధుభారములు జరుగుచున్నవి. వీరియెవరు గలసి జర్మను ప్రభుత్వమును కలిపెదరు.

వేల్పుయువరాజు పయనము

లండను, 28:—వేల్పు యువరాజు దక్షిణాఫ్రికావ యనము సందర్శనమున ఆ తని సాగనంపుటకై విక్టోరియా స్టేషను ను వద్దకు ఆసేక మంది ఉద్యోగులు ప్రధానానుభ్యుడు మున్నగువారులు బోయియుండిరి. ఫోటో గ్రాఫులు తీయబడెను. వీరవ 'రిపబ్లిక్' నాన ఫోటోగ్రాఫు తీయవచ్చునగాడ అనందకరముగ వీడ్కొల్పి జరిగెను.

దాసుగారి ప్రకటన

టైమ్స్ ప్రతీకవాఖ్య

సి. ఆర్. దాసుగారి ప్రకటన ప్రస్తుతకాలానుగుణ్య మగుననుచు తలెత్తుచు టైమ్స్ ప్రతీక యిట్లు వ్రాయుచు న్నది:—“ఎస్సెంట్లీలో సభ్యులందరి మధ్య సఖ్యము అన్యోన్యత కుదుర్చుటకు భారత ఆంగ్లేయసభ్యులు పలువురు పాటుబడిరి. కాని యెవ్వరునుగూడ తాంబెజుకోడుగూర్చి మించలేదు. ఇండియాలోని పరిస్థితు లెప్పటికినిగూడ ఆంధోళన కలిగించు చున్నవని యెవ్వరోప్పుకొందురు. కాని కాననసభలో సభ్యుము ఏర్పడినయడల చివరకు ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి ఆపోజి మను పక్షమువారికి గల రాజకీయసంబంధమునగూడ మంచి మార్గమునకు దేగలవు.

జను అధ్యక్షుని యెన్నికలు

ఇప్పటికి జారినుగారు ప్రధానులు

బెర్లిన్, మార్చి 28:—జర్మను రిపబ్లికను అధ్యక్షుని ఎన్నికయందు అనేకలక్షల స్త్రీపురుషులు పాల్గొనుట కిదియే ప్రథమసారి. ప్రత్యేక తవ్వరికగూడ ఎన్నికకు తగినన్ని ఓట్లు వచ్చునను నమ్మకములేదు గాని యీ ప్రథమ యెన్నికలన రెండవ ఎన్నికయందు (ఏప్రిల్ 26) యేపక్షమువారికి విజయ ము గల్గునో తెలియగలదు. రాజా పాలనా పక్షపాతి యగు వై ను ఛాంసలరు జారినుగారు ఎన్నుకొనబడినచో వెంటనే తాజ చక్రవర్తిపాలన రాడుగాని ప్రజలకు సంతృప్తికరముగ నుండదు.

బెర్లిన్, 29:—ఎన్నికకు వాతావరణ మెంతయు అను కూలముగ నున్నది. ఎన్నిక రేపటికిగాని ముగియదు. అన్ని పక్షములవారు హడావిడి జేయుచున్నారు. బెర్లిన్ నగరమున తక్కులేనన్ని జండా తెగురుచున్నవి. గత ఎన్నికకుకన్న యీ సారి తక్కువమందే ఓట్టిచ్చిరి.

బెర్లిన్, మార్చి 30:—జారినుగారికి అందరికన్న ఎక్కువ ఓట్లు వచ్చినవి. కాని అతనికొకడ నియమితసంఖ్య రానందున ఏప్రిల్ 26 వలేదీని రెండవసారి యెన్నిక జరుగవలసియుండును.

అర్ధరాత్రిసరికి మొత్తముపై 10,000,000 ఓట్లు లెక్కిం పబడెను. హెరు జారినుగారికి 4, 000, 000 వ్రాసుగారికి 8,000,000, డా|| మార్క్సు, డా|| ప్రైనుము గార్లకు 1,000,000 చొప్పున వచ్చినవి. ఇదివరకున్న కెయిజరు గారికి 4 ఓట్లు మాత్రమే వచ్చినవి. రిపబ్లికను పక్షమువారు యితర పక్షమును మించియున్నారు.

పారిసులో విద్యార్థుల తిరుగుబాటు.

మార్చి 29:—పారిసు విశ్వవిద్యాలయమునందు ఇంటరు నేషనలు లాప్రఫెసరుగా సాంఘిక వాదియగు జార్జి సెల్లి గారిని నియమించుటచే విద్యార్థులలో అలజడి కలిగెను.

రాజభక్తులగువారును, ప్రభుత్వవ్యతిరేకులును అగు విద్యార్థులు యీ నియామకమునకు వెనుకబెడి ప్రఫెసరుక్లాసు లోనికి రాకుండ అడ్డంకు లేర్పరచిరి. ప్రభుత్వపక్షమువారును సాంఘికవాదులగు విద్యార్థులు వారి నెదుర్కొనిరి. ఇరు పక్ష ములవారు పోరాడిరి. పోలీసువారు మధ్యపడిరి. అందరుగలసి పోరాడుటలో 20 మంది విద్యార్థులకు 70 రు పోలీసువారికి గాయములు తగిలెను. 36 బాలుర నరణ్మజిసి 17రుని కైదులో నుంచిరి.

ఫ్రెంచి-టర్క్ నెతిధి

ఫ్రెంచివారికిని టర్క్ వారికిని సంది కుదుర్చుటకే ప్రాం కిను బాయిలుగారు అంగోరా విచ్చేసిరి అచ్చట అనుకొను చున్నారు. కాని టర్క్ వారు అంగీకరించినచో అంగోరా ప్రభుత్వ మిదివర కవలించిన విదేశీవిధానమునకు వ్యతిరేక ముగ నుండును. టర్క్ వారు నైపంచములో అన్ని తాజ్యముల లో నివృత్త పాతసఖ్యత గలిగియుండుటకై యేప్రభుత్వముతో గూడి అమితముగ చెలిమి జేసికొనకుండితి.

జపాను ఎన్నిక స్వాతంత్ర్యచట్టము

టోక్యో, 28:—డెయిటు అప్పరు మహాను కెండు సభలవారును సర్వమానవ ఎన్నిక స్వాతంత్ర్య చట్టమునకు ఒకవరగా నంగీకరించిరి. సవరింపబడిన చట్టము రెండు సభ లలో అంగీకరించబడెను.

బెంగాలు ఆర్డినెన్సు

కామన్స్ సభలో ప్రశ్న

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకరంజివార్త)

లండను, 30:—కామన్స్ సభలో లాంసుబరీగారికి ప్ర త్యుత్తరముగా వింటరీటనుగారిట్లు జెప్పిరి. బెంగాలులో శి వ కెన్యలేమనుక్రింద ఆరెన్సు కాబడిన వారందరిని యిప్పుడు ఆర్డి నెన్సుక్రింద కైదీలుగా గమనించెదరు. దీనివలన వారికి కొంత శిక్ష తగ్గును. వారికుటుంబములకు ఆరెన్సు లీయబడును. కాని నూతన పరిస్థితు లేర్పడినచో రిన్యలేమనుక్రింద యింకముందు ఆరెన్సులు జరుగకుండునని జెప్పజాలననిరి.

వడ్డీనును సంఘము నివేదికపై ఆంగ్ల ప్రభుత్వమువారే మి శర్వదీనికొనెదరో ప్రస్తుతము చెప్పజాలననిరి.

ఈవిషయమునే ిడింగు గారిలో ముచ్చటించవలచిరా? ఏదేని యేర్పాటుగూర్చి యీసభలో అన్ని పక్షముల యంగీకారమును బడయవలచిరా లేక పార్టీసమస్యగా నుంచెదరా యని వెడ్డీ పు డు గారు ప్రశ్నించిరి. తాను, బర్క్లె ను పాడుగారు వై ప్రా యి ని జూడ ని డి యే మి యు చెప్పజాలనని వింటరీటనుగారు జెప్పిరి. బహుళ: అట్లే జరుగు నని తోచుచున్నదనిరి.

ఫీజి దీప్తులేమను

ఫీజిదీవులలో భారతీయులనుగూర్చి విశేషముగమానవలు ఇండియా దొరతనమువారికి చేరనున్నవి. కావున 1922 ఫీజి దీప్తులేమను నివేదికను ప్రకటింప నవసరముండవని స్కూరు గారికి ప్రత్యుత్తరముగా జెప్పిరి.

జయపూరు మహారాజాగారి విరాళము

బ్రాంకరుగారు ఇండియాకు వచ్చునపుడు జరుగలేన పం డెములకుగాను రాయలు ఏరో క్లబ్బువారికి జయపురం మహారాజాగారు 100 పౌనులు విరాళ మొసంగిరి.

ఐ. సి. ఎస్. ఉద్యోగమునకు బ్రిటిషుయువకులు

ఇండియామంత్రి హెచ్చరిక

లండను, మార్చి 29:—ఇండియాదేశపు సివిలుసర్వీసు ఉద్యో గమునకు అధిక సంఖ్యాకులుగారమ్మనిఆంగ్లేయువకులకుఇండియా మంత్రి బర్క్లె ను హెతుగారువిన్నపముంపవలెనుగూర్చిసంజే టైమ్స్ ప్రతీక యిట్లు దలంచుచున్నది. ఇండియా దొరతనము వారి యత్నములు ఫలించుచున్నవను ప్రోత్సాహములేదనడ టకు సివిలు సర్వీసునకు తగినంతమంది చేరకుండుటయే యొక నిదర్శనము ఆంగ్లే. ఇండియను సమస్యతీవ్రముగనుండినచో, అ దియే కారణముగాగొని అట్టి పరిస్థితుల నెదుర్కొనుటకై మంచి సమర్థులగు యువకులు ఇండియా కు బోవ సిద్ధముగానుండ వలెను.

ఫరీదుపురము బాంబు నేరము

ప్రమోదకుమారనా గప్పీలుచేసికొనుట

కంగీకరించుట

కలకత్తా, మార్చి 30:—ప్రధానన్యాయస్థానమున న్యాయమూర్తులు న్యాయోట్ట, బి. బి. ఘోషగార్లు ఫరీదుపురము లో బాంబులు ప్రయోగించినను నేరమున శిక్షించబడినవారి లో నొకడగు ప్రమోదకుమారనా నప్పీలుచేసికొనుట కంగీకరించిరి. ఇతనికి ఫరీదుపురమందలి న్యాయమూర్తి 9 సంవత్సర ములు ద్వీపాంతరవాసశిక్ష విధించెను.

శంకదేశపు గవర్నరు యిండియన్ రెడుక్రాను సం ఘము యొక్క యు వెంటు జాను యాంబు లెన్ను సంఘముయొక్కయు శంకరాష్ట్రకాఖ్య వార్షికోత్సవ ముల కధ్యక్షత వహించి రెండుసంఘములను మనస్ఫూర్తిగ సభి నందించిరి. (ఆ. తె)

పోలీసుసూపరిం డెంటు మరణము

అగ్రా మార్చి 30:—సి. ఆర్. హెగ్గివసుగా రాంగ్ల దేశమునకు పోవుటకు నెలపును సంపాదించిరి. కాని వారిచ్చటనే గీర్తిశేఖులయిరి. నాటికి కచ్చేరులన్నియు మూయుటడెను. (ఆ. తె)

మద్రాసు శాసనసభ

బడ్జెటునందు తగ్గించిన మొత్తములను గవర్నరుగారు సర్టిఫై చేసినందులకు ఆపోజిషను సభ్యులు సభను వదలిపోవుట

32 మంది సభ్యులు మాత్రమే సభయందుండిరి

నిన్న సభ్యులైన ము 2-45 గంటలకు శాసనసభ మరలనమావేశమయ్యెను. అధ్యక్షుడు ఆననము నలంకరింపగానే ఆపోజిషను పునాయకుడగు సి. వి. యస్. శరసింహారాజుగారు తన పక్షపు సభ్యుల తరపున ఈ క్రింది ప్రకటనము గావించిరి:—నేటిదినము ఉదయం గవర్నరుగారు బడ్జెటుచర్చనమయమున తగ్గింపబడిన మొత్తములను పునరుద్ధరించినట్లు తెలుపబడెను. ఇట్టి సందర్భములలో మా పక్షమువారు ఈ సభాసమావేశమునందు పాలుకై కొనుటకు వీలులేదని తలచుచున్నాము. సభనుగాని అధ్యక్షునిగాని గవర్నరునుగాని అగౌరవపరుపవలయునను ఉద్దేశముతో మేమిట్లు చేయుటలేదు. చట్టసమ్మతముగ ప్రవర్తనమునందు మాకు సంపూర్ణముగ విశ్వాసము గలదు. కావున మా పక్షపు అసమ్మతిని తెలుపుటకు మేమీ సాధను వదలిపోవుచున్నాము.

ఈ మాటలు చెప్పి ఆపోజిషను నాయకుడు తన పక్షమునకు చేరిన వారితో సహా సభను వదలిపోయిరి. మూడవ బృంద నాల్గవ బృందమునందెవరును లేకుండిరి. 32 మంది సభ్యులు మాత్రమే సభయందుండిరి.

సభయందున్న వారిలో ముఖ్యులు. గౌ. ప్రభుత్వసభ్యులు, మంత్రులు, ప్రభుత్వకార్యదర్శులు. శాసనసభాకార్యదర్శులు ప్రభుత్వనియమితులు కాక ఎన్నుకొనబడిన సభ్యులలో విజయరాఘవమొదలి, కె. కృష్ణస్వామినాయుడు, టి. యం. నారాయణస్వామిశాస్త్రి, డి. బి. కృష్ణమనాయకు, ప్రభాకరశంకరు, హజి అబ్దుల్ కాసిం, భానోజరావు, ఆర్యగనాధుడు, మల్లాడంపిళ్లె గార్లు ఉండిరి.

కొచ్చిన పోర్టుట్రబులు

గౌ. ఆర్. గ్రాహముగారు కొచ్చిన పోర్టుట్రబులును ప్రతేకపెట్టిరి. కృష్ణమనాయకుగారు బిల్లుల బలపరచు కొచ్చి తిరువాన్కూరు దర్బారులకు రైల్వేకంపెనీకు సరియైన ప్రాతినిధ్యముండవలయుననిరి. బిల్లును ప్రతేకపెట్టుటకు సభవారు అంగీకరించిరి. బిల్లును పరిశీలించుటకు ఈ క్రిందవేర్కొనబడినవారొక సెలక్షన్ కమిటీని నియమింపబడిరి:—డి. బి. కృష్ణమనాయకు, సి. గోపాలమినను, సర్ జేమ్సు సింప్సు, టి. యం. నూయిడు సి. వి. గోపాలను, ప్రభాకరశంకరు, కాప్టనుకాంటెలు. సి. సి. శివరావు, మాధవరాజు, భానోజరావు, అధ్యక్షులు తనరలు గౌ. గ్రాహముగారు.

వైరుల తెచ్చుట చట్టము

చెడిపోయిన వైరుల తీసివేయుటకు చట్టుప్రక్క పాలములయందుండు మైకులకు చెడుచున్నది. ఈ అధికారము ప్రభుత్వమువారి కిచ్చుటకు వైరుల తెచ్చుట చట్టపు సవరణ బిల్లును గౌ. శివజ్ఞానశిల్పిగారు ప్రతేకపెట్టిరి.

ఈ బిల్లుపై చర్చ జరుగుచుండగ నిర్ణత సంఖ్య సభ్యులు సభయందు కనవచ్చు సభాకార్యక్రమము జరుగజచ్చునాయన వెంకటాచలంశెట్టిగారు ఆక్షేపించిరి. సభ్యులు వచ్చుచు పోవుచున్నారనియు కొంతకాలము జరిగినపిమ్మట ఈవిషయమై నిర్ణయ మివ్వబడునని అధ్యక్షుడు తెలిపెను.

ఈ సవరణ బిల్లును సభవారు ఆమోదించిరి. బిల్లును చట్టముగ మార్చుటకుడ సభవారు సమావేశమనంత ఆమోదించిరి.

గౌ. జాక్షరు ఉస్మాను సాహెబుగారు సభకువచ్చిరి ఈ సమయమున అధ్యక్షుడే ఎక్కివచ్చి కొన్నిలరు చార్జి తెచ్చుకొనిన గౌ. జాక్షరు ఉస్మాను సాహెబుగారు వచ్చి ట్రైబరి లేంచయందు తిమిసానమున కూర్చుండి సభ్యులు కరతాళధ్వనులు గావించిరి.

వచ్చికు అకౌంటు కమిటీ రిపోర్టు

1923-24 సంవత్సరపు పబ్లిక్ అకౌంటు కమిటీ నివేదికముపై చర్చ సలుపవలయునని గౌ. గ్రాహముగారు రుపపాదించిరి.

పలువురు సభ్యులు సభయందు లేనందున ఈవిషయమై చర్చ ఇప్పుడు జరుపరాదనియు కార్యక్రమమునందలి తర్వాత అంశముపై చర్చ ప్రారంభింపవలయు నని రామలింగం శెట్టిగారు ప పాదించిరి ప్రభాకర శంకరు గారు బలపరచిరి. అనధికారుల తీర్మానములకై ప్రత్యేకింపబడినదినములయందు ఈవిషయమై చర్చ జరుపుట ఉచితము కాదనియు ఇంక ప్రభుత్వమువారి పనులకై వేరొకదినమును ప్రత్యేకింప వీలులేదనియు అధ్యక్షుడు చెప్పెను. రామలింగం శెట్టిగారి ఉపపాదనమునకు అనుకూలముగ నలుగురు, ప్రతిపూలముగ 19 రు సమ్యుకుల నొసగిరి. రిపోర్టుపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను.

డి. బి. కృష్ణమనాయకుగారు రిపోర్టును విమర్శించుచు రఫ్సులకొండ రంపకొత్తమిల్లుపల్ల ప్రతిసంవత్సరము నష్టము నచ్చుచున్నందున అమిల్లును ఎత్తివేయుట ఉచితమునని. చిన్న పనులచేయు సందర్భమున ప్లానులు ఎప్పి మేటులకేయే పబ్లిక్ వర్క్స్ డిపార్టుమెంటువారు ధనము తీసుకొను ఆచార మున్నదనియు ఈ ఆచారములన్ని కొందరు ధనము ఆపహరింప ఆపకాళి మేర్పడుచున్నదనియు ఈ ఆచారము అంతమొందవలయుననియు వాయుగుగారు చెప్పిరి.

రామలింగం శెట్టిగారు రిపోర్టు ఆసంతృప్తికరముగ నున్నదనిరి.

కొంతవర్ష జరిగినపిమ్మట రిపోర్టు ఆమోదింపబడెను. అంతటితో సభ ఆత్మల చేయబడెను. మరల నేటిదినము ఉదయం సమావేశమగును.

నేటి దినచర్య

అధికారశత్రుకార్యక్రమము

నేటిఉదయము మదరాసు శాసనసభ్యులు 11 గంటకు డి. బి. యల్. డి. స్వామికమ్మపిళ్లై గారి అధ్యక్షత వహించిన సమావేశమై ప్రజ్ఞోత్తరాంతరము అధికార కార్యక్రమమును చర్చించిరి.

సెలెక్టు కమిటీయందు సంపూర్ణ ప్రాతినిధ్యము

ప్రజ్ఞోత్తరములు 20 నిమిషములలోనే ముగిసెను. వెంటనే యస్. సత్యమూర్తిగారు సెలెక్టు కమిటీలలో శాసనసభ్యులలో అన్ని పక్షములవారికిని కమిషను ప్రాతినిధ్య మిచ్చుటలేదనియు, సెలెక్టు కమిటీ నిర్మాణముకాతముల ప్రకారము సభ్యులపన్నిక జరుపబడుట లేదనియు, ప్రభుత్వమువారు శాసనసభ్యులకు అగినంత ప్రాతినిధ్య మొసంగకుండుట తగదని. నిన్నటిదినము తూర్పువడిపార్టుట్రబుల్లో విచారించు సెలెక్టు కమిటీయందు సల్లానాగారి స్థానమొడలేదు. కావున ఈవిషయమై ప్రభుత్వమువారు స. క. వి. శివరావు నిర్వహించుట అవశ్యకమని పలికిరి.

కట్టమంచి రామలింగశెట్టిగారు:— సత్యమూర్తిగారి అభిప్రాయమును బలపరచుచు సెలెక్టు కమిటీయందు అన్ని పక్షములవారికిని సరియగు ప్రాతినిధ్య మిచ్చడవలెనను విషయము సభ్యుల హక్కులలో వొకటిమనియు, శాసనసభ్యులెల్లరు సమావేశమై చర్చించుటకు బదులుగ డిర్బరును వర్చులను లేకుండుటలు సెలెక్టు కమిటీ ఏర్పాటు చేయబడినది. అట్టితరీ సభ్యుల సంఖ్యనుబట్టి అన్ని పక్షములకును తగినంత ప్రాతినిధ్య ముండి తీరవలెను. లేనిచో అధిక సంఖ్యకుల చేతులలో అల్ప సంఖ్యకుల అభిప్రాయములు అణగద్రొక్కబడును. ఇది సభ్యులయొక్క హక్కుగ పరిగణించవలెనని అని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు ప్రత్యుత్తర మొసంగుచు ఇదివరలో సెలెక్టు కమిటీ నిర్మాణవిషయమై, శాసనసభానాయకుడును, ప్రధాన మంత్రిగారును, ప్రతిపక్ష నాయకులును, సభాధ్యక్షులును, తామును కలసి ఆలోచించిరినియు, దానిని సభ్యులు

లు గమనింపవలెననియు ఇయ్యది ప్రాంతీంగు అర్థమైతే సంబంధించినదిగాదు కొద్దిమార్పుచేసిన చాలుననియు పలికిరి.

సి. రామలింగశెట్టిగారు:— ఈసమస్య పాక్షికముగా మాత్రమే మేము కోరుటలేదనియు, శాసననిర్మాణముల నూత్రముల ప్రకార మింతకై క్రమమును, సమంజసమనియు, ఇప్పటికైనను ఈవిషయమును విచారణ గావించి వలయు సవరణలు చేయుట కనకాళము లేకపోలేదని పలికిరి.

జె. పి. సల్లానాగారు:— కొచ్చిన పోర్టుట్రబులు నందు తమను ఎన్నుకొనిన ప్రజలధిక సంఖ్యకులు సంబంధించి యున్నారనియు, అందుచే తమకు ప్రత్యేక శ్రద్ధయందుట కవు సరమైనదనియు పలికిరి.

అధ్యక్షులు సెలెక్టు కమిటీయందు దన్ని పక్షములకును ప్రాతినిధ్య ముండితీరవలెననియు, ప్రతిపక్ష నాయకులు విచారణ సంఘమందుండుట తమకు సంతోషవదాయకమనిరి.

సి. రామలింగశెట్టిగారు:— గౌ. అధిక సభ్యులతోకాక సెలెక్టు కమిటీయందు ప్రతినిధి. గౌ. అధిక సభ్యులు తమకట్టి అభిప్రాయము లేదనిరి. సి. రామలింగశెట్టిగారు అట్లున్న నిన్నటిదినము సెలెక్టు కమిటీయందు ఎన్నుకొనబడిన తమపక్ష సభ్యుని (సి. గోపాలమినను) రాజీనామా పెట్టువలసినదిగ కోరవలసినవచ్చునని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు గౌ. అధిక సభ్యులు గౌ. సభ్యులు వెల్లడించిన అభిప్రాయములను వినివారనియు ఆవిషయమును తిరిగి విమర్శించెదరనియు పట్కినందున చర్చ విరమింపబడెను.

శాసనసభా కార్యక్రమమును నిలుపుదల

జేయుట కుపపాదన

ప్రభాకరన్ శంకర్ గారు:— తోటల యజమానుల (ప్లాంటరులు) కీబడిన రుణములను, ట్రైటింగు రబ్బరు కంపెనీ కొనగబడిన రు 41,000 ల గ్రాంటును రద్దుచేయుటను గూర్చిన ఆర్డరు సరమగు విషయమును చర్చించుటకు సభాకార్యక్రమమును నిలుపవలసినదిగ ఉపపాదన సల్పుటకు సభవారి అనుమతి గోరిరి.

ఉపపాదనను బలపరచుచు డి. బి. యల్. క్రెష్టన్ నాయర్ గారు, ఈధనమును పంచి యిడుటలో యూరోపుడేకయులకు భారతీయ తోట యజమానులకు విభేదము జూపబడినదనియు, విషయమత్యవసరమని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు రుపపాదన నాక్షేపించుచు ధనమును పంచియిచ్చుటలో ఎట్టివిభేదమును జూపబడలేదని పలికిరి.

పిమ్మట ఉపపాదన సభలో చర్చింపబడుట కనుమతి ఈ బడెను. ఫలహారానంతరము 2-30 లకు చర్చకు దేబడును.

సభాకార్యక్రమము నిలుపుటకు ఉపపాదన

ప్రత్యేక వ్యక్తులకును, యజమానులకును ఇవ్వబడిన రుణములందును రు 1000 లకు అంతకుపైగ సంబంధించిన వానిని రద్దుచేయుటకును, రబ్బరు కంపెనీకి రు 41000 లకు చెల్లించుటకుగూర్చియు ఉప్పి సాహెబుగారి సవరణను చర్చించుట కామోదింపబడెను.

ప్రజ్ఞోత్తరములు

అలిపురం కారాగృహమునందలి ఖైదీల సీతి

అలిపురం కారాగృహమునందలి ఖైదీలు ఇటీవల భోజనము తినక సమ్మెకట్టిరి. ఈవిషయమై వివరములను తెలుపవలయుననియు ముసలివారుమాడి కష్టమగుపనులు చేయవలయునని నిర్బంధింపబడుచున్నారా యనియు సత్యమూర్తిగారు ప్రశ్నించిరి కారాగృహమునందు వారమున కొంతమంది ఖైదీలు మరణించుచున్నారో మాడ తెలుపవలయునని సత్యమూర్తిగారు ప్రశ్నించిరి. ప్రభుత్వసభ్యుడు ఈక్రింది ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను:— ఖైదీలు భోజనములను మానివేసిన విషయమై ప్రభుత్వమువారు తగువిచారణ లొనర్చిరి. జెయిలు మామూలు సమస్యలచే ఏయే ఖైదీలు ఏవని చేయవచ్చునో వైద్యోక్త్యోగి ఖైదీలను పరిశీలించి నిర్ణయించును తననుగుణ్యముగ పనులు విధజింపబడును. ఖైదీలను బాటిలతో కొట్టుట, చేతులను సంకళ్ల చేయుట మున్నగు కీడులు ఖైదీలకు విధింపబడుచున్నది. ఖైదీని ప్రత్యేకించి ఒంటరిగ నిర్బంధమునందుంచుపద్ధతి ఇప్పుడులేదు. ఉపబయలో 16 మంది జనవరి (1925) లో 15 మంది మరణించిరి. 1924 సంవత్సరమున 63 రు ఖైదీలు మరణించిరి.

సత్య:— అండమాను దీవులకు ఖైదీలు పోవునట్లు ప్రభుత్వమువారు ప్రోత్సహించుచున్నారా?

జవాబు:— అండమాను దీవులకు పోవలయునను కష్టము కనుపరచు ఖైదీలు ప్రభుత్వమువారికి దరఖాస్తులు పంపుకొనెదరు. ఆదరణానులపై ప్రభుత్వమువారు ఉత్తరువులను ప్రకటించెదరు.

సత్య:—ఈవిషయమే ప్రభుత్వమువారినిర్బంధ మేమి యులేదా?

గా. ఉస్మాన్ సాహెబుగారు:—నేను నేటిదినమే చార్జి పుచ్చుకొంటిని. రెండుదినములు వ్యవధి ఇచ్చిన గౌరవ సభ్యులకు తగుప్రత్యుత్తర మివ్వగలను.

జి. ఆర్. రెడ్డిగారు:—ప్రభుత్వోద్యోగులశ్రేణి నిట్లు ప్రోత్సహించుటకు ప్రభుత్వమువారు నిష్పందించెదరా?

గా. ఉస్మాన్ సాహెబుగారు:—ప్రభుత్వమువారివిషయమై ఆలోచించెదరు.

ధర్మాదాయముల భోధ

ధర్మాదాయములపట్లను నడుసరించి బోధనయింపబడినదాయనియు, అట్లు నియమింపబడిన ఆబోధనభ్యులపేరులు తెలుపవలయుననియు వీరయ్యగారు ప్రశ్నించిరి. బోధనయింపబడలేదని గా. పానగలురాజుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

వీరయ్యగారు:—బోధనభ్యులపేరు కొన్ని వార్తాపత్రికలకు ప్రకటించినవి. వీరిలో నిమ్మబాతులకు చేరినవా రెవరైన నుండుతా యని ప్రశ్నించుచున్నాను.

గా. పానగలురాజుగారు:—ఆపేర్లకు (సభ్యత్వమునాకు ప్రకటించలేదు. బోధనభ్యులలో నిమ్మబాతు చేరినవారుండెదరను విషయమై వాదనవిషయాలనందులకు చింతిల్లుచున్నాను.

సత్యమూర్తి:—ఇంకను ఆబోధనభ్యులపేర్లను ప్రకటింపకుండుటకు ప్రత్యేకకారణము లేనైనను ఉన్నవా?

గా. పానగలు రాజుగారు:—ప్రత్యేకకారణము లేనియు లేవు. అభ్యర్థులదరఖాస్తులను పరిశీలింప నియమింపబడిన సంఘమువారు కొన్ని దినములక్రిందనే నాకు నివేదికమును పంపినారు. ఇంకను ఈవిషయమై ఆలోచన ముగియలేదు.

పరిశ్రమల సంరక్షణశాసనము

యస్. ముత్తయ్య మొదలిగారు ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు ఈశాసనము ననుసరించి కడచిన సంవత్సరము ముప్పన సామరాజు వీరరాజుగార్లకు (పెద్దాపురం పట్టుగుడ్డలను తయారుజేయువారు)రే వేల కర్మాటిక పేపరుమిల్లు(క్రిల్మాను) వారికి 4 లక్షలు అప్పుగ ఇవ్వబడెననియు, ఈసంవత్సరము అప్పుగ ఇచ్చుటకై 4 లక్షలు ప్రత్యేకింపబడెననియు అభివృద్ధి శాఖ మంత్రిగారు తెలిపిరి.

పోలీసు దౌర్జన్యము

పోలీసుల ఏజన్సీయందు 14 సంవత్సరములవయసు గల శాలికను ప్రభుత్వోద్యోగులు అరెస్టు చేసిరనియు ఆశాలికను కొంత బాధించి రినియు స్వరాజ్యపత్రికనుండు ప్రకటింపబడెను. ఈవిషయమై ప్రభుత్వమువారిమే పుచ్చుకొనెదరని సత్యమూర్తిగారు ప్రశ్నింపగ ప్రభుత్వోద్యోగులు అక్రమముగ ప్రవర్తించిరిని తెలుపుట అవకాశము లేనందున ప్రభుత్వము వారివిషయమై ఎట్టి విచారణ చేయ పూనుకొనలేదని గాలామెంబరు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

బొంబాయి కార్పొరేషన్

అధ్యక్షుడగుటకై ఓట్లకొరకు ప్రచారముచేయుట అధ్యక్షునిపదవికి గౌరవభంగము

బొంబాయి మార్చి 31:—కార్పొరేషన్ అధ్యక్షుక పదవిని సంపాదించుటకు ఒక కాన్సిలరు తనకు ఓట్లమ్యుని ప్రచారముచేయుట అధ్యక్షుని పదవికి గౌరవభంగ మును సూత్రమును ధునపరచుచు దుమాసిగాగారు ప్రతిపాదించిన తీర్మానముపై డి. జి. మైసర్, జరిగెను. ఇంటింటికిబోయి ప్రచారము చేయుటలకు నిజముగా సమర్థుడైనవానికి అధ్యక్షుక పదవిని సంపాదించుటకు అవకాశము చిక్కుటలేదనియు, ఎక్కువగా ప్రచారము చేయుటవారే అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనబడుచున్నారనియు చెప్పెను. ప్రచారములో జాతిభేదమ్యులకు పేర్కొనుట విచారకరమని తెల్పెను. చాలమంది సభ్యులు అనే యభిప్రాయములు గలవారగుటచే తీర్మానముంగీకరింపబడెను. (ఆ. (పె.)

గొప్పయగ్నిప్రమాదము

మాండలే, మార్చి 31:—నేటియందయము గల 4-80 లకు బజారునకు దక్షిణముననున్న యూపొంగుభాగమున యగ్నిధుకొని మూడు రు 60000 ల నష్టమును గలగడచెను. (గ్రీ బల్లతో: గట్టియెల్లు, నారుకూటాబండు నింక నికరసామానులొన్నియు నగ్ని కాహుతియయినవి. వీటిలో వేటికిని భీమాయున్నట్లులేదు. అగ్ని నూర్చుటకు పైరుత్రాగే తులు వచ్చినదిగాని, ప్రచండవారమువలనను, నీరుతక్కువ యగుటచేత నూర్చుట శాలకవ్వమాయెను. (ఆ. (పె.)

మదరాసు వార్తలు

డా॥ అనిలిసెంటు జి. యల్ గారుకాన్సులరులో 11 వ తేదిన జరుగనున్న సభనలంకరించుటకు, చెన్నపురిలో యేప్రి యల్ 3 వ తేదీకుక్రవారము బయలుదేలి బొంబాయిమీదు గా బోవుదురు కాన్సులరు.

వేణుగానలోభక్తజనసభ:—ఈ సభయొక్క మొంబరు చెన్నపట్నము, నారాయణమొదలివీధి, 24 నెంబరు గృహముందు కృష్ణలీలలను చరిత్రమును శక్తిపూర్వకముగా రేపటిదినము, ఏప్రిల్ 30, 1 తేదిన రాత్రి 9-30 కు నడిపించుదురు. భక్తులెల్లరును విజయముజేయవలెను.

ట్రాంవే ప్రకటన:—శ్రీ మైలాపూరు కపాల్దేశ్వరాలయ బ్రహ్మోత్సవ తృతీయదిన ముగటచే 1 ఏప్రియలు తేదిన అధికారనందినేమనుజూడబోవు ప్రేక్షకముహూజనులవారి సౌకర్యార్థము ప్రతిబోటునుండి ట్రాంబండ్లు ప్రాద్దున 5 గంటలకే బయలుదేర జీయబడునని తెలుపడమైనది.

వచ్చుయప్పుకళాశాలాంధ్ర భాషాభిరంజక సమాజము:—ఈ సమాజపు చతుర్దశసంవత్సరోత్సవము ఏప్రియలె 30 కుక్రవారము సాయంకాలము 4-45 ఘంటలకు జానియర్ ఇంటర్మీడియేటుగదిలో జరుపబడును. బ్రహ్మశ్రీ పురాణం-సూర్యనారాయణ తీర్థలుగారు “ఆంధ్రభాషాసాహిత్యము”నుగురించి యుపన్యసింతురు. బ్రహ్మశ్రీ ఆనందబోజప్పిల్ వేపా-రామేశంపంతులుగారు అగ్రాసాధిపత్యమును వహింతురు.

రాకపోకలు:—ఏ. ఏ. విస్సవంపతులు, బి. సి. ప్లాటు, ఏ. రంగస్వామయ్యంగార్లు మదరాసువచ్చిరి. జి. డబ్ల్యు. ప్రీస్ట్రీ, సర్. ఆర్తర్ నాపునంపతులు వారిమాతృరు, రెన్డీదంపతులు నెన్న ఇంగ్లాండుకు బయలుదేరిరి.

కొచ్చినవహారాణిగారు ఏప్రియ 10 తేదిన మదరాసువచ్చురు.

ఏ. రామస్వామిమొదలియారు బెంగళూరు వెళ్లిరి. 3 తారీఖున తిరిగివచ్చి 5 తేదిన రాచకీయవిషయములచే ఇంగ్లాండుకువెళ్లును.

శ్రీజల్ పండిత కె. ఏ. వెంకటాచలశాస్త్రిగారు ద్రావిడ విద్యామండలి ప్రతినిధిగా రేపుహరిద్వారమునకు ఆఖిల భారత ఆయుర్యదపహవేళమునకు వెళ్లుదురు.

ప్రభుత్వమువారి ఉత్తర్వులు:—మార్చి 30 వ తేదీనుండి గౌ. సర్ ఆర్తర్ నాపు కె. సి. బి. ఇ. సి. ఎస్. బి. సి. బి. ఇ. గారు కార్యనిర్వాహకసభ్యుడుగా మానుకొనిన రాజీనామాను గవర్నరు గారికి రిందిరి.

నాపుగారు 30 ఏండ్లనుండి నేపలేయునుగొప్పబాధ్యత గల పదవుల నిర్వహించుచు మంచి శక్తిసామర్థ్యములతో రిఫారమ్సు కమిషనర్, మలబారు స్పెషల్ కమిషనర్, మొదలగు స్థానములందు విలువగలపని చేసినందులకును, ఈపనులే కాక ధర్మవ్యవస్థాయములందు వారుకావించిన దయోపరత్వముతో సూక్ష్మసేవలను వారిని మెచ్చుకొనుచువారు రాజీనామా నిచ్చినందులకు చింతించుచు గవర్నరు గారు వారికిక్రీసాను ర్యమలనుకొనియాడుచున్నారు అంతేగాక వారు కాద్యనిరాహకవర్గసభ్యుడుగా నున్నప్పుడు ఏలాంఘనములూ ఏమర్యాదలూ జరుపబడినవో అవియన్నియు ఇకముందుగూడా వారిరాష్ట్రములో నున్నంతకాలము జరుపబడవలెను.

వీరిసానుతో ఖాన్ బహద్దర్ మహమ్మద్ ఉస్మాన్ సాహెబ్ బహద్దర్ గారిని నియమించుటకు శ్రీసార్యశాఖము డంగీకరించివాడు గనుక ఖాన్ బి. మ. ఉస్మాన్ సాహెబ్ గారు 30 తేదిన చార్జి పుచ్చుకొందురని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించుచున్నారు.

హిందూధియలాజిక్ హైస్కూలు క్రీడలు:—హిందూ థీలాజిక్ హైస్కూలు ఆరవ వార్షిక క్రీడా విరోధములు 31 తేదీ 3 గంటలనుంచి (జె. బి. ఏ. ఏ. గ్రాండ్సులో) సర్. ఏ. సి. పాత్రో విద్యామంత్రిగారి యాజమాన్యముక్రింద జరుగును. వాక్ మైల్ ప్లాటోన్ కన్వి హైస్కూల్లోవారు రావచ్చును. ప్రాత విద్యార్థులు పాల్గొనుటకు మాడుక్రీడ అున్నవి. పాత్రో మంత్రిగారి బహుమతుల నిత్తురని హెడ్ మాస్టరుగారు మాకు జ్రాయుచున్నారు.

హిందూధియలాజిక్ హైస్కూలు క్రీడలు:—హిందూ థీలాజిక్ హైస్కూలు ఆరవ వార్షిక క్రీడా విరోధములు 31 తేదీ 3 గంటలనుంచి (జె. బి. ఏ. ఏ. గ్రాండ్సులో) సర్. ఏ. సి. పాత్రో విద్యామంత్రిగారి యాజమాన్యముక్రింద జరుగును. వాక్ మైల్ ప్లాటోన్ కన్వి హైస్కూల్లోవారు రావచ్చును. ప్రాత విద్యార్థులు పాల్గొనుటకు మాడుక్రీడ అున్నవి. పాత్రో మంత్రిగారి బహుమతుల నిత్తురని హెడ్ మాస్టరుగారు మాకు జ్రాయుచున్నారు.

హిందూధియలాజిక్ హైస్కూలు క్రీడలు:—హిందూ థీలాజిక్ హైస్కూలు ఆరవ వార్షిక క్రీడా విరోధములు 31 తేదీ 3 గంటలనుంచి (జె. బి. ఏ. ఏ. గ్రాండ్సులో) సర్. ఏ. సి. పాత్రో విద్యామంత్రిగారి యాజమాన్యముక్రింద జరుగును. వాక్ మైల్ ప్లాటోన్ కన్వి హైస్కూల్లోవారు రావచ్చును. ప్రాత విద్యార్థులు పాల్గొనుటకు మాడుక్రీడ అున్నవి. పాత్రో మంత్రిగారి బహుమతుల నిత్తురని హెడ్ మాస్టరుగారు మాకు జ్రాయుచున్నారు.

“వచ్చుప్రచారిటీస్ (ట్రస్టి) కభ్యర్థి

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రుర్లగారి కుమార్లు శ్రీయంత వెంకటేశ్వరశాస్త్రుర్లవారు మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

“కె. సి. దేశికాచారిగారి ఆకాల విచారకరమును మరణముచే పచ్చప్రచారిటీస్ (ట్రస్టి) బోర్డులో ఖాళీయైన స్థానమునకు నేనభ్యర్థిగా నిలువవెంచిన్నాను. క్రి. శ్రీ. దేశికాచారిగారు 7 ఏండ్లనుండి యీ బోర్డు సభ్యుడుగా బ్రాహ్మణప్రతినిధిగా పనిచేసినారు. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణ ప్రతినిధి యవసరము గుటచే, నేను పచ్చప్రకళాకాల ప్రాత విద్యార్థి నగుటచే, యీ పదవికి నిలువదలచితిని. నేను విద్యాసంస్థలతో పెక్కింటిలో సంబంధము కలిగియున్నాను. హిందూ థీలాజిక్ హైస్కూలు, స్వరాజ్యశ్రీకా కార్యాలయము, ఇండియన్ పబ్లిసింగ్ హౌస్, వెంట్రల్ ఆర్యశాఖలకు మొదలగువానిలో సంబంధము కల్గియున్నాను. కనుక మీరు నన్ను (ట్రస్టి)బోర్డుకు ఎన్నుకొన్నచో మీవిద్యాసమునకు పాత్రుడగుగా పనిచేయగలనని విజ్ఞాపన చేయుచున్నాను. కనుక నన్ను ఎన్నుకొనవలయునని మనవి.”

యాదవకుల మహాసభ:—ఇదివరకు పత్రికలో ప్రకటించినట్లుగా ఏప్రియలు 11, 12, తేదీలందు గిండిలో మదరాసు రాష్ట్ర ప్రధమ యాదవకులమహాసభ జరుగుతుందని వినుటకు సంతోషముగా నున్నది. లేదులేదనుకొంటుండగా, యిప్పటికి కోర్కెనెరవేరేసమయమువచ్చినది. యాదవులు పూర్వకాలములో మహాబోన్నత్యము ననుభవించి నేనానాయకులుగా పనిచేసియున్నారు. యదు,నందులు వీరిగోత్రపురుషులు. ఈకాలములో యాదవకళముయూ బలడి సాంఘికముగా నిర్మత్వముతోమాడబడుచుండుటచేయూ సంఘవికాసమునకు దారిగనబడుటచేయూ విగతరాష్ట్రములలో ఈ యాదవకులకులే మంత్రులు, కాసనసభ్యులు మొదలగుపెద్ద పదవులందున్నారు. కనుక యీరాష్ట్రములోని తెలుగు, అరవయాదవులందరుకూడి సంఘబలము సంపాదించుకొనుటవరము. ఈ విషయమునవివరములు తెలిసికొన గోరువారు శ్రీక బరీయాదవకుల సంఘము 69 వీరరామను మొదలివీధి తిరువళ్ళి క్కేటి మదరాసు అని వ్రాయవలయును.” అని ఒకయాదవకులనుడు (ఆంధ్రుడు) మాకు వ్రాయుచున్నాడు.

సంయుక్తపరగణాల శాసనసభ

ప్రభుత్వ పరాజయము

లక్నో, మార్చి 30:—శాసనసభలో సంయుక్తపరగణాల స్టాంపు (సవరణ) చట్టమును మతికొంతకాల ముములులో నుండుటకు చెచ్చినతీర్మానముల 58 (పరిహారు, 21 అనుకూలురునగుటచే నోడిఫాయెను. ఆర్థికసభ్యుడు 7 లక్ష తాదాయము హెచ్చుననియు, నడి ద త్తతకాఖిలకు వినియోగింపబడుననియుఁ జెప్పెను. కాని యనధికారసభ్యులు ప్రస్తుతము కేంద్రప్రభుత్వ మివ్వఁ దలచుకొనిన హెచ్చు ముజరానుండి ప్రభుత్వము కోరువో ఖర్చుపెట్టవచ్చుననియు, దాని కీపన్న నే వేయనక్కఱలేదనియుఁ తెలిపిరి

ప్రశ్నకాలముందు రాయీసాహెబు జగదీశ ప్రసాదు గారికి, ఓడనెలుగారు అయోధ్యలో నీనడుమ జరిగిన తీర్థమందు చాలమంది చంపబడిరనియు, కొందఱకు గాయములు తగిలినవనియుఁ తెలిపిరి. గుంపులోనుండి కొందఱుశ్రీమలు స్నానముల రేపులోనికి జారిరి. గుంపు చాలపెద్దది. ఆగుంపు నాపుప్రయత్నములలో చాలమందిజనము నల్గిపోయిరి. 11 గురు మరణించిరి. 9 గురు గాయపడిరి. వీరిలో నొకఁడు మరణించెను. (ఆ. (పె.)

స్వరాజ్యస్వతంత్రపక్ష విభేదము

ది. బి. రంగాచారిగారి యభిప్రాయము

బొంబాయి మార్చి 31:—భారతశాసనసభలోని స్వరాజ్య స్వతంత్రపక్ష విభేదమును గూర్చి మార్వాడీ విద్యాలయమును గూర్చి. ది. బి. రంగాచారి గారు పన్యసిం చుచు నిట్లు చెప్పిరి:—క్రిందటి సంవత్సరముస్వతంత్రవాదు లననంబించినపద్ధతిపైనదని వారికివ్యక్తునమ్యుకము కలిగినది. స్వరాజ్యవాదుల ప్రతిఘటనవిధానమునుండి స్వతంత్రవాదులను తప్పించి నాతఱిప్రాయమునకు తీసికొనివచ్చినది నేనే. ఏలయన స్వరాజ్యవాదుల ప్రతిఘటనవిధానము యంగ్లాండులో వారు తలంచినట్టి యభిప్రాయమును కలుగజేయలేదు. మిలిటరీ కర్వులను తగ్గించుటకు గూర్చి మాట్లాడుచున్నవిపతిపాలన విషయమున భారత శాసనసభవారి కోర్కెల నీడేవు యభిలాషను గవనభవన క్రి. శ్రీ. రాలిక్ సగ్గ ప్రభువును రంగాచారిగారు ప్రశంసించిరి. (ఆ. (పె.)

కేంద్ర విశ్వవిద్యాలయ సంఘము

బొంబాయి సమావేశము

ఆమోదించబడిన తీర్మానములు

బొంబాయి, మార్చి 27:— మార్చి 18-వ తేదీ మొదలు 25వ తేదీ వరకు జరిగిన కేంద్ర విశ్వవిద్యాలయ సంఘ సమావేశ ముండి తీగిన తీర్మానములను బట్టి తెలిపేటట్లుగా నుండిరి:—

రివరెండు జాన్ మెకంజీ- బొంబాయి, రివరెండు యి. యం. షేక్ షేర్- మదరాసు, మనోహరలాల్- పంజాబు, ఎ. వి. శ్రీవా- వారణాసి, యన్. యస్. సుబ్బారావు- మైసూరు, యి.ఎ.హార్ని- పాట్నా, నవాబు హైదర్ నవాజ్ జంగు బహదూరు(ఎ. హైదర్)- హైదరాబాదు, యం. యం. హెంట్- ఆలీపురు, డా॥ బి. కె. హర్లాసు- డక్కా, యన్. ఎ. తండన్- డెల్లీ, రావు బహదూరు. వి. ఆర్. పండిట్- నాగపూర్, ఆర్. లిటిల్- హేల్స్- భారత ప్రభుత్వ విద్యాశాఖ ఆర్డరు కమిషనరు.

జొంబాయి విశ్వవిద్యాలయ వైసుచాన్ సెలెక్షన్ సర్ చిమనలాల్ హెచ్చి పెరలువాడు గారు డిలిగేన్సు సన్మానించిరి. సంఘములకు పునః లిటిల్ హేల్స్ పండిట్ గారు సన్మానము చేసినందులకు పంజాబు లర్పించిరి. పిమ్మట ఆయన సమావేశమునుండి వెడలిపోయెను. లిటిల్ హేల్స్ గారు తాత్కాలికముగ అధ్యక్షత వహించిరి. సమావేశముయొక్క కార్యక్రమము రహస్యముగ నుండుననియు సమావేశముందు జరిగిన విషయములను సంగ్రహముగ రెల్వే చునొకరిపోయి పత్రికలకుంపబడుననియు నిశ్చయించబడినది.

సంఘముయొక్క పుట్టుక

భారత దేశ విద్యార్థుల విషయమైన లిట్టను కమిటీ నూచనము, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ కమిషనరు యీ సంఘముయొక్క పుట్టుకకు సంబంధమును లిటిల్ హేల్స్ గారు తెలిపి, భారత విశ్వవిద్యాలయ సమావేశమందలి నూచి పబడిన అభిప్రాయములకు రుచుగ తాము సంఘ సమావేశమునకు వచ్చినందు, ప్రత్యక్షముగ గాని, పరోక్షముగ గాని, సంఘముయొక్క చర్యలను అరికట్టుటకు గాని, కట్టుపాటు చేయుటకు గాని యెంతమాత్రమును భారత ప్రభుత్వము ప్రయత్నించుటలేదనియు లిటిల్ హేల్స్ గారు నుడిచిరి. సంఘోపయోగము కొరకు యిష్టముగ నిబంధనల సేర్పరచుకొనవలయుననియు, ఉత్పాదక నియమించుకొనవలయుననియు కమిషనరు బల్లెను. ప్రయోగాలు ఖర్చులనిమిత్తము యీ సంవత్సరమునకు మాత్రము యిండియా ప్రభుత్వమువారు రూ. 3980 కాణ్ పైసల సేవ నియు, యిక్కుముందుండియు వ్యయముతో ప్రభుత్వమునకేమియు సంబంధము లేదనియు లిటిల్ హేల్స్ గారు నుడిచిరి. భారత విశ్వవిద్యాలయపు సమావేశములందు గావించబడిన తీర్మానములపై ప్రభుత్వము స్టేటు కాంసిలు సమావేశములో 1925 మార్చి 16 వ తేదీన నీయబడిన సమాధానమును సెంగించెను. ప్రభుత్వము తీర్మానములపై తగినచర్య దీసికొనుచున్నదని విద్యా శాఖ కమిషనరుగారు బల్లిరి. ప్రభుత్వము నీయబడిన ధన సహాయము నగదురూపము దాల్చినందున నిదలచి, సమావేశము వారు గోరినరీతిని తీసుకొనినట్లును, మొదలగు వస్తువులపై దిగుమతి పన్నును వసూలు చేయవలదనుకొనిక దొరతన మంగీకరింబాలదని కమిషనరు తెల్పెను.

తీర్మానములు

జాక్వరు యి. యం. మెక్ఫెలుగాడు (మదరాసు) సమావేశమున కభ్యర్థులుగ నెన్నుకొనబడిరి. యన్. యస్. సుబ్బారావుగారు (మైసూరు) కార్యదర్శిగ నెన్నుకొనబడినది. భారత విశ్వవిద్యాలయ సమావేశములందు కావించబడిన తీర్మానములు మొదలగు అంశములు సంఘపు విషయములకు ప్రయోజనముగలవనియు, సంఘముగావించిన తీర్మానములలోని దిగువ తీర్మానములను తీర్మానములు:—

- (1) ఒక విశ్వవిద్యాలయముచే జరుపబడి గుర్తించబడిన డిగ్రీలను యితర విశ్వవిద్యాలయములు సరియగు డిగ్రీలుగ గుర్తించవలయును. సంఘములిరిగి సమావేశములకు మూడు మాసములకు పూర్వమే యీ స్కీము తయారు కావలయును.
- (2) లండను విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షలకొరకు యీ దేశముందు పరీక్షాస్థానములను నియమించుట సరసముగ నుండదని యిండియా ప్రభుత్వమునకు తెల్పవలయును.
- (3) భారత విశ్వవిద్యాలయములను కేంద్రీకరించు విశ్వవిద్యాలయమున కనుబంధముగ తేర్చికొనవలయునని నూచించుచు అభ్యర్థించుచే వ్రాయబడిన లేఖను కేంద్రీకరించు విశ్వవిద్యాలయమున కంప నిశ్చయించబడినది.

(4) కాస్త్రుపరిశోధనమును భారత దేశముందు ప్రోత్సహము గావించుటకు రూ. 50000 లు యేట సీయుటకు నూచించబడినది. దొంగ డిగ్రీలను గురించి విచారణ సలహాలయినని నిశ్చయించబడినది.

(2) పెద్ద పెద్ద డిగ్రీ పరీక్షల ప్రమాణమును ఎల్ల విశ్వవిద్యాలయములందును సమానముగ గావించుటకు ప్రతి విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షాధికారులతోను మరియుతర విశ్వవిద్యాలయాధికారులను గలుపుకొనవలయును.

(3) విశ్వవిద్యాలయము లందలి వివిధ గ్రేడుల పండితులను ఎల్ల విశ్వవిద్యాలయములందును ఒకే తీరున శ్రేణులనుబట్టి పరిభాషించుటకు నియమించబడినది.

విశ్వవిద్యాలయములకొరకు సరియగు ప్రావిడెంటు స్కీము తయారుచేయుటకు డా॥ హైదర్, యన్. హెన్సలాల్, సుబ్బారావు (కార్యదర్శి) గారు నియమించబడిరి.

ఇతర విషయములు

ఈ దినము దేశీయ నడిన విషయములపై సంఘము చర్చించి ప్రతి విశ్వవిద్యాలయముయొక్క అభిప్రాయములను తెలిసికొనగోరుచున్నది:—

- (1) విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యక్షులకు సంబంధించిన సేవకవరతులు, జీతములు, సెలవులు.
 - (2) విద్యార్థి మధ్యకతను విశ్వవిద్యాలయమునకును గల సంబంధము.
 - (3) ఆవరణ విద్య పుభావమును, కాలపరిమితియు.
- ముందు సంవత్సరములో ఢిల్లీ యందు సంఘము సమావేశ మగును. 1925-26 వ సంవత్సరమునకు డా॥ మెక్ఫెలుగా రధ్యక్షులుగ నియమించబడిరి. రాజోవు సంవత్సరముందు సంఘసభ్యులుగ వారుండ జరుగించుననియు, డా॥ హైదర్ గా రధ్యక్షులుగ జనించువలయుననియు, జీతముపై కార్యదర్శి నియమించబడువరకును సుబ్బారావుగారు కార్యదర్శిగ నుండి వసూలు సేరచేర్చుటకును నిశ్చయించబడినది. (ఆ. ప్రె.)

యూరపియన్ రక్షక భటుడు శిక్షింపబడెను

మోటారు నడుపువానిని లాటితో మోచి నందులకు రు 50/లు జరిమానా

కలకత్తా, మార్చి 30:— గౌరవ ప్రధాన న్యాయమూర్తి నేడు, కుమ్రోలిలో పహరానిచ్చుచున్న 'ఆర్మీ' అను యూరపియన్ సార్వేంటికారిని గొట్టినందులకు నందులకు విచారించెను. ఫిబ్రవరి 19 వ తేదీని చిత్తూరు పీఠిలో నొక యుద్ధ మోటారు బండి నడుపువానిని బండిని ముందుకు బోనీయమని సార్వేంటికారి. పిమ్మట వారిరువురకును గొంత వాక్యం పుర్రుణము జరిగెను. అంతలో సార్వేంటికారి మోటారువానిని చేతులను లాటితో రక్షము వచ్చునట్లు మోచెను. న్యాయాధిపతి యెంతమాత్రము నుడ్రేకముగ జొంద నవసరము లేని సమయమున కాంతి రక్షాధర్మమును నిర్వర్తించవలసివా డిట్టి దారుణమునకు గడగలుగు యవమానకరమని తలచి రు 50/లు జరిమానాను విధించెను. (ఆ. ప్రె.)

విరుద్ధ ప్రదానము

రంగూను, మార్చి 30:— నేడు 10-30 గంటలకు ప్రభుత్వముండరమున, కార్యనిర్వాహక సభ్యులు, కార్యదర్శులు నితర వ్యోగులయెదుట నిరుపదిముగ్గురు తమ గౌరవవిరుద్ధ చిహ్నములను, దుస్తులను, గవర్నరు వద్దనుండి పొందిరి.

పురమాషీవనులు పోకరవనులు చేయునట్టి వారెవరో బాగుగా విచారించి 1842 మర మొదలు తెలిసికొనుడు. బహుమానము నిచ్చుకొన్నెలు, పంచెపులొలు ఎట్టిమాదిరిలో నైనను ఆర్డరిచ్చిన పకాలములో తృప్తికరముగా తయారుచేసి యిచ్చెదము సీమ నెండికి నవరంబంగారుకు పూచించెదము. రు. 10 ఎత్తు మొదలుకొని రు. 25 ఎత్తువరకు ఒకరూపాయ ఎత్తునకు 1-12.0. చొప్పునను అంతకుపైన ఒకరూపాయ ఎత్తు 1-1.0 చొప్పున చిక్కించుచును.

(2) ఉమ్మడి రామయ్య కెట్టి, గురుస్వామి కెట్టి, కంపెనీ నగలవ రకులు 25, చై నాబజారురోడ్డు, మద్రాసు

హిందూ మహామండీయ కలహములు

హిందూపురం

29 వ తేది రవివారము రాత్రి హిందువులు వాన తెగలవారు వికమత్వముతో దేవతా ఉత్సవము జరుప నారంభించిరి. ఆ ఉత్సవమునకు సర్కారువారు పోలీసు సహాయము నొసంగియుండిరి. ఉత్సవము బజారునందు ప్రవేశించు నపుడు రాత్రి 9 ఘంటలకు వైబడియుండెను. మహమ్మదీయుల మోదన సమాజ ప్రార్థనలు నిలుపబడియుండె. హిందూ మహమ్మదీయులకు ఈవాక్య ఘోషిని రథోత్సవ విషయములందు దాదాపుగా పడునేను సంవత్సరములనుండి ఉపద్రవములు జరుగుచునేయున్నవి. దొరతనమువారు నవాజు కాలమున మోదముందర వాద్యఘోషముల నావలె ననియు తదితర వేళలందు నిలుప నక్కరలేదని యుత్తర్య నొసంగియుండిరి. ఆ యుత్తర్య ప్రకారమే పిరు విజయవైభవముగా రథోత్సవముతో పోవు సరికి మహమ్మదీయులు మోదించెంత గుమిగూడి, ఘోషము నడగించి, కట్టెతో కొట్టుటకు నుద్దువులై, కిలావము హిందువులపై తురింప పంపి యున్నపుడు, లోకలో తహ సీల్ దార్, పీరిస్తాదార్ మేజిస్ట్రేటు, ముగ్గురు పోలీసు సబ్ యిస్పెక్టర్లు కొందరు పోలీసువారును అడ్డగించి మహమ్మదీయులను కాలపుటకు గవ్వెస్పెక్టర్ సిద్దమైనపుడు తాహ సీల్ దార్ ఆపెను. అంతలో రథోత్సవము వెనుకకు మరలెను. గుమిగూడిన హిందూ మహమ్మదీయు లెల్లరు చెల్లాచెదలైతి. దొరతనపువారును, హిందూ మహమ్మదీయు సఖ్యమునకు పాటు పడు దేశబాంధవులు ఉత్తరక్షణమే యీవిషయమున హిందూ ముసల్మానులకు మైత్రిని కలుగజేతురని కోరుచున్నాను. వెండి యు కాల యాపనమైనచో ఉపద్రవములు జరుగునని తలంకెద. పి. హెచ్. జగదీశ చంద్రన్.

ద్విపత్ని కరణవిషయమున విచారణ

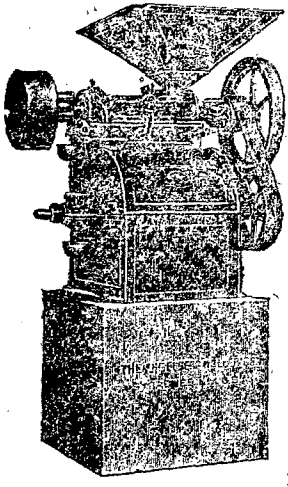
రంగూను, మార్చి 30:— పెద్దరక సబ్ డివిజనుల మేజిస్ట్రేటుగ పి. గ్లాడ్ హిల్స్. వి. సి. యస్ గారు బొంబాయి లోని కెమ్మిడ్జీ జిజ్ఞాస యానుపత్రిలో వాదిగానున్న సి. యస్. యమ్. దేశరుసలి గారిపైన నిరూపించబడిన నేరమును గొట్టితేసిరి. ఆమెకు ద్విపత్ని కరణమున భర్తకు సహాయపడెనని నేరము మోపబడి, శిక్షాస్ఫూర్తిలోని 494, 109 యంశముల క్రింద వారంటు లంపబడినది. మార్చి 18 వ తేదీని ఆమె రంగూనుకువచ్చెను. న్యాయాధిపతి ఫిర్యాదియొక్కయు, నామె తల్లియొక్కయు వాక్యాలముల దీసికొనిన పిమ్మట దేశరు సలి విచారణలో నిమగ్నమయి నిశ్చయమైనదని నిర్ణయించి నిర్దోషిగా ప్రకటించబడినది.

ప్రథమ నేరస్థుడగు దేశరుదొరపై తీర్పు రేచెప్పబడును. (ఆ. ప్రె.)

వసూలు	రు. ఆ. పై
క్రియంత పోతుకుచ్చి శివరామయ్యగారు తెనాలి	౫ ౦ ౦
గుంటూరుమండల కో-ఆపరేటివ్ బాంక్ లిమిటెడ్	౧ ౦ ౦
తెనాలి	౨౦ ౦ ౦
బలిశేవల్లి సీతారామయ్యగారు కొల్లూరు	౧౬ ౦ ౦
భాగవతుల సుబ్రహ్మణ్యం గారు బి. ఏ. గుంటూరు	౫ ౦ ౦
భజగోవింద లక్ష్మీనరసింహ స్టోరములు	౧౨ ౦ ౦
౨౦౦ కి ఖరీదు	

బ్రహ్మాండం నరసింహయ్య నేపకుడు. 30 చి

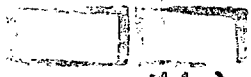
పరి జంప తీర్చి వేడి మర

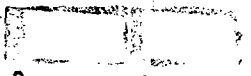
నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు రైన్ మిల్ మెషిన్ రి

మార్కెట్టునందు మావద్దనుండు శ్రేష్ఠమైన ఎంగిల్ బర్లు రైనుహల్లులు మాదిరియే అనేకము లున్నవి అయితే మీరు ఆర్థులును పంపునప్పుడు నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు మెషిన్ రి అని తెలుపుట మంచిది.

ఇవియే మొట్టమొదట తయారైనవి. వడ్లను త్వరలోను, మితఖర్చుతోనుదంచి బియ్యము చేయుటకు ఇవియే శ్రేష్ఠమైనవి.

ఎంగిల్ బర్లు హల్లులు, మార్షల్ స్టీముయెంజినులు ఒక టొకటికి తగినచేరిక గలది.

శ్రేష్ఠమైన ఆయిల్ ఎంజినులు కోరువారికి మా బ్లాక్ స్టోను యెంజినులను సిపార్సు చేయుచున్నాము.

నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు హల్లులు షెల్లులు.

నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు విడిభాగములు.

నోల్ ఏజుట్లు అయిన మాచే నిల్వచేయుబడియున్నవి

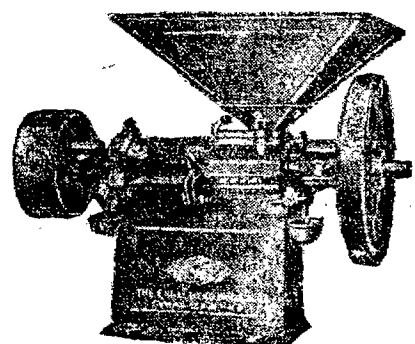
MARSHALL SONS & Co., (INDIA) LTD.

ENGINEERS

9, Second Line Beach, Madras.

HEAD OFFICE:

99, Clive Street, Calcutta.

ఆంధ్ర ఆయుర్వేద కాన్వరన్సు

(నిన్నటితరువాయి)

క్రిందితీర్మాన మధ్యతులచే నుపపాదించబడి సభ్యులచే సంగీకరింపబడెను.

ఆయుర్వేద ప్రచారాభివృద్ధికి ఈక్రింది మార్గములను ప్రభుత్వమువారికి మహాసభవారు నూచించుచున్నారు. (1.) ప్రభుత్వప్రదర్శనశాలలందు, తోటలందును ప్రదర్శింపబడు ద్రవ్యములన్నియు సంస్కృతదేశభాషలలో వ్రాయబడవలెను. (2.) ప్రదర్శనశాలయొక్క యాజమాన్యము కిందగాని భారతీయాపధములనూదరిలను రాష్ట్రీయభాషయందలి శేర్లతో నుంచవలెను, కనెమార్గగ్రంథాలయమందలి అముద్రితగ్రంథములను ప్రభుత్వారియైనను ముద్రింపబూనుకొనుట, మదరాసు జనరల్ హాసుప్రతిలోను, పెడికల్ కాల్జిలోను శస్త్రచికిత్సమొదలగు శస్త్రములందు శిక్షణబడయుటకు ఆయుర్వేదవిద్యార్థులను జేర్చుకొనవలెను. (ఆయుర్వేదమందుపూర్తిశిక్షణబడినటుల తానభ్యసించినగురువునొద్ద సర్టిఫికేట్టుచ్చినవారికినాత్రమే) ఆయుర్వేదవైద్యులయొక్కయు, పాశ్చాత్యవైద్యవిధానము నవలంబించిన శస్త్రచికిత్సల పరీక్షక్రింద ఆయుర్వేదభాషలను, వైద్య, శస్త్రచికిత్సలు జరుపబడు నొకవైద్యాలయమును ముఖ్యపట్టణమున వైనను స్థాపించుట.

ఆయుర్వేదపద్ధతులచే యావధవశోధనల జరుపబడు సంస్థనొకదానిని స్థాపించుట జైవధములయొక్క శాస్త్రీయ, శాస్త్రరూపములు కనిపెట్టబడి ప్రజోపయోగమునకై ప్రచురింపబడును.) శిక్షణబాంధు విద్యార్థుల సంఖ్యను, తరగతులను బట్టి, చికిత్సకేయబడిన రోగులసంఖ్యనుబట్టి ప్రత్యేకవైద్యులను, ఉపాధ్యాయులను, ఆయుర్వేదవిద్యాసంస్థలకు ప్రతివత్సరము నిరాశముల నొసగవలెను.

నెల సినా 1-కి వేలకు మందు రు. 0.4-0
ఈమానెన తలవరాదిన కేసు తప్పి నశింపుచు చర్యచూడకు నంద్రులకు వాని యందక నంద్రులకు పెరుగును.
అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి - మనరాను.

స్వాగతము.

అధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి వేమూరి అండాశమ్మగారికి వైశ్యసేవాపదన పంపున వాషిక్తోత్సవంబున సమర్పింపబడిన స్వాగత పాచరత్నములు

క॥ శ్రీగుణరత్న విధూషిణి, స్వాగత విదె గౌనగడమ్మ సంతతముకృతో ద్యోగపరాయణి వసుమతు, బాగుగ నలుడెసల యశముఁ బడయగడమ్మ॥

నీ॥ స్వాగతం బిడెనీకు సాధ్యులలామనూ, స్వాగతం బిడె నీకు పద మలాత్మ॥ స్వాగతంబిడె నీకు వరపాళిపావళి, స్వాగతం బిడె నీకు సద్గుణాభి॥ స్వాగతంబిడె నీకుఁ బ్రకటయశోధని స్వాగతం బాద్యనైశ్యాన్యముణి॥ స్వాగతం బిడెనీకుఁ బ్రజ్ఞా విశేషిణి, స్వాగతం బలభుభాషాభిమాని

తే॥ స్వాగతం బిడెనైకొమ్మ కాంతిపూర్వయ, నీసమాగమ మెంతగా నేడుమాకుఁ గనులపండువుఁ గావించెఁ గడుముద మ్మ॥ సమృద్ధుఁ గూర్చి వేమూరి యాండాశమ్మ॥

నీ॥ ఏసతీలకంబు వానిక బల్లారి, స్త్రీసమాజంబును ప్రేమ నిలిపె, ఏనుడతీరత్న మిలమమిశాసంఘ, నులకు నధ్యక్షత నెలమిఁ బూను, ఏదిమీరత్న మెనలేనియశకుండె, బ్రమిలనాట్యప్రదర్శనమునందు, ఏసాధ్యునిన్న సత్కృషిశేసి యాంధ్రహూ, జాదిభాషలలోన నాటెదేరె॥

తే॥ అట్టి వేమూరివంశభాగ్యైకలక్ష్మి, అండాశమ్మరొ పరమేశుఁ డనవరతము, నీకు దయనీయుగావుత నిండుప్రేమ, నాయురానోగ్యవృద్ధి విర్రపాదసిద్ధి॥

తే॥ కుండనమునకు నెత్తావి గూడినట్లు, రాయబూదరులిరుదవి రాజమాన, నునతరాశ్యాదు నెట్టి నీకాంతుఁడగుట, పూర్వకు కృతింబుగాదెయోపాలిమిన్న॥

నీ॥ ఆనయంబుఁ బూరిక నాంధ్రంబునందు గ్రం, ధమ్ముల రచియించు ధన్యయెవతే॥ ప్రభుభార్యలతోడఁ బరమమైత్రి నహించి, గౌరవంజన మించుకాంత యెవతే ఆపరభారతి

నాగ శానందమొదలించి, వీణగానముఁ జేయు వెలదియెవతే॥ వ్యాయామమందు నశ్యాశోహణమునందు, మిగలఁ జేరొందిన మగువ యెవతే॥

తే॥ అట్టి దిట్టవమ్మ శ్రీయాండాశమ్మ, యబ్బురము నీడుచరిత్ర మరయ నరయ॥ నబలశబ్దంబుఁ దొలగించి యధికశక్తి ర్యమును నీవు చూపి తుదారచరిత॥

దు వ్వ రి రా మి రె డ్డి గారి

గ్రంథములు

1 నై వేద్యము- క్రొత్తది. ఇందు 88 ఖండ కావ్యములుకలవు. చక్కనివైంసు	
2 కృషీవలదు- ద్వితీయ సంస్కరణము శ్రీకట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి విపులమైనపీఠికయుఁ గలదు. 0 6 p	
3 వనకుమార- 19.8 వ సంవత్సరమున ప్రబంధసమ్మాన పరీక్షయందు శ్రీ విజయనగరసంస్థానమువారిచే బహుళకరింపబడిన యభినవద్య కావ్యము.	0 12 0
4 నక్షత్రమాల- ఖండకావ్యమంజరి	0 12 0
5 జలదాంగన- పద్యకావ్యము	0 6 0
6 సీతా హంపానాటకము	1 2 0
7 నలవారమ్మ ఆగ్నిప్రవేశము- పద్యకావ్యము అచ్చగు గ్రంథములు.	0 4 0
8 కడపటిపిడుకొల- పద్యకావ్యము	
9 కవిత్వతత్త్వనిరూపణము- వ్యాసములు	
10 మీరాబాయి నాటకము	
ఈ గ్రంథముల నొక్కసారిగా కొనువారికి పోష్టేజీ మేమేధరింతుము వ రక్తులకు తగు మైనకమీషను ఇయ్యబడును	
మ్యనేజరు, సరస్వతీ భాండారము, పెమ్మరెడ్డిపాలెం, నెల్లూరుపొట్టు	

ని జ ము గా ఇ ది మంచి తరుణము

క్రొత్త జవిలీరకముల అమ్మకము

1-4-1925 తేది నుండి ప్రారంభించి ఒకవారము రోజులు మాత్రమే కరుగును.

రమారమి అన్ని రకములు సగము ధర చొప్పుననే అమ్మబడును.

మావద్ద నిల్వవుండు సరకు విపరము

ఊలన్, ట్వీడులు, ప్లానలులు, నూలు షర్టింగులు, నూలు టస్సూరులు, జర్నల్ చెక్కులు, పరుపులపై వేయుకవరులు, టవలులు

అన్ని రకములు పట్టుగుడ్డలు, పలుమాదిరీల వాయిల్సు, దయచేసి గమనింపుడు

ఈ దుకాణములోనున్న ఫర్నిచరు 15-4-25 తేదీ నాడు వికయించబడును.

30-4-25 తేదితో ఈ దుకాణము మూయబడును

ప్రతిదినము వ్యాపారము జరుగు కాలము

ఉదయం 8 గంటలనుండి, సాయంత్రము 7 గంటలవరకు.

బొంబాయి స్టోర్సు,

**40-42, Rattan Bazaar Road,
P. T. MADRAS.**

దక్షిణ హైదరాబాదు

(స్వకీయవిలేఖరి)

బ్రహ్మశ్రీ చక్రపిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారి
యాగమనము - సన్మానములు

గతమంగళవారమునాడు 24 తేదీ ఉదయము మేలులో శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరాలలో నొకరకు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు హైదరాబాదుకు విచ్చేసిరి. శ్రీ కృష్ణాపరాయణ ఆంధ్ర భాషానిలయముపత్యమున శ్రీయుత పి. వి. రమణయ్యగారును, బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది లక్ష్మీవరసింహారావుగారును వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారి వేదములలో శ్రీవారి సేవలొనరింపి యాచార్యుల సేవలొనరింపి పురప్రముఖులు శ్రీ శాస్త్రిగారిని వేదవేదాంతానికిని పుష్ప గాలితో సన్మానించిరి.

హైదరాబాదువేదశాలలో ఆంధ్రప్రముఖుల వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారి యాగమనమునకై వేదియించిరి. శ్రీయుతములైన శ్రీ కొండరామరెడ్డి దేశికులుగారు, చిగు వీరన్నగారు, బిజయ ఎం. జి. నాయకుగారు, మాదపాటి హనుమంతరావుగారు, సంగమ సీతారామయ్యగారు (యానిసోదరుల సహితు) మున్నగువారు ముఖ్యులు. శాస్త్రిగారు బండిలోనుండి గగనే రంగధామ నాయకుగారు నిత్యము పత్యమున ప్రవృత్తులను సమర్పించిరి. ఆటకరవాత ప్రవృత్తుల లిఖిత సంఘములవారు గూడ సమర్పించిరి. మల్లాది లక్ష్మీవరసింహారావుగారు శ్రీ శాస్త్రిగారి కంఠానికి పరిచయము గలిగించిరి. మోటారు బండిలో డాక్టరు పి. వి. రమణయ్యగారి గృహంబునకు శ్రీ శాస్త్రిగారు గొనిపోవడి ఆటకర వసచేసిరి. బుధవారమునాడు సాయంత్రము నిలయముతుమన తిక్కన సోమయాజిజన్మదినోత్సవము ప్రేమా ధియేటనందు జయప్రదముగ జరుపబడెను. నాటి సభకు వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారు దయచేసిరి. మొట్టమొదట బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలు మల్లాధారావుగారు, (ప్రాధేసరు ఉన్నానిది కాలేజీ) నాటి సభకు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు సభాధ్యక్షత వహించవలెనని ఉపపాదించిరి. దీనిని రావుబాద్దరు కటరెడ్డిగారు బలపరచిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు ఆధ్యక్షతవహనము నలంకరించగనే కొండ గడప జమీందారులును, వ్యాయవాదులును మ-రా-రా-శ్రీ అక్కినేపల్లి జానకిరామరావుగారు శాస్త్రిగారిని ప్రవృత్తులాలంకరణలతో సన్మానించిరి.

శ్రీయుత సన్నిధానము సూర్యవారమున శాస్త్రిగారు శ్రీ శాస్త్రిగారి ప్రశంసాపద్యములను జదివినై జాము కాలేజి ఆంధ్రపండితులకు బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలు వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు నాటిసభయందు ముఖ్యోపాధ్యక్షులై తిక్కన సోమయాజిని గురించి మనోహరముగ సుపసించిరి.

అధ్యక్షులు తమ ఉపన్యాసమున తిక్కన సోమయాజి, నన్నయభట్టు, ఎల్లారావుగారును చాలాకాలమువరకు జనరంజకముగ సుపసనించిరి.

శ్రీయుత మాదపాటి హనుమంతరావుగారు నిలయముపత్యమున వాటిసభయందు పాల్గొనారికి కృతజ్ఞతను సూచించుచు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రి యాగమనము హైదరాబాదు చక్రపాదు అందు ముముగ శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయ చక్రపాదునంద్యుర్జాతములతో లిఖితపదనినై యున్నదని వెలవిచ్చిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు సన్నిధి ఆంధ్రభాషానిలయ ప్రశంసించుచు భార్యు నాంధ్రీకరించి తిక్కన సోమయాజిచే కేయబడిన సేవతోల్పిరి. ఆధునిక కాలమున శ్రీ శాస్త్రిగారు జనసామాన్యము మత్సరభావమున చిరుచిని గలిగించునట్టి ఉత్కృష్ట గంధరాజములతో మాత్సరభావ నలంకరించిన నడువులు పాదప్రవాసములలో నుండి కొన్ని పద్యములను జదివి తైలినిచి సాదృశ్యముగ నిరూపించిరి.

రెండవదినము సన్మానసభ జరిగెను. కృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయకర్తయను గురించి సాధయందు ఉపన్యాసములు మేర్పడెను.

శ్రీయుత ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు తిక్కన బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలు వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారి సోమయాజిని అగ్రాసనాధిపత్యము వహించవలెనని ఉపపాదించిరి. బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది లక్ష్మీవరసింహారావు బలపరచిరి. అధ్యక్షులును నలంకరించగనే పుష్పమాలాలంకరణలతో కేయబడిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు సునోహరమైన ఉపన్యాసముతో సభ్యుల ఆనందింపజేసిరి. నిలయము పత్యమున శ్రీయుత వేలూ రంగధామ నాయకుగారు ౧౦౬ రూపాయలును కాలవంతు ధోవతులును

శ్రీ శాస్త్రిగారిచే కర్పించిరి. నిలయపు కార్యదర్శి కృతజ్ఞత సూచనా పత్రమును జదివెను.

శ్రీనివాసమునాడు సాయంత్రము వాలసరస్వతి నిలయము పత్యమున ఉపన్యాససభ జరిగెను. బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు "మతము భక్తులు" అను విషయమునుగురించి ఉపన్యాసించిరి. శ్రీయుత కొదాటి రామకృష్ణారావుగారు శాస్త్రిగారిని పద్యరూపమున ప్రశంసించిరి.

నిలయాధ్యక్షులగు ప్రాధేసరు తిక్కన వీరభద్రుడుగారు ఎం. ఎ. ఎల్. టి. శాస్త్రిగారికి కృతజ్ఞతా పత్రమును లభించి ఒకకాలవ కట్టుముగా సమర్పించిరి.

ఆదివారమునాడు వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు జమీన్దారులతో ఆంధ్రసంస్కృతి పత్యమున సభజరిగెను. ఆంధ్రకవులనుగురించి శ్రీ శాస్త్రిగారు ఉపన్యాసించిరి. ౧౦౬ రూపాయలును కాలవ ధోవతులతో సన్మానము జరిగెను.

విదానపద్యములలో శ్రీయుత వేలూ రంగధామ నాయకుగారు యాగమనమునై శ్రీ శాస్త్రిగారికి ఆదివారమునాడు విందు జరిగెను.

ఉగాదిపండుగ హైదరాబాదులోనే జరిపి శ్రీ శాస్త్రిగారు గతశతవారమునాడు కడియము వెల్లిరి.

డాక్టరు పి. వి. రమణయ్యగారు మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో శ్రీ శాస్త్రిగారికి బస భోజనసభల మున్నగు ఏర్పాట్లను సేర్పిరి. హైదరాబాదు ఆంధ్రులకృతజ్ఞతకు పాత్రులైరి. శ్రీ శాస్త్రిగారిని రప్పించుటయందుగూడ వీరే ముఖ్యనాయకులుగ నుండి ప్రశంసనియమైన పనిజేసిరి.

నోటిసు

కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ గ్రామ కావరస్తుడు లేట్ క్రొత్తపల్లి హనుమంతరావు తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారికి సమర్పించిన గుడివాడ గ్రామంలో నక్సే నెం 494/4 రు ఘమారు రూ 5000-0-0 మదింపుగల మిద్యేయిల్లు తిరుమల తిరుపతి వైరా దేవస్థానం యేట్టేయి రివిన్యూ ఆఫీసరు వారివల్ల 17-4-25 తేదీ శుక్రవారంవరకు 1 ఘంటకు గుడివాడ మకాంలో వేలం వేయబడును. ఇష్టమున్నవారు వేలంకాలంలో రూ 200 డిపాజిట్టుకట్టి వేలం పాట పాడవలెను. వేలం వరతులు వేలంకాలములో చదువబడును.

శ్రీ మహాంతు ప్రయోగ్ దాన్ జీ, విచారణకర్త.

తిరుమల తిరుపతి వైరా దేవస్థానకచ్చేరి. తిరుపతి 27-8-25

సర్వమధురము

ఇది యభినవకాళిదాస బిరుదాంకితులను దేవిభాగవతాద్యనేక గ్రంథప్రణీతలను ములుగు పాపహరారాధ్య కవీంద్రునిచే రచియింపబడిన మాధావ్యాసముల నచ్చతెలుగు బద్ధకావ్యము. ప్రతిపద్యరసాస్వదమై సర్వమధురము సార్వకాలమును బొందియున్నది. దీనివల 1-0-0.

ఉత్పతారాధ్య చరిత్రము

సుప్రసిద్ధుడగు తెనాలిరామలింగవి దీనికర్త. రామలింగదే తుదకు వైష్ణవుడై రామకృష్ణుడయ్యెను. పాండురంగ మాహాత్మ్యమువంటిది సక్ష్మితి. ఆత్మార్థముగా వారకన ప్రాత్రబ్రతిననుసరించి దీనిని బ్రకటించితిమి. అనేకాత్మార్థచరిత్రవిషయములతో వే. ప్రభాకరశాస్త్రిగారు గొప్పపీఠిక వ్రాసిరి. వల రు 1-0-0

విఘ్నేశ్వర చరిత్రము

వైయాకర శిరోమణులగు ఇది మల్లంపల్లి మల్లిఖార్జున శాస్త్రివరచితము. విషయకచతుర్థి పూజావిధానముతో నున్నది. వల 0-6-0.

హద్దీపుట్ యుద్ధము

ఇదియొక చరిత్రాత్మకముగు నాటకము. అగ్గురుబాదు మారాజాశ్రావ్యుల చరిత్రము. ప్రదర్శనానుకూలము మనోహరము. వల 0-12-0.

శ్రీ కృష్ణాహైహ్యులు, వలయనాడు:—

ములుగు వీరభద్రశాస్త్రి,

జగ్గయ్యపేట, కృష్ణా.

చెన్నపురి బజారుధరలు

మార్చి నెల 31-న తేది మంగళవారము

1. ధాన్యములు			
దనియాలు బా 1-కి రు 80 0 0 మొదలు 42 0 0 వరకు			
బియ్యము బస్తాలు			మొదలు వరకు
మనుమ తెనాలిబి ,, ప 48 గలది రు	15	8 0	15 12 0
నెల్లూరిబి ,, డిటా ,,	17	0 0	17 4 0
డిల్లిబి ,, డిటా ,,	18	8 0	18 12 0
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,,	8	12 0	9 0 0
నవ్వులు ,, ,,	20	0 0	24 0 0
2. పప్పుధాన్యములు			
కందులు బస్తా 1-కి ర 205 ,,	10	8 0	11 0 0
సెనగలు ,, డిటా ,,	12	0 0	12 8 0
పెసలు ,, డిటా ,,	18	0 0	14 0 0
వినుములు ,, డిటా ,,	18	0 0	16 0 0
ఉలవలు ర 164 ,, ,,	8	4 0	8 8 0
3. నూనెవస్తువులు			
నవ్వులనూనె బా 1-కి ,,	154	0 0	155 0 0
నెయ్యి మ 1-కి ,,	14	0 0	22 0 0
కొండాపురంవేరునెనగపప్పుబా1కి,,	55	0 0	60 0 0
ఇతరప్రదేశము ,, ,,	50	0 0	58 0 0
వేరునెనగనూనె గానుగ బా 1-కి రు 120 మిషకానూనె 118			
ఆముదము బా 1-కి ,,	182	0 0	188 0 0
4. చిల్లరవస్తువులు			
చాయపసుపు బా 1-కి ,,	145	0 0	
మారపసుపు ,, ,,	90	0 0	95 0 0
మిరపకాయలు(గుంటూరిబి)బా1కి,,	105	0 0	112 0 0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు ములుగు 1-కి రు 50,55			
కాళవాస్త్రపాయకట్టు ,, ,,			70,75
తెల్లము బా 1-కి రు	35	0 0	45 8 0
చింతపండు బా 1-కి ,,	30	0 0	59 8 0
5. ఇనుము			
పట్టా రకం బా 1-కి ,,	88	0 0	84 0 0
చదరం ,, ,,	86	0 0	40 0 0
రవుండు ,, ,,	85	0 0	36 0 0
6. లోహములు			
వెండి 100 తులంగు ,,	72	8 0	78 0 0
బంగారము, తులము 1-కి ,,	21	10 0	21 12 0
సవరము 1-కి ,,			18 11 9
ఇతడి బా 1-కి ,,	250	0 0	275 0 0
రాగి డిటా ,,	295	0 0	300 0 0
అస్కాచక్కెర 226 పౌ గలది 84 4 0 84 12 0			
7. రంగులు అలిజరై ను			
అవుకృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు ,,	70	0 0	72 0 0
కొట్టికృష్ణుడు డిటా ,,			
సింహం డిటా ,, గుర్రం డిటా ,,			
8. దూది			
బోండాకెస్తుబారువ 1-కి రు	800	0 0	
పల్నాడు దూది ,, ,,			240 0 0
9. నూలు			
కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి ,,	8	0 0	
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,,	6	0 0	
పుష్కూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి ,,	8	8 0	
అవామదాదూరు నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,,	7	12 0	
మాళయేనుగ నెం 20 ,,	10	10 0	
జపాన్ నెం 20 ,,	10	8 0	
,, ,, 40 ఏ తేబిలు అయినను ,,	18	8 0	
గోకావ నెం 12½ ,,	8	10 0	
పద్మావ నెం 24½ ,,	11	4 0	
14½ క్విలక్ పక్షి ,,	8	0 0	
నెం 20 తెన్ని సింహం యీటె ,,	10	10 0	
నెం 22 ,, ,,	10	14 0	
నెం 12½ తెన్ని పర్కూసు ,,	8	8 0	
నెం 14½ ,, ,,	8	12 0	

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అన్ని చోట్ల దొరకును, చక్కని డబ్బీతో నహా 1-కి వెల 10 అణాలు మాత్రమే.
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అన్ని చోట్ల, బొంబాయి లేక నెం. 7 తరచుకేట్టివిధి మదరాసు

శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణము

194

ఓంకారము కేవలము మూలమైనట్లును గాయత్రీమంత్రము మంత్రములకల్ల ప్రారంభమైనట్లును శ్రీమద్వాల్మీకి విరచిత రామాయణము కావ్యములకల్ల నాదియై యలరారుచున్నది. సకలస్మృత్యంతరము యీ రామాయణమహర్షి పమునకు మహానీయులనేక లనేక సంస్కృతవ్యాఖ్యానతీర్థముల నేర్పరచియుండిరి. అందుఁ గొన్ని ముద్రింపఁబడి దర్శనీయులుగను గొన్ని ముద్రింపఁబడి దర్శనీయులగు లేకయుండుటయందు గాంచి బ్రహ్మశ్రీ భవిషీపాటి కామేశ్వరశాస్త్రిగారు ముద్రిత రామాయణ వ్యాఖ్యానములఁ జాలవఱకు సంతరించి ఫండితులు పామరులు తిమతఃకులు తదితరులు సంస్కృత వ్యాఖ్యానతీర్థముల నుగమముగాఁ బ్రవేశించి చూచి యందలివిశేషములగాంచి సంతసించునట్లు నాకనాఁబరగు సంపూర్ణాంధ్ర వ్యాఖ్యానమును, ప్రతిష్ఠాకమునకు ప్రతిపదార్థము, తాత్పర్యము, విశేషార్థములు, కథాసందర్భము ననుసరించి చిత్రపటములును గలిగి యలరారునట్లు రచించి 50 పానుల డబ్బులో రాయల్ ప్రెస్ గవర్నమెంటుమీఁద రెండుమాసము కొక్కొక్కసంపుటముగాఁ బ్రకటింపఁచున్నారు. సంపుటము 200 పుటలు గలిగి యై ఁడు చేయఁబడియుండును. జీవితశేషము సందుగఁడుప బద్ధకంఠులై శ్రీ శాస్త్రిగారు దీక్షంగల రాజకీయ వైతిక సాంఘిక మతధర్మములను, విహితాముష్మిక మార్గములను గురతలాములకముగాఁ జేసి ముద్రించుచున్నారు. ప్రతి భారతీయోధుఁడు బలింపఁదగిన గ్రంథము. ఇంతవఱకు బాలకాండమున నైదుసంపుటములు ముద్రింపఁబడినవి. ఆయాధ్యాయకాండ సంపుటములు ముద్రింపఁబడుచున్నవి. సంపుటము లన్నియుఁ బెప్పించుకొనువారు కాశ్యోత చందాదారులుగా నెన్నఁబడుదురు. కాశ్యోతచందాదారులు మొదట రు 0.8-0 లు ప్రవేశింపఁచును చెల్లింపవలెను. సంపుటము 1కి పోస్టుఖర్చులుగాక చందాదారులకు రు 1.2-0. ఇతరులకు రు 1.4-0. వివరములు మాకు వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

వలయువారు:-

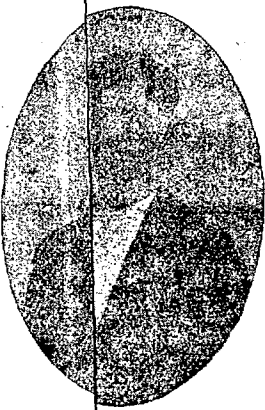
శ్రీ మద్వాల్మీకిరామాయణ గ్రంథమాలా కార్యస్థానము,
ఆర్యాపురము, రాజమహేంద్రవరము.

మన్వసామరాజు అందు వీరాజు.

1477

పెద్దాపురము పోస్టు.

KRAMTRADE

విజ్ఞాపన
స్వదేశము
1918 సంవత్సరం
నుంచి మేము మనదేశము
నసంబించుచున్న పట్టు
తో మాస్వాక్రీలో నే
వడుకుట, నేయుట, రం
గులు వేయుటనున్న గుప
సులలన వివిధరకముల

స్త్రీయులను రంగుతో చిత్రవిచిత్రమైన జరీ సాదా అంచులు కమ్ములతో తయారుచేయించి వర్తకులకు తదితరులకు విక్రయించుచుంటిమి కాశీనాథలో జరిగిన శికిన అభిలభారత కాంగ్రెసువస్తుప్రదర్శనమున మాబట్టలను ప్రదర్శించినట్లులను అవి దేశములోని పట్టుస్త్రీయులు అన్నిటిలోను ఎక్కువనాణ్యమైనవిగా అందరకుతలినెయున్నది. ప్రదర్శనమునగుంచి వ్రాయుచు మాబట్టలగుంచి పీయూష కాంతిస్థూమగురు అమృత బజారుపత్రికయు ఇట్లు వ్రాసిరి.

... ఇక కాంగ్రెసుసంఘము వారున్న మరీయితర ప్రజలుకూడ అన్నిరకములభద్రులన్నా ప్రదర్శించిరి ఇంకను ఎందరోకలకు, అందు ఇచ్చట ఏకరువు పెట్టుటకు వీలులేదు. పట్టు వస్త్రములు ఆ నేతములు ప్రదర్శింపబడినవి. పెద్దాపురంపర్వతులు ముప్పనసోమజు వీరాజు గార్లు పట్టుక తైరియములునునాఫో వతులును వర్తకుల కొంటుగడ్డలును తలగడ్డలును చీరలును మున్నగురకములు ప్రదర్శించిరి. బెంగళూరు అస్సామచారు కూడ ప్రదర్శించిరి.

పట్టువస్త్రములగుంచి వ్రాయుటలో మాకంపెనీయొక్క ఆదేశమును యులను విపులముగా వ్రాయుటవలన దేశము స్వదేశవస్తుపత్రికలో మాప్రాముఖ్యమును గ్రహించి స్వదేశ సభివృద్ధి పరచెదరక. చెన్నపురిరాజధానిలో ప్రతిపట్టణము నందును మాబట్టలవారకును.

కొందరువస్తులు తయారుచేయుచున్న రకములలో నే నాణ్యము తక్కువను బట్టలనువిక్రయించి మారకములనిచూపపుచ్చుచున్నారని అందరియొక్క జాగ్రత్తకొరకు మాప్రతి బట్టయందు వుండే 'రేడ్' చూర్చును ఇందున ప్రచరించితిమి.

సిటి మోటారుపాఠశాల మదరాసు

లిఫ్ట్ నెంబరు 148

ఇచ్చట ము అనుభవముగలవారితే మోటారు బండిని నడుపువిధానము, కానిబియో, మొదలగునవి నేర్పబడును. మరియు మోటారుబండ్లు పురపుతులు, రంగులు వేయుట వగైరా అన్ని పనుల చేయబడును. యోగ్యత్రములు సుంచినిపుణులైన ఆటో ఇంజనీర్లచే ఇయ్యబడును. అన్ని విధమైన ధరలు సరసముగా యుండును. వివరములు తెలియఁగోరు రీక్రిందిలింపమునకు వ్రాయుచుండును.

సిటి ట్యాక్సికంపెనీ

2/3 రివర్సువీధి, జి.టి. మదరాసు

(కాశ్యోత చందాదారి)

కామినియా నూనె

పెంట్లక లేఅందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు

పెంట్లకలు దువ్వినపుడు ఊడకమున్నే త్వరపడకపోయిన ఊడ మొదలుపెట్టి పూర్తిగా పాడగును అట్లుకాకుండ నేడే కామినియా నూనెను వాడి సత్వరముగా శిరోజముల గాపాడుకొనుడు. పెంట్లకల కేబాధ్యమున్నను మాన్చి ఈ వివేకపథము వానిని మొత్తముగా పట్టువలె నెదుగునట్లు చేయును ఒక పరీక్షవల్ల మీకే తెలియగలదు. మీ శిరోజముల నతిశుభ్రపరచును బుడ్డివెల 1 రూపాయి. కి బుడ్డభారీదు రూ 2-10-0.

128 ఏజెంట్లు ప్రత్యేకము.

ఆటోదిల్ బహారు

మీకు ఏనువానన ద్రవ్యము లేక అత్తకు కావలసియున్న ఆటోదిల్ బహారు వ్రాయుడు.
1 ఆటోదిల్ బుడ్డి ధర రూ. 2-0-0 1 డ్రాం బుడ్డి 0-12-0
2 డ్రాం బుడ్డి 0-2-0 మీ చేతిరుమాటవందు
చుక్కలు వేసికొన్న చుక్క మన్నిదినలకు వ్యాపించును.

పై కామినియా నూనె, ఆటోదిల్ బహారు ముందువరకులము ప్రతిచోటను విక్రయింపబడును. లేకున్న నాలువపెంట్లగు,

అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 బాబూనగరు, బొంబాయి అవి వ్రాసిన పదములకు